Vasile Timur Chiş

Bocicoiu Mare
Великий Бичків
Nagybocskó
Bocicoiu Mare village

Sighetu Marmaţiei 2016

https://biblioteca-digitala.ro

Colaboratori: Співробітники: Együttmúködtek: Collaborators:
Ştirb Eva
Ferţadi Marian

Lucrare apărută cu sprijinul financiar:
Робота видається за фінансової підтримки:
Jelen munka megjelenhetett a következő intézmények anyagi támogatásával:
This publication was possible due to the financial support from:

Consiliul Judeţean Maramureş
Марамуреської обласної ради
Máramaros Megyei Tanács
County Council of Maramures

Asociaţia Centrul de Ecologie şi Turism Maramureş (C.E.T.M.)
Асоціації «Центр екології та туризму Марамуреш» (C.E.T.M.)
Ökológiai Központ és Máramaros Turizmus Egyesület (ÖKMTE)
The Ecology and Tourism Center Association Maramures (C.E.T.M.)

Primăria şi Consiliul Local al comunei Bocicoiu Mare
Primar Lazarciuc Liviu
виконавчий комітет та сільрада селища Великий Бичків
Голова - Лазарчук Лівіу
Nagybocskó Polgármesteri Hivatala és Tanácsa
Lazarciuc Liviu polgármester
The City Hall and the Local Council of Bocicoiu Mare village
Mayor Lazarciuc Liviu

Traducător Перекладач
Maghiară: Orosz Krisztofer Levente (Bocicoiu Mare, Tisa, Lunca la Tisa)
Stirb Eva (Crăciuneşti), Iuhos Emese (Vegetaţia, flora şi fauna)
Engleză: Raluca Danci
Ucraineană: Ferţadi Marian

Conţinutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziţia oficială a Consiliului Judeţean Maramureş şi al colaboratorilor
Зміст цього матеріалу не обов'язково відображає офіційну позицію Марамуреської обласної ради та співробітників
colaboratorilor Ezen anyag tartalma nem feltétlenül egyezik meg a Máramarosi Megyei Tanács és az együttmúködők véleményével
The content of this material does not necessarily represent the official position of the Maramureş County Council and its collaborators

ISBN 978-973-0-23126-7

https://biblioteca-digitala.ro

Comuna Bocicoiu Mare

Comuna Bocicoiu Mare este aşezată în partea de nord a României, în Depresiunea Maramureşului, judeţul Maramureş, în partea stângă a râului Tisa.

Comuna se învecinează: comuna Rona de Sus la est, comuna Rona de Jos la sud, municipiul Sighetu Marmaţiei la est şi Ucraina la nord.

Comuna a fost înfiinţată în anul 1950 prin Legea 5/1950, şi este compusă din patru sate: Bocicoiu Mare – reşedinţă de comună, Lunca la Tisa, Crăciuneşti şi Tisa.

Prin hotărârea guvernului numărul 345/2015, este adoptată stema comunei Bocicoiu Mare.

Селище Великий Бичків

Селище Великий Бичків розташоване на півночі Румунії, в улоговині Марамурешу, Марамуреська обл. На лівобережжі Тиси.

Сусіди селища: на сході - село Верхня Рона, на півдні - Нижня Рона, на заході – муніціпалітет Сігету Мармацією і на півночі - Україна.

Селище створене у 1950 році законом № 5/1950 і складається з чотирьох сіл: Великий Бичків – селищний центр, Луг над Тисою, Кричунів і Тиса.

Рішенням № 345/2015 приймають постанову про герб села Великий Бичків.

Primăria comunei Bocicoiu Mare	Виконавчий комітет Великого Бичкова	City Hall of Bocicoiu Mare	Nagybocskó Polgármesteri Hivatala
Consiliul Local	Сільрада	Local council	Helyi Tanács
Centrul agricol	Аграрний центр	Agricultural Center	Mezőgazdasági Központ
Poliția	Поліція	Police	Rendőrség

https://biblioteca-digitala.ro

Suprafaţa localităţii

Suprafaţa teritoriului administrativ al comunei Bocicoiu Mare este de 2.402 ha din care 2.001 ha extravilan şi 401 ha intravilan.

După categoria de folosinţă a terenului: 1.780 ha teren agricol (580 ha arabil, 417 ha păşuni, 775 ha fâneţe şi 8 ha livezi), 373 ha păduri, 3 ha ape şi bălţi, 123 ha drumuri, 73 ha curţi-construcţii şi 50 ha teren neproductiv [1].

Populaţia

La recensământul din 2011, populaţia comunei a fost de 3818 locuitori (1926 femei si 1892 bărbaţi) din care: 1975 (51,73%) ucraineni, 1445 (37,85%) români, 246 (6,44%) maghiari, 10 (0,29%) ruteni, iar despre 142 (3,69%) locuitori informaţiile nu sunt disponibile [16].

Din punct de vedere confesional sunt: 2858 (74,86%) ortodocşi, 309 (8,09%) greco-catolici, 277 (7,25%) romano-catolici, 14 (0,37%) reformaţi, 143 (3,75%) martorii lui Iehova, 15 (0,39%) adventişti de ziua şaptea, 35 (0.92%) penticostali, 6 (0,16%) creştini după evanghelie şi despre 161 (4,22%) locuitori informaţiile nu sunt disponibile [16].

Relieful

Relieful comunei Bocicoiu Mare cuprinde: Dealurile Maramureşului, Defileul Tisei, lunca Tisei şi culoarul râului Tisa.

Altitudinea minimă a localităţii este de aproximativ 291 m în localitatea Tisa, iar altitudinea maximă este de 891 m în Vârful Măgura.

Zone protejate

Pe teritoriul administrativ al localităţii Bocicoiu Mare se află 449,24 ha, care fac parte din Parcul Natural Munţii Maramureşului şi Situl Natura 2000 RO SCI0251 Tisa Superioară, ceea ce reprezintă 22% din suprafaţa teritoriul administrativ.

Parcul Natural Munţii Maramureşului, categoria V-a IUCN, 141,24 ha (5,88%) din teritoriul administrativ al localităţii Bocicoiu Mare este inclus în parc. Zona inclusă în parc este Defileul Tisei (Nacladovati). Cele 141,24 ha din parc se suprapun peste suprafaţa Situlului Natura 2000 RO SCI0251 Tisa Superioară.

Situl Natura 2000 RO SCI0251 Tisa Superioară are o suprafaţă de 449,24 ha (22%) din teritoriul administrativ al localităţii Bocicoiu Mare şi se suprapune şi peste suprafaţa din parc. Dacă scădem suprafaţa inclusă în parc, rezultă o suprafaţă de 308 ha care se află în sit.

Площа населеного пункту

Площа адміністративної одиниці селища Великий Бичьків становить 2.402 га, з яких 2.001 га незабудованої частини і 401 га забудованої частини.

За категорією землекористування: 1.780 га – сільськогосподарські угіддя (580 га ораниці, 417 га пасовищ, 775 га сінокосів і 8 га садівництва), 373 га лісу, 3 га вод і ставків, 123 га доріг, 73 га забудов і дворів і 50 га непродуктивної землі [1].

Населення

Згідно перепису населення 2011 року у селищіі налічувалося 3818 мешканців (1926 жінок і 1892 чоловіки), з яких: 1975 (51,73%) українців, 1445 (37,85%) румунів, 246 (6,44%) угорців, 10 (0,29%) русинів, а для 142 (3,69%) мешканців дані відсутні [16].

З точки зору конфесій: 2858 (74,86%) православних, 309 (8,09%) греко-католиків, 277 (7,25%) римо-католиків, 14 (0,37%) реформатів, 143 (3,75%) свідки Єгови, 15 (0,39%) адвентистів сьомого дня, 35 (0.92%) п'ятидесятників, 6 (0,16%) християн за Євангелією і і для 161 (4,22%) мешканців дані відстуні [16].

Рельєф

Рельєф селища Великий Бичків утворений з Мараморoських пагорбів, ущелини Тиси, лугу Тиси і коридора річки Тиси.

Мінімальна висота населеного пункту - 291 м у селі Тиса, а максимальна 891 м – вершина Магура.

Природо-охоронні території

На адміністративній території населеного пункту Великий Бичків 449,24 га належать Природному парку Гір Марамурешу і Ландшафту Натура 2000 RO SCI0251 Верхня Тиса, що становить 22% від площі адміністративної території.

Природний парк Гір Марамурешу, V-а категорія IUCN, 141,24 га (5,88%) з адміністративної території населеного пункту Великий Бичьків включені у парк. Територія яка включена у парк: ущелина Тиси (Накладоваті). 141,24 га парку накладаються на площу ланшафту Натура 2000 RO SCI0251 Верхня Тиса.

Ландшафт Натура 2000 RO SCI0251 Верхня Тиса – його площа 449,24 га (22%) з адміністративної території населеного пункту Великий Бичків і частина співпадає з площею парку. Якщо відняти територію, яка належить парку, то різниця 308 га міститься у ландшафті.

https://biblioteca-digitala.ro

Hidrografia

Apele curgătoare de pe teritoriul localităţii, aparţin de bazinul hidrologic al râului Tisa.

Pe teritoriul comunei Bocicoiu Mare, curge Râul Tisa şi afluenţii: Pârâul Măgura, Pârâul Potok, Pârâul Teplița.

Pe raza localităţii Tisa se află, lacul Teplița şi alte 3 lacuri. Toate lacurile sunt de origine antropică, rezultate prin exploatarea pietrişului. Suprafaţa lacurilor este de 12 ha.

Vegetaţia şi flora

Vegetaţia de pe raza teritoriului administrativ al localităţii este specifică etajului colinar.

Pădurile de pe raza localităţii sunt formate din fag (*Fagus sylvatica*), carpen (*Carpinus betulus*), gorun (*Quercus petraea*) şi molid (*Picea abies*).

Subarboretul este format din alun (*Corylus avellana*), păducel (*Crataegus monogyna*), măceş (*Rosa* sp.) etc.

Flora este specifică zonelor de deal, aici fiind întâlnite următoarele specii: brânduşă (*Crocus heuffelianus*), spânz (*Helleborus purpurascens*), popâlnic iepuresc (*Hepatica nobilis*), măseaua ciutei (*Erythronium dens-canis*), floarea paştelui (*Anemone nemorosa*), ciuboţica cucului (*Primula acaulis*), Mâna Maicii Domnului (*Dactylorhiza maculata*), podbal (*Tussilago farfara*), bănuţei (*Bellis perennis*), păpădie (*Taraxacum officinale*), mierea ursului (*Pulmonaria officinalis*), ferigă de câmp (*Pteridium aquilinum*), trifoi alb (*Trifolium repens*), trifoi roşu (*Trifolium pratense*), ghizdei (*Lotus corniculatus*), lumânărica pământului (*Gentiana asclepiadea*), coada şoricelului (*Achillea millefolium*), sunătoare (*Hypericum perforatum*), traista ciobanului (*Capsella bursa-pastoris*), pătlagină (*Plantago lanceolata, Pl. media*), tremurătoarea (*Briza media*) etc.

Pe malul râului Tisa sunt zăvoaie bine dezvoltate unde vegetaţia este formată din: răchită (*Salix fragilis*), răchită roşie (*Salix purpurea*), plop negru (*Populus nigra*), anin negru (*Alnus glutinosa*) şi plante agăţătoare: hamei (*Humulus lupulus*), curpen (*Clematis vitalba*) şi viţă de pădure (*Vitis sylvestris*). Stratul ierbos este format din: creţuşcă (*Filipendula ulmaria*), lumânărică (*Verbascum blattaria*), urzică (*Urtica dioica*), nap porcesc (*Helianthus tuberosus*), iulişcă (*Reynoutria japonica*), etc.

În zona bălţilor se află stuf (*Phragmites communis*), papură (*Typha latifolia*), broscăriţă (*Potamogeton natans*) etc.

În defileul Tisei în zona inclusă în Parcul Natural Munţii Maramureşului se află păduri bătrâne cu porţiuni cvasivirgine, de fag (*Fagus sylvatica*) în amestec cu: molid (*Picea abies*), brad (*Abies alba*), carpen (*Carpinus betulus*), gorun (*Quercus petraea*), mesteacăn (*Betula pendula*), cireş sălbatic (*Prunus avium*), paltin de munte (*Acer pseudoplatanus*), frasin (*Fraxinus excelsior*).

Гідрографія

Річки, які проходять по території населеного пункту, належать гідрологічному басейну річки Тиси.

На території селища Великий Бичків протікає річка Тиса та її притоки: струмок Магура, струмок Потік, струмок Тепліца.

На території села Тиса розташоване озеро Теплиця і ще три озера. Всі озера антропологічного походження і утворилися внаслідок видобутку гравію.

Рослинний і фауна

Рослинність на адміністративній території населеного пункту є специфічна пагорбам.

Ліси населеного пункту утворені з бука (*Fagus sylvatica*), граба звичайного (*Carpinus betulus*), дуба скельного (*Quercus petraea*) і смереки (*Picea abies*).

Чагарники складаються із ліщини звичайної (*Corylus avellana*), глоду одноматочкового (*Crataegus monogyna*), троянди (*Rosa* sp.) тощо.

Флора теж специфічна пагорбам. Тут зустрічаються наступні види: шафран Гейфеля (*Crocus heuffelianus*), чемерник червонуватий (*Helleborus purpurascens*), печіночниця звичайна (*Hepatica nobilis*), еритроній собачий зуб (*Erythronium dens-canis*), конопелька гайова (*Anemone nemorosa*), первоцвіт звичайний (*Primula acaulis*), прошибень (*Dactylorhiza maculata*), підбіл звичайний (*Tussilago farfara*), стокротки багаторічні (*Bellis perennis*), кульбаба лікарська (*Taraxacum officinale*), медунка лікарська (*Pulmonaria officinalis*), орляк звичайний (*Pteridium aquilinum*), конюшина повзуча (*Trifolium repens*), конюшина лучна (*Trifolium pratense*), лядвенець рогатий (*Lotus corniculatus*), тирлич-свічурник (*Gentiana asclepiadea*), деревій звичайний (*Achillea millefolium*), звіробій звичайний (*Hypericum perforatum*), грицики звичайні (*Capsella bursa-pastoris*), подорожник ланцетолистий (*Plantago lanceolata, Pl. media*), трясунка середня (*Briza media*) тощо.

На березі річки Тиса сильно розвинуті заливні луки з наступною рослинністю: верба ламка (*Salix fragilis*), верба червона (*Salix purpurea*), тополя чорна (*Populus nigra*), вільха сіра (*Alnus glutinosa*) і в'юнкі рослини: хміль звичайний (*Humulus lupulus*), ломиніс (*Clematis vitalba*), лісовий виноград (*Vitis sylvestris*). Трав'яний покрив утворений з рослин: гадючник в'язолистий (*Filipendula ulmaria*), коров'як звичайний (*Verbascum blattaria*), кропива (*Urtica dioica*), топінамбур або земляна груша (*Helianthus tuberosus*), сахалінська гречка (*Reynoutria japonica*) тощо.

Навколо ставків знаходиться очерет звичаайний (*Phragmites communis*), рогіз широколистий (*Typha latifolia*), рдесник плавучий (*Potamogeton natans*) тощо. В ущелині Тиси, на території яка занесена до Натурального парку гір Марамурешу, розміщені праліси з недоторканими частинами бука (*Fagus sylvatica*), змішаних із смерекою (*Picea abies*), білою ялицею (*Abies alba*), грабом звичайним (*Carpinus betulus*), дубом (*Quercus petraea*), березою (*Betula pendula*), черешнею (*Prunus avium*), явором (*Acer pseudoplatanus*), ясенем (*Fraxinus excelsior*).

https://biblioteca-digitala.ro

Arbuştii prezenţi sunt: tulichină (*Daphne mezereum*), alun (*Corylus avellana*), păducel (*Crataegus monogyna*). Flora în aceste păduri este formată din: breabăn (*Cardamine glanduligera*), limba cerbului (*Asplenium scolopendrium*), ruginiţă (*Asplenium ruta-muraria*), feriguţă (*Polypodium vulgare*), şarpe (*Polystichum lonchitis*), lopăţică (*Lunaria rediviva*), strașnic (*Asplenium trichomanes* ssp. trichomanes), iederă (*Hedera helix*) brânduşă (*Crocus heuffelianus*), spânz (*Helleborus purpurascens*), popâlnic iepuresc (*Hepatica nobilis*), măseaua ciutei (*Erythronium dens-canis*), floarea paştelui (*Anemone nemorosa*), ghiocei (*Galanthus nivalis*), ciuboţica cucului (*Primula acaulis*), viorea (*Scilla bifolia*), brustur negru (*Symphytum cordatum*), mutulică (*Scopolia carniolica*) etc

Fauna

Mamiferele prezente pe teritoriul administrativ a localităţii sunt: ariciul răsăritean (*Erinaceus concolor*), cârtiţa (*Talpa europaea*), iepurele de câmp (*Lepus europaeus*), veveriţa (*Sciurus vulgaris*), bursuc (*Meles meles*), mistreţul (*Sus scrofa*), cerbul (*Cervus elaphus*), căprioara (*Capreolus capreolus*), vulpea (*Vulpes vulpes*), jderul de piatră (*Martes foina*), pisica sălbatică (*Felis silvestris*), nevăstuica (*Mustela nivalis*) şi hermina (*Mustela erminea*). Pe lângă aceste specii în zona râului Tisa întâlnim: castorul (*Castor fiber*) şi vidra (*Lutra lutra*).

Păsările sunt reprezentate în zonă prin: barză albă (*Ciconia ciconia*), uliu porumbar (*Accipiter gentilis*), şorecar (*Buteo buteo*), fazan (*Phasianus colchicus*), ghionoaie verde (*Picus viridis*), ciocănitoare pestriţă mare (*Dendrocopos major*), cuc (*Cuculus canorus*), rândunică (*Hirundo rustica*), grangur (*Oriolus oriolus*), gaiţă (*Garrulus glandarius*), cioară de semănătură (*Corvus frugilegus*), cioară grivă (*Corvus corone*), corb (*Corvus cornix*), coţofană (*Pica pica*), piţigoi mare (*Parus major*), mierlă (*Turdus merula*), vrabie de casă (*Passer domesticus*), vrabie de câmp (*Passer montanus*), cinteză (*Fringilla coelebs*), prigorie (*Merops apiaster*). Pe lângă aceste specii în zona râului Tisa şi a lacului Tepliţa întâlnim: raţă mare (*Anas platyrhynchos*), corcodel mic (*Tachybaptus ruficollis*), lişiţă (*Fulica atra*), găinuşă de baltă (*Gallinula chloropus*), prundăraş gulerat mic (*Charadrius dubius*) etc.

Amfibienii şi reptilele prezente în zonă sunt: salamandra (*Salamandra salamandra*), buhaiul de baltă cu burta galbenă (*Bombina variegata*), şopârla de câmp (*Lacerta agilis*), şarpele orb (*Anguis fragilis*) şi şarpele de casă (*Natrix natrix*).

Speciile de peşti prezente în râul Tisa sunt: lostriţă (*Hucho hucho*), clean (*Leuciscus cephalus*), clean dungat (*Leuciscus souffia agassizi*), plătică (*Abramis brama*), morunaş (*Vimba vimba*), boiştean (*Phoxinus phoxinus*), mreană (*Barbus barbus*), scobar (*Chondrostoma nasus*), mihalţ (*Lota lota*) etc.

З чагарників відмічають: вовче лико (*Daphne mezereum*), ліщина звичайна (*Corylus avellana*), глід одноматочковий (*Crataegus monogyna*). Флора цих лісів складається з: зубниці бульбистої (*Cardamine glanduligera*), папороті (*Asplenium scolopendrium*), аспленія мурового (*Asplenium ruta-muraria*), багатоніжки звичайної (*Polypodium vulgare*), багаторядника списоподібного (*Polystichum lonchitis*), місячниці оживаючої (*Lunaria rediviva*), аспленія волосоподібного (*Asplenium trichomanes ssp. trichomanes*), плюща звичайного (*Hedera helix*), шафрана Гейфеля (*Crocus heuffelianus*), чемерника червонуватого (*Helleborus purpurascens*), печіночниці звичайної (*Hepatica nobilis*), еритронія собачого зуба (*Erythronium dens-canis*), анемони дібровної (*Anemone nemorosa*), підсніжника білосніжного (*Galanthus nivalis*), первоцвіту безстеблого (*Primula acaulis*), проліска (*Scilla bifolia*), живокості серцевидної (*Symphytum cordatum*), скополії карніолійської (*Scopolia carniolica*) тощо.

Фауна

На адміністративній території населеного пункту присутні наступні савці: їжак білочеревий (*Erinaceus concolor*), кріт звичайний (*Talpa europaea*), заєць сірий (*Lepus europaeus*), білка сибірська (*Sciurus vulgaris*), бурсук європейський (*Meles meles*), кабан (*Sus scrofa*), олень (*Cervus elaphus*), козуля (*Capreolus capreolus*), лисиця (*Vulpes vulpes*), куниця кам'яна (*Martes foina*), дикий кіт (*Felis silvestris*), ласиця (*Mustela nivalis*) і горностай (*Mustela erminea*). Окрім даних видів біля ріки Тиси зустрічаємо: бобрів (*Castor fiber*) і видру (*Lutra lutra*).

На даній території присутні наступні птахи: лелека білий (*Ciconia ciconia*), яструб великий (*Accipiter gentilis*), канюк звичайний (*Buteo buteo*), фазан звичайний (*Phasianus colchicus*), жовна зелена (*Picus viridis*), дятел звичайний (*Dendrocopos major*), зозуля (*Cuculus canorus*), ластівка (*Hirundo rustica*), вивільга звичайний (*Oriolus oriolus*), сойка (*Garrulus glandarius*), грак (*Corvus frugilegus*), ворона сіра (*Corvus corone*), ворона чорна (*Corvus cornix*), сорока (*Pica pica*), синиця велика (*Parus major*), дрізд чорний (*Turdus merula*), горобець хатній (*Passer domesticus*), горобець польовий (*Passer montanus*), зяблик (*Fringilla coelebs*), бджолоїдка звичайна (*Merops apiaster*). Окрім цих видів біля ріки Тиси і озера Теплиця зустрічаємо: крижень (*Anas platyrhynchos*), пірникозу малу (*Tachybaptus ruficollis*), лиску (*Fulica atra*), водяну курочку (*Gallinula chloropus*), пісочник малий (*Charadrius dubius*) тощо.

На даній території водяться наступні амфібії та земноводні: саламандра плямиста (*Salamandra salamandra*), кумка жовточерева (*Bombina variegata*), ящірка прудка (*Lacerta agilis*), веретільниця ламка (*Anguis fragilis*) і вуж звичайний (*Natrix natrix*).

У річці Тиса водяться наступні види риб: головатиця або лосось дунайський (*Hucho hucho*), головень (*Leuciscus cephalus*), ялець-андруга (*Leuciscus souffia agassizi*), лящ (*Abramis brama*), рибець звичайний (*Vimba vimba*), мересниця річкова (*Phoxinus phoxinus*), марена (*Barbus barbus*), підуст звичайний (*Chondrostoma nasus*), миньок (*Lota lota*) тощо.

https://biblioteca-digitala.ro

Nagybocskó község

Nagybocskó községe Románia északi részén fekszik, a Máramarosi Medencében, Máramaros megyében a Tisza folyó bal partján.

A község szomszédjai: keleten Felsőróna, délen Alsóróna, Máramarossziget megyei jogú város nyugaton, valamint északon Ukrajna.

A községet 1950-ben hozták létre az 5/1950 sz. törvénnyel, és négy faluból tevődik össze: Nagybocskó mint központ, Tiszalonka, Karácsfalu és Tiszaveresmart.

A 345/2015-ös határozattal megszületik a község címere.

A település területe:

Nagybocskó adminisztratív területe összesen 2402 ha melyből 2001 ha külterület és 401 ha belterület.

Felhasználásuk szerint: 1.780 ha mezőgazdasági terület (580 ha szántó, 417 ha legelő, 775 ha kaszáló és 8 ha gyümölcsös), 373 ha erdő, 3 ha vizek és tavak, 123 ha utak, 73 ha udvarok és építmények és 50 ha nem hasznos föld [1].

Lakossága

A 2011-es népszámláláson a község lakásságának száma 3818 volt (1926 nő és 1892 férfi) melyből: 1975 (51,73%) ukrán, 1445 (37,85%) román, 246 (6,44%) magyar, 10 (0,29%) ruszin, továbbá 142 (3,69%) lakosról nincs információ[16].

Felekezeti megoszlás szerint: 2858 (74,86%) ortodox, 309 (8,09%) görögkatolikus, 277 (7,25%) római katolikus, 14 (0,37%) református, 143 (3,75%) Jehova tanúja, 15 (0,39%) hetednapi adventista, 35 (0.92%) pünkösdista, 6 (0,16%) evangélium utáni keresztény és 161 (4,22%) lakosról nincs információ[16].

Domborzata

Nagybocskó domborzata magába foglalja a: Máramarosi Dombokat, a Tisza szorost, a Tisza lankáját és a Tisza útvonalát.

Legalacsonyabb pontja Tiszaveresmarton van és 291 m, legmagasabb pontja pedig a Magura csúcson és 891 m.

Védett területek

Nagybocskó administratív területén van 449,24 ha terület, mely a Máramaros Hegység Természeti Park része, és a Situl Natura 2000 RO SCI0251 Felső Tisza, mely 22%-át teszi k iaz adminisztartív területnek.

Bocicoiu Mare village

The village of Bocicoiu Mare is located in the northern part of Romania, in the Maramureş Depression, Maramureş County, on the left side of the Tisza River.

The village had as its neighbors: Rona de Sus village to the east, Rona de Jos village to the south, Sighetu Marmaţiei to the east and Ukraine to the north.

The village was established in 1950 by Law 5/1950 and consists of four villages: Bocicoiu Mare – residence village, Lunca la Tisa, Crăciuneşti and Tisa.

The surface of the village

The surface of the administrative territory of Bocicoiu Mare is of 2,402 ha, out of which 2,000 hectares outside the built-up areas and 401 hectares within the built-up areas.

Regarding the use category, the land is: 1.780 ha of agricultural land (580 ha of arable land, 417 ha of pastures, 775 ha of meadows and 8 ha of orchards), 373 ha of forests, 3 ha of water and ponds, 123 ha of roads, 73 ha of yard construction and 50 ha unproductive land[1].

Population

At the 2011 census the population of the village had 3818 inhabitants (1926 women and 1892 men) of which: 1975 (51.73%) Ukrainians, 1445 (37.85%) Romanians, 246 (6.44%) Hungarians, 10 (0.29%) Ruthenians, and for about 142 (3.69%) inhabitants the information if not available[16].

There are 2858 (74.86%) Orthodox, 309 (8.09%) Greek Catholics, 277 (7.25%) Roman Catholic, 14 (0.37%) Reformed, 143.3 , 75%) Jehovah's Witnesses, 15 (0.39%) Seventh-day Adventists, 35 (0.92%) Pentecostals, 6 (0.16%) Christians after the Gospel and for 161 (4.22%) the information is not available[16].

The relief

The relief of the Bocicoiu Mare village includes: Maramureş Hills, Tisei Gorge, Tisa meadow and the Tisza River valley.

The minimum altitude of the settlement is about 291 m in the Tisa village, and the maximum altitude is 891 m in the Măgura Peak.

Protected areas

On the administrative territory of Bocicoiu Mare there are 449.24 ha, which are part of Maramureş Mountains Natural Park and Natura 2000 RO SCI0251 Upper Tisa, which represents 22% of the administrative area.

https://biblioteca-digitala.ro

***A Máramaros Hegység Természeti Park*:** V-ös IUCN kategória, 141,24 ha (5,88%) Nagybocskó adminisztratív területéből a park részét képezi. A parkhoz tartozó részek: a Tisza szoros (Naclovadati). 141,24 ha a parkból rátevődik a Sitului Natura 2000 RO SCI0251 Felső Tisza részére.

Situl Natura 2000 RO SCI0251 Felső Tisza 449,24 ha (22%) teszi ki Nagybocskó adminisztratív területének és rátevődik a park egyik részére is. Ha levonjuk a parkra eső terület részét, akkor 308 ha marad a védett terüeltből.

Hidrográfiája

A település folyami vizei a Tisza folyó hidrológiai medencéjéhez tartoznak.

Nagybocskó területén folyik a Tiszafolyó és mellékágai: Magura patak, Potok patak és Teplice pataka.

Tiszaveresmart területén található a Teplice tó és három más tó. Mindenik tó antopikus eredetű, melyek kavicskitermelés útján keletkeztek.

Növényzet és növényvilág

Nagybocskó helység közigazgatásához tarozó területeken a domvidéki szintre jellemző növényzet található.

A környéki erdőket közönséges bükk (*Fagus sylvatica*), kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*), közönséges gyertyán (*Carpinus betulus*) és lucfenyő (*Picea abies*) alkotja.

A cserjés európai/közönséges mogyoróból (*Corylus avellana*), egybibés galagonyából (*Crataegus monogyna*) és csipkebogyóból (*Rosa sp.*) áll.

Növényvilága a dombos területekre jellemző. A következő fajok találhatóak meg itt: kárpáti sáfrány (*Crocus heuffelianus*), pirosló hunyor (*Helleborus purpurascens*), nemes májvirág (*Hepatica nobilis*), kakasmandikó (*Erythronium dens-canis*), berki szellőrózsa (*Anemona nemorosa*), szártalan kankalin (*Primula acaulis*), foltos ujjaskosbor (*Dactylorhiza maculata*), martilapu (*Tussilago farfara*), százszorszép (*Bellis perennis*), gyermekláncfű (*Taraxacum officinale*), orvosi tüdőfű (*Pulmonaria officinalis*), saspáfrány (*Pteridium aquilinum*), fehér here (*Trifolium repens*), réti here (*Trifolium pratense*), szarvaskerep (*Lotus corniculatus*), fecsketárnics (*Gentiana asclepiadea*), közönséges cickafark (*Achillea millefolium*), közönséges orbáncfű (*Hypericum perforatum*), pásztortáska (*Capsella bursa pastoris*), lándzsás útifű (*Plantago lanceolata, Pl. media*), közepes rezgőfű (*Briza media*).

A Tisza partján gazdag élővilággal rendelkező ligetek vannak, ahol a növényzetet a törékeny fűz (*Salix fragilis)*, csigolyafűz (*Salix purpurea*), fekete nyár (*populus nigra*), mézgás éger (*Alnus glutinosa)*, valamint kapaszkodó növények: közönséges komló (*Humulus lupulus*), erdei iszalag (*Clematis vitalba*) és ligeti szőlő (Vitis *sylvestris*) alkotják.

The Maramureş Mountains Natural Park, 5th IUCN category, 141,24 ha (5,88%) of the administrative territory of Bocicoiu Mare is included in the park. The area included in the park is the Tisa's cough (Nacladovati). The 141.24 ha of the park overlaps the surface of the Natura 2000 site RO SCI0251 Upper Tisa.

The Natura 2000 Site RO SCI0251 The Upper Tisa has an area of 449.24 ha (22%) of the administrative territory of Bocicoiu Mare and overlaps the area of the park. If we subtract the area included in the park, it results in an area of 308 ha that is in the site.

Hydrography

The flowing waters from the territory of the village belong to the Tisa river hydrological basin.

On the territory of Bocicoiu Mare flows the Tisa River and the tributaries: Măgura Pârâul, Potok Creek, Tepliţa Pârâul.

In Tisa village's area there are the Teplita lake and other 3 lakes. All lakes are of anthropogenic origin, resulting from the gravel exploitation.

Vegetation and flora

The vegetation on the administrative territory of the village is specific to the hillside.

The forests of the village consist of beech (*Fagus sylvatica*), hornbeam (*Carpinus betulus*), oak (*Quercus petraea*) and spruce (*Picea abies*).

The coppice consists of hazelnut (*Corylus avellana*), hawthorn (*Crataegus monogyna*), rose (*Rosa* sp.), etc.

The flora is specific to hill areas, with the following species: *Crocus heuffelianus, Helleborus purpurascens, Hepatica nobilis, Erythronium dens-canis, Anemone nemorosa, Primula acaulis, Dactylorhiza maculata, Tussilago farfara, Bellis perennis, Taraxacum officinale, Pulmonaria officinalis, Pteridium aquilinum*, White clover (*Trifolium reptiles*), *Trifolium pratense, Lotus corniculatus, Gentiana asclepiade, Achillea millefolium*, St. John's wort (*Hypericum perforatum*), *Capella bursa-pastoris, Plantago lanceolata, Pl. Media*, tremble (*Briza media*), etc.

On the bank of the Tisza river there are well-developed forests where the vegetation is composed of: *Salix fragilis, Salix purpurea, Populus nigra, Alnus glutinosa and Humulus lupulus, Clematis vitalba*, forest vines (*Vitis sylvestris*).

https://biblioteca-digitala.ro

A lágyszárú növények szintjének képviselői a réti legyezőfű (*Filipendula ulmaria*), molyűző ökörfarkkóró (*Verbascum blattaria*), nagy csalán (*Urtica dioica*), csicsóka (*Helianthus tuberosus*), ártéri japánkeserűfű (*Reynoutria japonica*), stb.

A mocsaras területeken megtalálható a közönséges nád (*Phragmites communis*), széleslevelű gyékény (*Typhia latifolia*), bodros békaszőlő (*Potamogeton natans*), stb.

Ahol a Tisza áthalad a Máramarosi Hegység Nemzeti Parkjának területén, öreg bükkerdők (*Fagus sylvatica*) találhatóak, majdnem sértetlen állapotban, néhol keveredve lucfenyővel (*Picea abies*), közönséges jegenyefenyővel (*Abies alba*), közönséges gyertyánnal (*Carpinus betulus*), kocsánytalan tölggyel (*Quercus petraea*), közönséges nyírrel (*Betula pendula*), vadcseresznyével (*Prunus avium*), hegyi juharral (*Acer pseudoplatanus*) és magas kőrissel (*Fraxinus excelsior*). A cserjék közül megemlíthetőek a farkasboroszlán (*Daphne mezereum*), a közönséges mogyoró (*Corylus avellana*), az egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*). Ezen erdők növényvilágát az ikrás fogasír (*Cardamine glanduligera*), gímpáfrány (*Asplenium scolopendrium*), kövi fodorka (*Asplenium ruta-mura*ria), közönséges édesgyökerű páfrány (*Polypodium vulgare*), dárdás vesepáfrány (*Polystichum lonchitis*), erdei holdviola (*Lunaria rediviva*), aranyos fodorka (*Asplenium trichomanes ssp. trichomanes*), közönséges borostyán (*Hedera helix*), kárpáti sáfrány (*Crocus heuffelianus*), pirosló hunyor (*Helleborus purpurascens*), nemes májvirág (*Hepatica nobilis*), kakasmandikó (*Erythronium dens-canis*), berki szellőrózsa (*Anemona nemorosa*), kikeleti hóvirág (*Galanthus nivalis*), szártalan kankalin (*Primula acaulis*), tavaszi csillagvirág (*Scilla bifolia*), szívlevelű nadálytő (*Syphytum cordatum*) és csüngő belénd (*Scopolia carniolica*) alkotják.

Állatvilág

A helység közigazgatási területén előforduló emlősök közül megemlíthetőek: keleti sün *(Erinaceus concolor*), közönséges vakond (*Talpa europaea*), mezei nyúl (*Lepus europaeus*), európa/közönséges mókus (*Sciurus vulgaris*), borz (*Meles mele*s), vaddisznó (*Sus scrofa*), gímszarvas (*Cervus elaphus*), európai őz (*Capreolus capreolus*), vörös róka (*Vulpes vulpes*), nyest (*Martes foina*), vadmacska (*Felis sylvestris*), menyét (*Mustela nivalis*), hermelin *(Mustela erminea*). A Tisza környékén még fellelhető az eurázsiai hód (*Castor fiber*) és a vidra (*Lutra lutra*).

A környék madárvilágát képviselik a fehér gólya (*Ciconia ciconia*), héja (*Accipiter gentilis*), egerészölyv (*Buteo buteo*), fácán (*Phasianus colchicus*), zöld küllő (*Picus viridis*), nagy fakopáncs (*Dendrocopos major*), kakukk (*Cuculus canorus*), füsti fecske (*Hirundo rustica*) , sárgarigó *(Oriolus oriolus),* szajkó *(Garrulus glandarius*),

The grassy layer consists of: *Filipendula ulmaria, Verbascum blattaria*, nettle (*Urtica dioica*), *Helianthus tuberosus, Reynoutria japonica* etc.

In the ponds area there is reed (*Phragmites communis*), rush (*Typha latifolia*), broom (*Potamogeton natans*) etc.

In the Tisza Gorge, in the area included in the Maramures Mountains Natural Park, there are old forests with quasi-virgin beech (*Fagus sylvatica*) mixed with: spruce (*Picea abies*), fir (*Abies alba*), hornbeam (*Carpinus betulus*) petraea), birch (*Betula pendula*), wild cherry (*Prunus avium*), mountain maple (*Acer pseudoplatanus*), ash (*Fraxinus excelsior*). The shrubs existing here are: *Daphne mezereum*, hazelnut (*Corylus avellana*), hawthorn (*Crataegus monogyna*). The flora in these forests consists of: *Cardamom glanduligera, Asplenium scolopendrium, Asplenium ruta-muraria, Polypodium vulgare*, Snake (*Polystichum lonchitis*), Shrimp (*Lunaria rediviva*), *Asplenium Trichomanes ssp. trichomanes*, *Hedera helix*, *Crocus heuffelianus, Helleborus purpurascens, Hepatica nobilis, Erythronium dens-canis, Anemone nemorosa, Galanthus nivalis*, cuckoo (*Primula acaulis*), *Scilla bifolia*, black berry (*Symphytum cordatum*), moth (*Scopolia carniolica*) etc.

Fauna

The mammals present on the administrative territory of the village are: Eastern Hedgehog (*Erinaceus concolor*), Common Mole (*Talpa europaea*), Brown Hare (*Lepus europaeus*), Red Squirrel (*Sciurus vulgaris*), Badger (*Meles meles*), Wild Boar (*Sus scrofa*), Red Deer (*Cervus elaphus*), Roe Deer (*Capreolus capreolus*), Red Fox (*Vulpes vulpes*), Beech Marten (*Martes foina*), Wildcat (*Felis silvestris*), Weasel (*Mustela nivalis*) and Stoat (*Mustela erminea*). Besides these species in the Tisza river we encounter: Eurasian Beaver (*Castor fiber*) and Otter (*Lutra lutra*).

Birds are represented in the area by: White Stork (*Ciconia ciconia*), Goshawk (*Accipiter gentilis*), Common Buzzard (*Buteo buteo*), Pheasant (*Phasianus colchicus*), Green Woodpecker (*Picus viridis*), Great Spotted Woodpecker (*Dendrocopos major*), Cuckoo (*Cuculus canorus*), Swallow (*Hirundo rustica*), Golden Oriole (*Oriolus oriolus*), Jay (*Garrulus glandarius*),

https://biblioteca-digitala.ro

vetési varjú (*Corvus frugilegus*), kormos varjú (*Corvus corone*), dolmányos varjú (*Corvus cornix*), szarka (*Pica pica*), széncinege (*Parus major*), fekete rigó (*Turdus merula*), házi veréb (*Passer domesticus*), mezei veréb (*Passer montanus*), erdei pinty (*Fringilla coelebs*), gyurgyalag (*Merops apiaster*). Az említett fajok mellett, a Tisza és a Teplicei tó mellett még előfordul a tőkés réce (*Anas platyrhyncos*), kis vöcsök (*Tachibaptus ruficollis*), szárcsa (*Fulica atra*), vízityúk (*Gallinula chloropus*), kis lile (*Charadrius dubius*) is.

Az itt élő kétéltűek és hüllők: foltos szalamandra (*Salamandra salamandra*), sárgahasú unka (*Bombina variegata*), fürge gyík (*Lacerta agilis*), lábatlan gyík (*Anguis fragilis*) és vízisikló (*Natrix natrix*).

A Tiszában előforduló halfajok: dunai galóca (*Hucho hucho*), fejes domolykó (*Leuciscus cephalus*), vaskos csabak (*Leuciscus souffia agassizi*), dévérkeszeg (*Abramis brama*), szilvaorrú keszeg (*Vimba vimba*), fürge cselle (*Phoxinus phoxinus*), márna (*Barbus barbus*), paduc (*Chondrostoma nasus*), menyhal (*Lota lota*) stb.

Rook (*Corvus frugilegus*), Raven (*Corvus corone*), Hooden Crow (*Corvus cornix*), Magpie (*Pica pica*), Blackbird (*Turdus merula*), Great Tit (*Parus major*), House Sparrow (*Passer domesticus*), Tree Sparrow (*Passer montanus*), Chaffinch (*Fringilla coelebs*), European Bee-eater (*Merops apiaster*). In addition to these species in the Tisza River and Lake Tepliţa we encounter: Mallard (*Anas platyrhynchos*), Little Grebe (*Tachybaptus ruficollis*), Coot (*Fulica atra*), Moorhen (*Gallinula chloropus*), Little Ringed Plover (*Charadrius dubius*) etc..

Amphibians and reptiles present in the area are *Salamandra salamandra, Bombina variegata, Lacerta agilis, Anguis fragilis*, and *Natrix natrix*.

The species of fish present in the Tisa River are: *Hucho hucho, Leuciscus cephalus, Leuciscus souffia agassizi, Abramis brama, Vimba vimba, Phoxinus phoxinus, Barbus barbus*, cobbler (*Chondrostoma nasus*), lobster (*Lota lota*) etc.

Anul	Total	Români	Maghiari	Germani	Evrei	Romi	Ucraineni	Ruteni	Informatie nedisponibilă
Рік	Всього	Румуни	Угорці	Німці	Євреї	Роми	Українці	Русини	Дані відсутні
Év	összesen	Román	Magyar	Német	Zsidó	Rroma	Ukrán	Rutén	Ismeretlen információ
Year	Total	Romanians	Hungarians	Germans	Jews	Gypsys	Ukrainians	Ruthenians	Unknown
1956 n	3619	586	507	-	18	-	2505	-	3
1966 a	4035	962	500	-	2	-	2569	-	2
1966 n	4035	971	493	1	2	-	2566	-	2
1977 n	4385	1090	465	-	2	-	2826	-	2
1992 a	4681	1456	338	1	-	22	2864	-	-
1992 n	4681	1349	385	3	-	22	2922	-	-
2002 a	4468	1465	366	2	-	-	2630	-	5
2002 n	4468	1447	371	5	-	1	2639	-	5
2011	3818	1445	246	-	-	-	1975	10	142

a - recensamântul dupa limba maternă
n - recensământul după naționalitate

Populația comunei Bocicoiu Mare în perioada 1956-2011, după etnie
Населення селища Великий Бичків у період 1956-2011 рр., за національністю
Nagybocskó község lakossága, nemzetiségi megoszlás szerint 1956 – 2011 között
The population of Bocicoiu Mare village in 1956-2011, by ethnicity

https://biblioteca-digitala.ro

Рік Year	Anul Év
1992	Всього Total	4681	Total Összesen	235
2002	4468	3430	368	378	14	-	-	-	35	6	15	143	226
2011	3818	2858	309	277	14	-	-	-	6	-	21	-	161
	Православні Orthodox	3889	Ortodoxă Ortodox	
	Греко-Католики Greek-catholics	126	Greco-catolică Görögkatolikus	
	Римо-католики Roman-cahtolics	396	Romano-catolică Római katolikus	
	Реформати Protestants	14	Reformată Református	
	Євангелисти Evanghelists	2	Evanghelică Evangélikus	
	Уніати Unitarians	3	Unitariană Unitáriánus	
	Баптисти Baptistă	-	Baptistă Baptista	
	П'ятидесятники Penticostals	3	Penticostală Pünkösdista	
	Християни за Євангелією Christians after the Gospel	-	Creștină după Evanghelie Evanglium utáni keresztény	
	Адвентисти сьомого дня Seventh-day Adventists	13	Adventistă de ziua a saptea Hetednapi adventista	
	Свідки Єгови Jehovah's Witnesses	-	Martorii lui Iehova Jehova tanúja	
	Дані відсутні Unknown	235	Informatie nedisponibilă Ismeretlen információ	

Populația comunei Bocicoiu Mare în perioada 1992-2011, după religie
Населення селища Великий Бичків у період 1992-2011 рр. за віросповіданням
Nagybocskó község lakossága felekezeti megoszlás szerint 1992 – 2011 között
The population of the Bocicoiu Mare during 1992-2011, by religion

https://biblioteca-digitala.ro

Satul Bocicoiu Mare

Localizare geografică

Satul Bocicoiu Mare este aşezat pe partea stângă a râului Tisa.

Denumirea localităţii în maghiară este Nagybocskó, iar în ucraineană Великий Бичків.

Scurt istoric al localităţii

Istoria localităţii Bocicoiu Mare este comună până în anul 1919 cu a localităţii Velykyi Bychkiv (fiind aceiaşi localitate) din Ucraina, aflată pe cealaltă parte a râului Tisa. Din anul 1919 localitatea Velykyi Bychkiv a aparţinut: 1919 - 1939 de Cehoslovacia; octombrie 1938 - martie 1939 de Rutenia Subcarpatică; 1939-1944 de Ungaria; 1944 - 1991 de U.R.S.S., şi din anul 1991 de Ucraina.

În anul 1364 este consemnată localitatea Bocicoiu Mare[8].

În data de 11 august 1373, Balg, Drag şi Ioan, fiii voivodului Sas, sunt introduşi în domeniul moşiei Cuhea şi dependenţele sale (Borşa, Moisei, Ieud, Bocicoiel, ambele Vişeauă şi Sălişti) cât şi în moşiile Bocicoi, Biserica Albă, Taras, şi Buştina, pentru servicii şi fidelitate, aduse Curţii regale[8].

În 18 iunie 1442 regele Vladislav I, donează lui Ştefan şi Mihai, români din Crăciuneşti, dreptul de proprietate peste moşiile româneşti din Crăciuneşti, Bocicoi şi Lunca[8].

În data de 3 iunie 1448 şi 10 mai 1458, la cererea lui Mihail, fiul lui Tatul şi Bogdan, ambii din Ialova, Regele Matei Corvin reconfirmă drepturile primite pentru moşiile Crăciuneşti, Bocicoi şi Lunca, de la Iancu de Hunedoara[8].

În data de 20 decembrie 1479 la Bocicoiul Mare, potrivit unui document a fost dărâmată biserica împreună cu alte construcţii[2].

În anul 1480, Birtoc primeşte donaţie regală asupra moşiilor maramureşene: Bedeu, Taras, Bocicoi, Crăciuneşti, Botiza, Giuleşti, Şieu, Ruscova, Rona de Jos, Vişauă, Crăceşti, Hărniceşti, Deseşti, Doroslău, Nirişel[8].

În anul 1504, nobilul Petru de Dolha protestează, contra punerii nobililor Gheorghe şi Ioan Dragfy de Belthek în stăpânirea posesiunilor numite Crăciuneşti, Bocicoi şi Lunca la Tisa[14].

În anul 1508 pe domeniul Bocicoiului erau prevăzute pedepse şi amenzi (căsătoriţii care nu se mai înţelegeau, se puteau despărţi, cel vinovat plătea 1 ft.)[8]

În anul 1575 domeniul Bocicoiului cuprindea 6 sate: Crăciuneşti, Bocicoiu Mare, Bocicoiu Mic, Lunca la Tisa, Rahău şi Körösmezö (Frasin, Iasynia). Domeniul a fost al familiei Dragfy, apoi a ajuns pe mâna fiscului[8].

Село Великий Бичків

Географічне положення

Село Бочкою Маре розміщене на лівому березі річки Тиси.

Українська назва населеного пункту Великий Бичків, а угорською Nagybocskó.

Коротка історія населеного пункту

Історія населеного пункту Великий Бичків спільна з історією населеного пункту Великий Бичків з України, розташованого по іншому боці Тиси. Населений пункт Великий Бичків належав: 1919 - 1939 рр. до Чехословаччини; жовтень 1938 – березень 1939 – до Підкарпатської Русі; 1944–1991 рр. – до СРСР. Починаючи з 1991 року населений пункт Великий Бичків належить Україні.

У 1364 році в документі згадується поселення Великий Бичків[8].

11 серпня 1373 року, Балг, Драг і Іоан, сини воєвода Саса, за заслуги і відданість перед Королівським двором починають володіти маєтками села Кугя і прилеглими територіями (Борша, Мойсей, Єуд, Бочкоєл, Саліште і обидва села Вишави), а також маєтками Бичків, Біла Церква, Тарас і Буштино[8].

18 червня 1442 року король Владислав I дарує Штефану і Мігаю, румунам з Кричунова, право на власність румунськими маєтками Кричунова, Бичкова та Луга[8].

3 червня 1448 року і 10 травня 1458 року на прохання Мігая, сина Татула і Богдана, обох з Ялова, король Матей Корвін підтверджує отримані від Янка Гунедорянського права на маєтки Кричунів, Бичків і Луг[8].

Згідно з документом у Великому Бичкові 20 грудня 1479 року була знесена церква разом із іншимим прибудовами[2].

У 1480 році Бірток отримує королівський подарунок на мараморoські маєтки: Бедевлю, Тарас, Бичків, Кричунів, Ботізу, Джулешть, Шієу, Рускову, Нижню Рону, Вишаву, Крачешть, Гарнічешть, Десешть, Дорослау, Нірішел[8].

У 1504 році дворянин Петро Долганський протестує проти введення маєтків Кричунів, Бичків і Луг над Тисою у володіння дворян Георге і Іоана Драгфі де Белтек[14].

У 1508 році на території Бичкова були передбачені покарання і штрафи (шлюби, які не могли проживати далі, мали право розлучитися, але той, хто провинився, повинен заплатити штраф 1 фл.)[8].

У 1575 році територія Бичкова охоплювала 6 сіл: Кричунів, Великий Бичків, Малий Бичків, Луг над Тисою, Рахів і Кьорьошмесо. Територія належала сімї Драгфі, а потім дісталася податківцям[8].

https://biblioteca-digitala.ro

În anul 1575 la Bocicoi era o moară pe râul Zoprocz, aici era şi o piuă [8].

La începutul secolului al XVII - lea, Ştefan Bánffy deţinea case iobăgeşti: 5 în Crăciuneşti, 25 în Bocicoi şi 9 în Lunca[6].

În anul 1669 locuitorii Bocicoiului primesc în dar de la credincioşii din Vişeu de Jos o biserică de lemn [8].

În anul 1672 George şi Francisc Korda, fiii lui Sigismund Korda, au vândut moşia Bocicoi, deţinută cu drept deplin, principesei Anna Bornemisza pentru suma de 5000 fl. [6].

În anul 1675 în hotarul Bocicoiului s-au cultivat 3 găleţi şi jumătate grâu de primăvară, de 40 clăi. Hrişca în hotarul Bocicoiului se cultiva primăvara pe pământuri pustii, cantitatea era mică 3 găleţi şi jumătate, de 8 clăi [6].

În anul 1683 pe domeniul Bocicoi se înregistrează 3 persoane venite din Polonia [8].

În anul 1689, Bocicoiu Mare cu cele 19 sesii (loturi de pământ) dau anual câte un jder sau 3 florini; 128 florini răscumpărare în bani a slujbei ce trebuia făcută cu boii; o găină de Crăciun; 24 păstrăvi sau lipani; 300 şindrile şi 48 florini răscumpărarea ovăzului (16 găleţi) pentru bere. Pe domeniul Bocicoi funcţiona o vamă cu Polonia. Venitul era a împăratului. Plata pentru păscutul unei turme pe hotarul satului Bocicoiu Mare era: 1 berbec pentru turme trecând de 20 de oi, 1 miel pentru cele sub 20 de oi, o capră pentru turmele de capre [8].

În anul 1689 la Bocicoiu Mare erau 124 coloni (muncitori agricoli, liberi care munceau pământul luat în arendă), 1 jeler, 2 ţigani şi 131 fii [8].

În anul 1692 la Bocicoi, urbariul consemnează un ţigan fierar, bătrân, care avea 2 fii [6].

Încă de la începutul secolului XVIII - lea, la Bocicoi se construiau mici nave şi plute pentru transportul sării [8].

În anul 1701 Mihail Apafi al II-lea, fostul principe al Transilvaniei, vinde împăratului Leopold I, pentru suma de 175 de mii de florini, cetatea Hust şi domeniul din Bocicoi cu minele de sare [8].

În anul 1773 sunt colonizaţi ţipţeri din Zips (munţii Tatra) în centrele forestiere din Vişeu de Sus, Borşa-Hanbal, Bocicoi, Huta, Rahău şi Frasin [8].

Maghiarii şi cu ţipţeri colonizaţi în Bocicoi, s-au aşezaţi în partea stângă a râului Tisa, unde au format un cartier.

În anul 1780 Fichtel J.E., descoperă pentru prima dată cristale de cuarţ la Bocicoiu Mare, respectiv „Diamantele de Maramureş", denumite de localnici „dragă" [17].

În anul 1784, într-un raport înaintat Camerei Aulice de la Viena se menţionează necesitatea curăţirii anuale a Tisei, pe traseul de la Bocicoi la Vylok, şi aruncarea în aer a stâncilor în amonte de podul Sighet [8].

У 1575 році у Бичкові на річці Зопроч існував млин, а також валило [8].

На початку XVII – го століття Штефан Банфі володів кріпацькими хатами: 5 у Кричунові, 25 у Бичкові і 9 у Лузі [6].

У 1669 році мешканці Бичкова отримують від вірян Нижньої Вишави у подарунок дерев'яну церкву [8].

У 1672 році Георге і Франциск Корда, сини Сігізмунда Корда, продають за 5000 фл принцесі Анні Борнеміша маєток Бичків, який був у їхньому повному володінні [6].

У 1675 році на полях Бичкова з трьох відер пшениці, посіяної навесні, отримано 40 копиць. Гречка у Бичкові висівалася на спустошених землях: з трьох з половиною відер отримано 8 копиць [6].

У 1683 році на території Бичкова зареєстровані 3 особи, які приїхали з Польщі [8].

У 1689 році Великий Бичків повинен віддавати щороку одну куницю або 3 флоріни; викуп на 128 флорінів за роботу, яку потрібно було провести биками; курку на Різдво; 24 форелі або харіусів; 300 гонт і 48 флорінів за викуп вівса (16 відер) для пива. На території Бичкова працювала митниця з Польщею. Доходи належали імператору. Оплату за випасання отари на території села Бичків складала: 1 баран за отару більшу ніж 20 овець, 1 ягня за отару меншу ніж 20 овець, одну козу за козячу отару [8].

У 1689 році у Великому Бичкові проживали 124 колони, 1 селянин без землі, 2 цигани і 131 синів [8].

У 1692 році у Бичкові у реєстрі записано старого цигана коваля, який мав двох синів [6].

У Бичкові ще на початках XVIII–го століття будували малі човни і плоти для перевезення солі [8].

У 1701 році Мігаїл Апафі II, колишній принц Трансільванії, продає імператору Леопольду I Хустський замок і територію Бичкова разом із соляними шахтами за 175 тисяч флорінів [8].

У 1773 році у лісові центри Верньої Вишави, Борші, Ганбала, Бичкова, Гути, Рахова і Ясіней колонізують ціпцерів із Ціпса (Zips – гори Татра) [8].

Угорці і колонізовані ціпцери у Бичкові оселилися на лівому боці річки Тиси, де утворили квартал.

У 1780 році Фіхтель Ж.Е. вперше знаходить у Великому Бичкові кварцові кристали, відповідно „Марамуреські діаманти", які мешканці називають „драга" [17].

У 1784 році у звіті, поданому Відненській Камері, підкреслюють необхідність річного очищення Тиси на ділянці від Бичкова до Вилока, а також підриву скель, що знаходяться вище від Сігетського моста [8].

https://biblioteca-digitala.ro

În anul 1818 la Bocicoiul Mare din 104 copii, doar 56 frecventau şcoala [8].

În anul 1848 în tot Maramureşul erau 4 companii militare, cantonate la Sighet, Hust, Vişc şi Bocicoiu Mare [8].

În anul 1855 este fondată farmacia „Creatorul" din Bocicoiul Mare [8].

În data de 13 octombrie 1869 s-a născut la Bocicoiul Mare, Iuliu Orient, cu studii universitare la Budapesta, Cluj, Strasbourg, Paris, Lyon, Bolobna, Berlin, Viena, Geneva; doctor în farmacie, profesor titular şi director al laboratorului de toxicologie al Universităţii din Cluj, autor al unor lucrări de istorie a farmaciei din Ardeal [8]. Colecţia de obiecte farmaceutice transilvănene a profesorului Iuliu Orient, stă la baza origini Muzeului Farmaciei din Cluj Napoca.

În anul 1872 se construieşte fabrica de produse chimice din Bocicoiu Mare [8].

În anul 1890 este construită Biserica Evanghelică (Reformată), în stil neogotic. Biserica este intabulată în anul 1903. Din anul 1967 biserica este închiriată Bisericii Ortodoxe Ucrainene, şi are hramul „Sfântul Petru".

În perioada 1801-1804 este construită biserica Romano-Catolică, în stil baroc. Biserica are hramul „Sfântul Ioan Botezătorul", dar sărbătoarea hramului se ţine de sărbătoarea „Naşterea Maicii Domnului". În anul 1899 este montată orga, care funcţionează şi azi.

În anul 1880 minele şi topitoria de cupru din Borşa trec în proprietatea lui Hubert Petru Fassbender, directorul fabricii de produse chimice din Bocicoiul Mare [8].

În anul 1893 minele şi topitoria din Borşa trec în posesia firmei Klotild, prima societate maghiară pe acţiuni pentru industria chimică din Bocicoiu Mare, cu sediul la Budapesta, şi capital elveţian şi maghiar [8].

La data de 11 ianuarie 1893 se naşte la Bocicoiu Mare, scriitorul, poetul, editorul sighetean József Holder (1893-1945) [11].

În anul 1893, Ministerul Agriculturii a înfiinţat la Bocicoiu Mare o staţiune pomicolă cu scopul de a veni în ajutorul pomiculturii din zonă, prin procurarea de pomi altoiţi. Tot aici s-au organizat cursuri practice de pomărit pentru a forma lucrători-grădinari care să contribuie la ridicarea pomiculturii din regiune [8].

În perioada noiembrie-decembrie 1906, Nicolae Iorga în călătoria prin Maramureş trece prin Bocicoiu Mare, Crăciuneşti şi Vereşmart [8].

În anul 1910, staţiunea pomologică din Bocicoiu Mare s-a transformat în Şcoală de ajutori grădinari, cu 3 ani practică [8]. Şcoala se desfiinţează în anul 1966.

У 1818 році у Великому Бичкові з 104 дитини тільки 56 відвідували школу [8].

У 1848 році у Марамуреші існували 4 військові компанії, розташовані у Сігеті, Хусті, Вишку і Великому Бичкові [8].

У 1855 році у Великому Бичкові відкривають аптеку Творець [8].

13 жовтня 1869 року у Великому Бичкові народився Юліу Орієнт, який здобував вищу освіту у Будапешті, Клужі, Стразбурзі, Парижі, Ліоні, Болоні, Берліні, Відні, Женеві; доктор медичних наук, професор та директор токсикологічної лабораторії Клузького Університету, автор історичних робіт про аптеку Ардялу [8]. Колекція трансільванських фармацевтичних предметів професора Юлія Орієнта стала основою Музею фармакології м. Клуж-Напока.

У 1872 році у Великому Бичкові будують фабрику хімічних виробів [8].

У 1890 році будують Євангелистську церкву (реформатську) у неоготичному стилі. Церкву заносять до реєстрів власності 1903 року. З 1967 року церкву орендують Українській православній церкві з празником „Святого Петра".

На протязі 1801-1804 років будують римо-католицьку церкву у стилі барокко. Празник церкви „Святого Іоана Хрестителя", але святкують празник на свято „Різдва Богородиці". У 1899 році купують орган, який діє і на сьогоднішний день.

У 1880 році шахти та мідний завод з Борші переходять у власність Губерта Петра Фасбендера, директора хімічного заводу з Великого Бичкова [8].

У 1883 році шахти та мідний завод з Борші переходять у власність фірми Клотілд, першого угорського акціонерного товариства хімічної промисловості з Великого Бичкова з швейцарським та угорським капіталом, місце розташування якого було у Будапешті [8].

11 січня 1893 року у Великому Бичькові народжується письменник, поет, сігетський видавець Йожеф Голдер (1893-1945) [11].

У 1893 році у Великому Бичкові Міністерство сільського господарства відкриває станцію садівництва з метою допомоги садівникам, які проживають на даній території, продаючи їм прищеплені дерева. На цій же станції були проведені практичні курси з садівництва для навчання робітників-садівників, які зроблять свій внесок у садівництво у регіоні [8].

Під час подорожі Марамурешом, яка тривала від листопада до грудня 1906 року, Ніколає Йорга проїжджає через Великий Бичків, Кричунів і Верешмарт [8].

У 1910 році станцію садівництва з Великого Бичкова перетворюють у Школу помічників садівників з 3-ох річною практикою [8]. Школу закривають у 1966 році.

https://biblioteca-digitala.ro

În anul 1936 în Bocicoiu Mare au existat 2 case de rugăciuni ale populației evreiești [15], în partea dreaptă a râului Tisa.

În anul 1944 localitatea Bocicoiu Mare este separată: partea stângă aparține de România și devine localitatea Bocicoiu Mare, iar partea dreaptă aparține de URSS, din 1991 de Ucraina și devine localitatea Velykyi Bychkiv.

În perioada 1967 – 1997, în localitatea Bocicoiu Mare a funcționat Casa de Copii.

În perioada 1997 – 2003, în localitatea Bocicoiu Mare a funcționat Centru de plasament pentru copii.

Date despre numele localității

În documente și pe hărți, localitatea apare cu următoarele denumiri: 1782 Boczko; 1889 Handal-Bocskó, 1920 Băşcoiul mare; 1930 Bocicoiul-Mare; 1941 Újbocskó; 1920 Boşcoiul mare; 1950 Bocicoiu Mare.

Populaţia satului Bocicoiu Mare

La recensământul din 2011, populaţia satului a fost de 518 locuitori (247 femei si 271 bărbaţi) din care: 165 (31,85%) români, 104 (20,08%) maghiari, 224 (43,24%) ucraineni, iar despre 25 (4,83%) locuitori informaţiile nu sunt disponibile [16].

Din punct de vedere confesional sunt: 339 (65,45%) ortodocşi, 10 (1,93%) greco-catolici, 116 (22,39%) romano-catolici, 6 (1,16%) creştini după evanghelie, 11 (2,12%) martori ai lui Iehova, şi despre 36 (6,95%) locuitori informaţiile nu sunt disponibile [16].

Turismul

Obiective turistice antropice

Biserica ortodoxă ucraineană „Sfântul Petru", stil neogotic, 1890, a fost biserică evanghelică.

Biserica romano-catolică „Sfântul Ioan Botezătorul", stil baroc, 1801-1804.

Capela romano-catolică cu statuia „Sfântul Ioan Nepomuk".

Capela romano-catolică din cimitir.

Obiective turistice naturale

Arbori rari aflaţi în cimitirul din localitate: chiparosul (*Cupressus sempervirens*), diametru 1,82m, sudul şi parţial în centrul Europei, nordul Africii şi peninsula Asia Mică, pin negru austriac (*Pinus nigra* ssp. *nigra*), 2 exemplare, diametru 2 m şi 2,15m, sud-estul Europei, nordul Africii şi vestul Asiei, pin silvestru (*Pinus silvestris*), diametru 1,90m.

Situl Natura 2000 RO SCI0251 Tisa Superioară.

Căi de acces

Drumul judeţean DJ 185 Crăciuneşti – Lunca la Tisa

Calea ferată Sighetu Marmaţiei – Vişeu de Jos - Salva

У 1936 році у Великому Бичкові існували два доми молитви для єврейського населення [15].

У 1944 році село Великий Бичків розділяють: ліва частина належить Румунії і називається Великий Бичків, а права частина належить СРСР, а з 1991 року – Україні, і називається Великий Бичків.

На протязі 1967–1997 років у Великому Бичкові працювала школа-інтернат.

На протязі 1997–2003 років у Великому Бичкові працював Центр притулку для дітей.

Дані про назву населеного пункту

У документах та на картах населений пункт появляється з наступними назвами: 1782 - Бочко; 1889 - Гандал-Бочко, 1920 - Башкоюл Маре; 1930 - Великий Бичків; 1941 - Ужбочко; 1920 - Бошкоюл Маре; 1950 - Великий Бичків.

Населення села Великий Бичків

Згідно з переписом населення 2011 року у селі налічувалося 518 мешканців (247 жінок і 271 чоловік), з яких: 165 (31,85%) румунів, 104 (20,08%) угорці, 224 (43,24%) українці, а для 25 (4,83%) мешканців дані відсутні [16].

З точки зору конфесій: 339 (65,45%) православних, 10 (1,93%) греко-католиків, 116 (22,39%) римо-католиків, 6 (1,16%) християн за Євангелією, 11 (2,12%) свідків Єгови, і для 36 (6,95%) мешканців дані відстуні [16].

Туризм

Антропологічні туристичні об'єкти

Українська православна церква „Святого Петра", неоготичний стиль, 1890 рік, була євангелистською церквою

Римо-католицька церква „Святого Іоана Хрестителя", стиль барокко, 1801-1804.

Римо-католицька каплиця із статуєю „Святого Іоана Непомука".

Римо-католицька каплиця на цвинтарі.

Природні туристичні об'єкти

Рідкісні дерева на цвинтарі населеного пункту: Кипарис вічнозелений горизонтальний *(Cupressus sempervirens)*, діаметром 1,82 м, південь і частина центру Європи, північ Африки і півострів Малої Азії, Сосна чорна європейська (*Pinus nigra* ssp. *nigra*), 2 екземпляри, з діаметрами 2 м і 2,15 м, південний схід Європи, північ Африки і захід Азії, Сосна звичайна (*Pinus silvestris*), діаметр 1,90 м.

Ланшафт Natura 2000 RO SCI0251 Верхня Тиса

Шляхи доступу

Автошлях обласного значення DJ 185 Кричунів– Луг над Тисою

Залізничне сполучення Сігету Мармацією – Вішеу де Жос – Салва

https://biblioteca-digitala.ro

Nagybocskó falu

Földrajzi fekvése

A Tisza folyó bal partján fekszik. A település neve magyarul Nagybocskó, ukránul Великий Бичків.

A település vázlatos története

Nagybocskó története, azonos a Tisza másik oldalán, az Ukrajnában levő Velykyi Bychkiv településével. Kettőválasztásuk időszakaiban, Velykyi Bychkiv 1919 – 1939 között Csehszlovákiához, 1938 októbere és 1939 márciusa között a Kárpátaljai Ruténiához, majd 1944 – 1991 között a Szovjetunióhoz. 1991 – től Velykyi Bychkiv Ukrajnához tatozik.

1364-ben már említésre kerül Nagybocskó település[8].

1373 augusztus 11-től Balg, Drag és Ioan, Sas vajda fiai, a királyi családdal szembeni hűség és szolgálat gyanánt, megkapják Izakonyhát és a hozzá tartozó településeket, mint Borsa, Majszin, Jód, Kisbocskó, a két Visó és Szelistye, ugyanakkor Bocskót, Fehéregyházát, Taracközt és Bustyaházát[8].

1442 június 18-án I László király adományba adja Stefan és Mihai karácsfalusi románoknak Karácsfalu, Bocskó és Lonka román birtokokat[8].

1448 június 3-án és 1458 május 10-én Mihai kérésére, aki Tatul és Bogdán fia, mindkettő Jalovából, Mátyás király megerősíti Karácsfalu, Bocskó és Lonka fölött bitokolt jogukat, melyet Hunyadi Jánostól kaptak[8].

1479 december 20-án Nagybocskón, egy dokumentum szerint le lett rombolva a templom és más épületek[2].

1480-ban Birtoc királyi adományként megkapja Bedő, Taracköz, Bocskó, Karácsfalu, Botiza, Gyulafalva, Sajó, Visóoroszi, Alsóróna, Visó, Krácsfalu, Hernécs, Desze, Doroszló és Nyíres birtokokat[8].

1504-ben Dolhai Péter nemes protestál az ellen, hogy Béltheky Drágffy János és György megkapják Karácsfalu, Bocskó és Tiszalonka fölötti hatalmat[14].

1508-ban Bocskó területén büntetéseket szabdtak ki. A házasok, akik már nem egyeztek elválhattak, a hibás félnek pedig fizetnie kellett 1 ft-ot[8].

1575-ben a bocskói uradalom magába foglalt hat falut: Karácsfalu, Nagybocskó, Kisbocskó, Tiszalonka, Rahó és Körösmező. Az uradalom előbb a Drágffyaké volt, majd a kincstáré lett[8].

Village of Bocicoiu Mare

Geographical location

The village of Bocicoiu Mare is situated on the left side of the river Tisa. Its Hungarian name is Nagybocsko and the Ukrainian name is Великий Бичків.

Short history

The history of Bocicoiu Mare is common with the town of Velykyi Bychkiv in Ukraine, located on the other side of the Tisza River. During the time when they were separated, the town of Velykyi Bychkiv belonged to: between 1919 - 1939 Czechoslovakia; October 1938 - March 1939 Sub-Carpathian Rutenia; 1944-1991 U.R.S.S. Since 1991, Velykyi Bychkiv belongs to Ukraine.

The town of Bocicoiu Mare is first mentioned in 1364[8].

On August 11, 1373, Balg, Drag, and John, the sons of Sas, were introduced to the Cuhea estate and its dependencies (Borsa, Moisei, Ieud, Bocicoiel, both Vişeau and Salis) and Bocicoi, and Busina, for their service and fidelity shown to the Royal Court[8].

On June 18, 1442 King Vladislav I donated to Stephen and Michael, romanians from Craciunesti, the right to property over the Romanian estates from Crăciuneşti, Bocicoi and Lunca[8].

On June 3, 1448 and May 10, 1458, at the request of Mihail, the son of Tatul and Bogdan, both from Ialova, King Matthew Corvin reconfirmed the property rights received from Iancu de Hunedoara for Craciunesti, Bocicoi and Lunca[8].

On 20 December 1479, according to a document, in Bocicoiul Mare, the church was demolished together with other buildings[2].

In the year 1480, Birtoc receives a royal donation consisting of the Maramures estates: Bedeu, Taras, Bocicoi, Crăciuneşti, Botiza, Giulesti, Şieu, Ruscova, Rona de Jos, Vişauă, Crăceşti, Hărniceşti, Deseşti, Doroslău, Nirişel[8].

In 1504, the noble Peter of Dolha protests against putting the nobles Gheorghe and Ioan Dragfy of Belthek in possession of Crăciuneşti, Bocicoi and Lunca at Tisa[14].

In 1508 in the Bocicoi area, penalties and fines were imposed (married people who did not get along could separate, but the guilty one paid 1 ft.)[8].

In 1575 Bocicoi included 6 villages: Crăciuneşti, Bocicoiu Mare, Bocicoiu Mic, Lunca la Tisa, Rahău and Körösmezö. The domain belonged to the Dragfy family, then the IRS got it[8].

https://biblioteca-digitala.ro

1575-ben a Zoprocz nevü bocskói folyón egy malom is létezett, ahol volt egy ványoló malom is[8].

A XVII század elején Bánffy István jobbágyházakat birtokolt a következő településeken: 5 Karácsfaluban, 25 Bocskón és 9 Lonkán[6].

1669-ben a bocskói lakosok ajándékba kapnak az alsóvisói hívektől egy fatemplomot[8].

1672-ben Korda György és Ferenc, Korda Zsigmond fiai, eladják a teljes joggal birtokolt bocskói uradalmat 5000 forintért Bornemisza Anna fejedelemasszonynak[6].

1675-ben a bocskói határban megtermett 3 és fél vedér tavaszi búza. A rizskását Bocskó határában tavasszal művelték meg elhagyatott földeken. A nyert mennyiség 3 és fél vedér volt[6].

1683-ban a bocskói uradalmon feljegyzik, hogy Lengyelországból érkezett a településre három személy[8].

1689-ben Nagybocskó a 19 hozzá tartozó birtokkal együtt évente adózott egy nyestet vagy 3 forintot: 128 forint váltságdíjért nem kellett elvégezni az ökrökkel végzendő munkát: karácsonykor adózott egy tyúkot: 24 pisztrángot vagy pért: 300 zsindelyt valamint 48 forint váltságért elengedték az adózandó 16 veder sörfőzésre használt komlót. A bocskói uradalmon működött egy Lengyelországgal közös vám. A jövedelem a királyé volt. A Nagybocskó határában való legeltetésért így fizettek: egy 20 juhot számláló nyáj után fizettek egy berbécset, egy 20 juh alatti nyáj után egy bárányt, valamint a kecskenyájak után egy kecskét[8].

1689-ben Nagybocskón volt 124 szabad mezőgazdasági munkás coloni, 1 zsellér, 2 cigány és 131 fiu[8].

1692-ben Bocskón a feljegyzések szerint élt egy cigány kovácsmester akinek volt két fia[6].

Már a XVIII század elejétől, Bocskón sószállításra alkalmas tutajokat építenek[8].

1701-ben II Apafi Mihály volt erdélyi fejedelem eladja Huszt várát és a bocskói uradalmat a sóbányákkal együtt I Leopold királynak 175 ezer forintért[8].

1773-ban a Szepes vidékéről (Tátra hegység) cipszereket telepítenek a felsővisói, borsa-handali, bocskói, avasfelsőfalusi, rahói és körösmezői fakitermelő központokba[8].

A magyarok és a Bocskóra telepített cipszerek a Tisza bal partján éltek ahol egy negyedet alkottak.

1780-ban Fichtel J.E felfedez Bocskón egy kvarckristályt, ami „Máramarosi gyémánt"-ként válik ismertté és amit a lakosok egyszerűen „drágának" hívnak[17].

Egy 1784-ben a bécsi kamara elé terjesztett jelentés javasolja a Tisza Bocskótól Vylokig terjedő szakaszának évenkénti megtisztítását és sziklakövek eltávolítását[8].

In 1575 in Bocicoi there was a mill on the river Zoprocz[8].

At the beginning of the 17th century, Ştefan Bánffy owned serfs house: 5 in Crăciuneşti, 25 in Bocicoi and 9 in Lunca[6].

In 1669 the inhabitants of Bocicoi receive a wooden church from the congregation in Vişeu de Jos[8].

In 1672, George and Francisc Korda, the sons of Sigismund Korda, sold the Bocicoi estate, fully owned, to Princess Anna Bornemisza for the sum of 5000 fl[6].

In 1675 on Bocicoi's border were cultivated 3 buckets and a half of spring wheat, 40 hay reeks. The buckwheat on the Bocicoi borders was grown in spring on empty lands, the quantity was small 3 buckets and a half, 8 hay reeks[6].

In 1683 on the Bocicoi domain there are registered 3 people from Poland[8].

In 1689, Bocicoiu Mare with its 19 possesions would give a marten or 3 florins annually; 128 florins repurchasing money for the job to be done with the oxen; a hen for Christmas; 24 trouts or hips; 300 shingles and 48 florins to repurchase the oat for beer (16 buckets). In the Bocicoi area there was a customs office with Poland. The income belonged to the Emperor. The payment for a flock to grass on the border of the village of Bocicoiu Mare was: 1 ram for flocks larger than 20 sheep, 1 lamb for the ones under 20 sheep, and one goat for goat flocks[8].

In 1689, in Bocicoiu Mare there were 124 colonies, 1 serf, 2 gypsies and 131 sons[8].

In 1692, in Bocicoi, the urbane records mention an old-blacksmith gypsy who had 2 sons[6].

Since the beginning of the 18th century, small boats and rafts for the transportation of salt were built at Bocicoi[8].

In 1701 Mihail Apafi II, the former prince of Transylvania, sold the fortress of Hust and the domain of Bocicoi with its salt mines to the Emperor Leopold I for the sum of 175,000 florins[8].

In 1773, Zippers (originary from the Tatra mountains) are colonized in the forestry centers of Vişeu de Sus, Borsa-Hanbal, Bocicoi, Huta, Rahău and Frasin[8].

The Hungarians and the colonists brought to Bocicoi settled on the left side of the Tisza River, where they formed a neighborhood.

In 1780, Fichtel J.E., first discovered quartz crystals at Bocicoiu Mare, namely "The Diamonds of Maramures", named by the locals "dears"[17].

In 1784, a report submitted to the Aulice Chamber in Vienna mentions the necessity of an annual cleaning of the Tisa river on the route from Bocicoi to Vylok and the blowing up of the rocks upstream of the Sighet Bridge[8].

https://biblioteca-digitala.ro

1818-ban Bocskón a 104 gyerekből csak 56 járt iskolába[8].

1848-ban Máramarosban 4 hadosztály volt kihelyezve: Szigeten, Huszton, Visken és Bocskón[8].

1855-ben megalapítják a „Teremtő" gyógyszertárat.

1869 október 13-án megszületik Nagybocskón Orient Gyula, aki egyetemi tanulmányokat végez Budapesten, Kolozsváron, Strasbourgban, Párizsban, Lyionban Berlinben, Bécsben és Genfben. Gyógyszerészetben doktor, a Kolozsvári Tudományegyetem toxikológiai intézetének címzetes tanára és igazgatója, szerzője az Erdélyi gyógyszerészet történetét feldolgozó több műnek [8]. Az általa gyűjtött Erdélyi gyógyszerészeti tárgyak, alapját képezik a Kolozsvári Gyógyszerészeti Múzeum megalapításának.

1872-ben megépül Nagybocskón a vegyipari gyár[8].

1890-ben megépül a református templom neogótikus stílusban. A templomot 1903-ban telekelik. 1967-től kezdve a templomot az Ukrán Ortodox Egyház bérli, védőszentje „Szent Péter".

1801 – 1804 között épült meg a római katolikus templom barokk stílusban. A templom titulusa „Keresztelő Szent János", azonban a búcsút Kisboldogasszony napján tartják. 1899-ben elhelyezik a templomban az orgonát, amit ma is használnak.

1880-ban a borsai bányák és a rézolvasztó műhely, a nagybocskói vegyipari gyár igazgatójának, Fassbender Hubert Péter tulajdonába kerülnek[8].

1893-ban a borsai bányák és rézolvasztó műhely, a Klotild cég tulajdonába mennek át, mely az első olyan magyar részvényes társaság a bocskói vegyi iparban, melynek székhelye Budapesten volt és Svájci és Magyar tőkével rendelkezett.

1893 január 11-én megszületik Nagybocskón Holder József (1893 – 1945) szigeti író, költő, publicista[11].

1893-ban a földművelésügyi minisztérium létrehoz Nagybocskón egy gyümölcsfa telepet, melynek célja a fák oltásával, a vidék gyümölcsfatermesztésének fellendítése volt. Ugyanitt gyümölcsfatermesztéssel foglalkozó kurzusokat is szerveztek, ahol olyan termesztő - kertészek nevelődtek, akik hozzájárultak a vidék gyümölcsfatermesztésének fellendítéséhez[8].

1906 novemberében és decemberében, Nicolae Iorga, Máramarosban töltött utazása során áthalad Nagybocskón, Karácsfalun és Veresmarton[8].

1910-ben a nagybocskói faiskola átalakul - 3 gyakorlati évvel - segédkertészeti iskolává[8]. Az iskola 1966-ban megszűnik.

In 1818, of 104 children form Bocicoiul Mare, only 56 attended school[8].

In 1848 in all Maramures there were 4 companies, located in Sighet, Hust, Vişc and Bocicoiu Mare [8].

In 1855 the Creator Pharmacy from is founded in Bocicoiul Mare.

On Oct. 13, 1869 Iuliu Orient is born in Bocicoiul Mare. He attended university studies in Budapest, Cluj, Strasbourg, Paris, Lyon, Bolobna, Berlin, Vienna, Geneva; he had a Ph.D. in pharmacy, professor and head of the toxicology laboratory of the University in Cluj, author of publications about the pharmacy history in Ardeal [8]. The museum of pharmacy in Cluj Napoca was founded based on the collection of Iuliu Orient's Transylvanian pharmaceutical utensils.

In 1872, the Bocicoiu Mare chemical factory is built[8].

In 1890, the Evangelical (Reformed) Church is built in the Neo-Gothic style. The church is inaugurated in 1903.

Since 1967 the church has been rented to the Ukrainian Orthodox Church, having St. Peter as its patron.

Between 1801-1804, the Baroque Roman Catholic church is built. The church is dedicated to "St. John the Baptist", but the celebration of the feast is dedicated to the "Nativity of the Mother of God" feast. In 1899, the organ is installed and still works today.

In 1880 the copper mines and copper melting plant in Borsa are owned by Hubert Petru Fassbender, the chairman of the chemical factory in Bocicoiul Mare[8].

In 1893 Borsa mines and smelters pass in the possession of Klotild, the first Hungarian joint stock company for the chemical industry in Bocicoiu Mare, with the headquarter in Budapest, and Swiss and Hungarian capital.

On 11 January 1893 József Holder (1893-1945), writer, poet, and editor from Sighet is born in Bocicoiu Mare[11].

In 1893, the Ministry of Agriculture set up a fruit-growing resort in Bocicoiu Mare with the purpose of helping the fruit growing in the area by purchasing grafted trees. Also, fruit-growing courses were organized to train gardeners to contribute to the fruit growing industry in the region[8].

In November-December 1906, Nicolae Iorga, in his travel through Maramures, passes through Bocicoiu Mare, Crăciuneşti and Vereşmart[8].

In 1910, the pomological resort of Bocicoiu Mare is transformed into the School for gardening trainees, with a 3-year practice course[8]. The school was dissolved in 1966.

https://biblioteca-digitala.ro

1936-ban a nagybocskói zsidó lakosoknak rendelkezésére állt két imaház[15].

1944-ben a települést kettéválasszák: a baloldali része Romániához tartozik és Bocicoiul Mere nevet visel, a jobb oldali része a Szovjetunióhoz, majd 1991-től Ukrajnához és neve Velykyi Bychkiv.

1967 és 1997 között működött a gyermekotthon.

1997 és 2003 között Nagybocskón gyermeknevelési intézmény működött.

A település nevével kapcsolatos adatok

Dokumentumokban és térképeken a település a következő elnevezésekkel szerepel: : 1782 Boczko; 1889 Handal-Bocskó, 1920 Băşcoiul mare; 1930 Bocicoiul-Mare; 1941 Újbocskó; 1920 Boşcoiul mare; 1950 Bocicoiu Mare.

Nagybocskó lakossága

A 2011-es népszámláláskor a falu lakosságának száma 518 (247 nő és 271 férfi), ebből: 165 (31,85%) román, 104 (20,08%) magyar, 224 (43,24%) ukrán, és 25 (4,83%) lakosról nincs hozzáférhető adat[16].

Felekezeti megosztás szerint: 339 (65,45%) ortodox, 10 (1,93%) görögkatolikus, 116 (22,39%) római katolikus, 6 (1,16%) evangélium utáni keresztény, 11 (2,12%) Jehova tanúja, és 36 (6,95%) lakosról nincs hozzáférhető adat[16].

A turizmus

Antropikus turisztikai látványosságok

A neogótikus „Szent Péter" Ukrán Ortodox templom, mely 1890-ben evangélikus templom volt.

A barokk stílusban épült „Keresztelő Szent János" római katolikus templom. Épült 1801 – 1804.

A „Nepomuki Szent János" római katolikus kápolna

A temetőben levő római katolikus kápolna.

Természeti turisztikai látványosságok

A temetőben levő ritka fák: európai ciprus vagy örökzöld ciprus (*Cupressus sempervirens*), átmérője 1,82 m, dél és részben közép Európában, észak Afrikában és a Kisázsiai félszigeten honos, feketefenyő (*Pinus nigra* ssp. *nigra*), 2 példány, átmérője 2 ill. 2,15 m, dél-kelet Európában, észak Afrikában és nyugat Ázsiában honos, erdeifenyő (*Pinus silvestris*), 1,90 m átmérőjü.

Situl Natura 2000 RO SCI0251 Felső Tisza

Megközelíthető:

DJ 185 jelzésű megyei út, Karácsfalu – Tiszalonka

Máramarossziget – Alsóvisó – Szálva vasútvonal

In 1936 in Bocicoiu Mare there were 2 prayer houses belonging to the Jewish population[15].

In 1944 Bocicoiu Mare is divided: the left side belongs to Romania and becomes Bocicoiu Mare, and the right belongs to the USSR, starting with1991 to Ukraine and becomes Velykyi Bychkiv.

Between 1967 and 1997, in Bocicoiu Mare there was an orphanage.

Between 1997 and 2003, in Bocicoiu Mare was foster home for children.

Name history data

The village appears with the following names in documents and maps: 1782 Boczko; 1889 Handal-Bocskó, 1920 Băşcoiul Mare; 1930 Bocicoiul Mare; 1941 Újbocskó; 1950 Bocicoiu Mare

The Population of Bocicoiu Mare village

At the 2011 census, the population of the village was of 518 inhabitants (247 women and 271 men), out of which 165 (31.85%) Romanian, 104 (20.08%) Hungarian, 224 (43.24%) Ukrainians and for about 25 (4.83%) inhabitants there is no information available[16].

From the confessional point of view, there are: 339 (65.45%) Orthodox, 10 (1.93%) Greek Catholics, 116 (22.39%) Roman Catholics, 6 (1.16%) Christians after the Gospel, 11 (2.12%) Jehovah's Witnesses, and for 36 (6.95%) inhabitants there is no information available[16].

Tourism

Anthropic tourist attractions

The Ukrainian Orthodox Church "Saint Peter", neogotic style, 1890; it was an evangelical church.

The Roman Catholic Church "St. John the Baptist", baroque style, 1801-1804.

The Roman Catholic Chapel with the statue of "St. John Nepomuk".

The Roman Catholic Chapel in the cemetery.

Natural Sightseeing

Rare trees in the local cemetery: *Cupressus sempervirens*, 1.82m in diameter, southern and partly in central Europe, northern Africa and the Asia Minor peninsula; *Pinus nigra ssp. nigra*, 2 specimens, 2 m in diameter and 2.15m, Southeast Europe, North Africa and West Asia, *Pinus silvestris*, 1.90m in diameter.

Natura 2000 Site RO SCI0251 Upper Tisa.

Access ways:

The County Road DJ 185 Crăciuneşti - Lunca la Tisa

Sighetu Marmaţiei Railway - Vişeu de Jos - Salva

https://biblioteca-digitala.ro

Anul	Total	Români	Maghiari	Ucraineni	Germani	Evrei	Romi	Slovaci	Informatie nedisponibilă
Рік	Всього	Румуни	Угорці	Українці	Німці	Євреї	Роми	Словаки	Дані відсутні
Év	Összesen	Román	Magyar	Ukrán	Német	Zsidó	Rroma	Szlovák	Ismeretlen információ
Year	Total	Romanians	Hungarians	Ukranians	Germans	Jews	Gypsis	Slovacks	Unknown
1920 a	965	123	450	-	-	338	-	-	54
1930 a	781	115	332	33	10	286	-	1	4
1930 n	781	111	301	63	8	286	-	8	4
1941 a	775	16	439	35	4	280	-	-	1
1941 a	775	18	514	29	2	210	-	-	2
1956	454	-	-	-	-	-	-	-	-
1966 a	632	198	260	173	-	-	-	-	1
1977 n	715	230	219	264	-	-	-	-	2
1992 n	804	247	171	361	3	-	22	-	-
2002 a	713	245	152	311	-	-	-	-	5
2002 n	713	242	149	316	-	-	1	-	5
2011	518	165	104	224	-	-	-	-	25

Nagybocskó lakossága nemzetiségi megosztás szerint 1920 – 2011 között

The population of the village Bocicoiu Mare during 1920-2011, by ethnicity

a - recensamântul dupa limba maternă
n - recensământul după naționalitate

Populația satului Bocicoiu Mare în perioada 1920-2011, după etnie
Населення села Великий Бичків у період 1920-2011 рр., за національністю

Anul Рік	Total Всього	Ortodoxă Православні	Greco-Catolică Греко-католики	Romano-Catolică Римо-католики	Reformată Реформати	Evanghelică Євангелисти	Unitariană Уніати	Mozaică Євреї	Martorii lui Iehova Свідки Єгови	Crestini după evanghelie Християни за Євангелією	Penticostală П'ятидесятники	Informație nedisponibilă Дані відсутні
Év Year	Összesen Total	Ortodox Orthodox	Görögkatolikus Greek-catholic	Római katolikus Roman-catholic	Református Protestants	Evangélikus Evanghelists	Unitárius Unitarians	Izraelita Jewish	Jehova tanúja Jehovah's Witnesses	Evangélium utáni keresztény Christians after the Gospel	Pünkösdista Penticostals	Ismeretlen információ Unknown
1930	781	52	144	292	7	-	-	286	-	-	-	-
1941	775	8	111	308	20	6	1	321	-	-	-	-
1992	804	582	21	163	4	-	-	-	-	-	-	34
2002	713	510	17	162	1	-	-	-	-	-	4	19
2011	518	339	10	116	-	-	-	-	11	6	-	36

Populația satului Bocicoiu Mare în perioada 1930-2011, după religie

Населення села Великий Бичків у період 1930-2011рр., за віросповіданням

Nagybocskó lakossága felekezeti megosztás szerint 1930 – 2011 között

The population of the village of Bocicoiu Mare during 1930-2011, by religion

https://biblioteca-digitala.ro

Populaţia comunei Bocicoiu Mare
Recensământul include şi populaţia localităţii Velykyi Bychkiv din Ucraina
Recensământul din anii 1920 şi 1930 se referă doar la localitatea Velykyi Bychkiv din Ucraina
Населення села Великий Бичків
Перепис містить і населення села Великий Бичків з України
Перепис за 1920 і 1930 роки стосується тільки Великого Бичкова з України

Anul	Total	Români	Maghiari	Germani	Evrei	Romi	Ucraineni	Slovaci	Informatie nedisponibilă
Рік	Всього	Румуни	Угорці	Німці	Євреї	Роми	Українці	Словаки	Дані відсутні
Év	Összesen	Román	Magyar	Német	Zsidó	Rroma	Ukrán	Szlovák	Siemeretlen információ
Year	Total	Romanians	Hungarians	Germans	Jews	Gypsis	Ukranians	Slovacks	Unknown
1880 a	3487	53	199	954	-	-	2133	1	147
1880 b	3487	55	207	994	-	-	2219	1	11
1890 a	4294	103	355	1309	-	-	2509	5	13
1900 a	4805	151	367	1571	-	-	2710	2	4
1910 a	5681	161	455	1637	-	-	3424	1	3
1920 n	4614	272	720	5	1489	-	-	-	2128
1930 a	4662	562	629	13	1311	-	2123	1	23
1930 n	4662	586	527	14	1312	8	2177	9	29
1941 a	6499	231	1023	4	1402	-	3833	2	4
1941 n	6499	110	1566	2	1259	-	3555	2	5

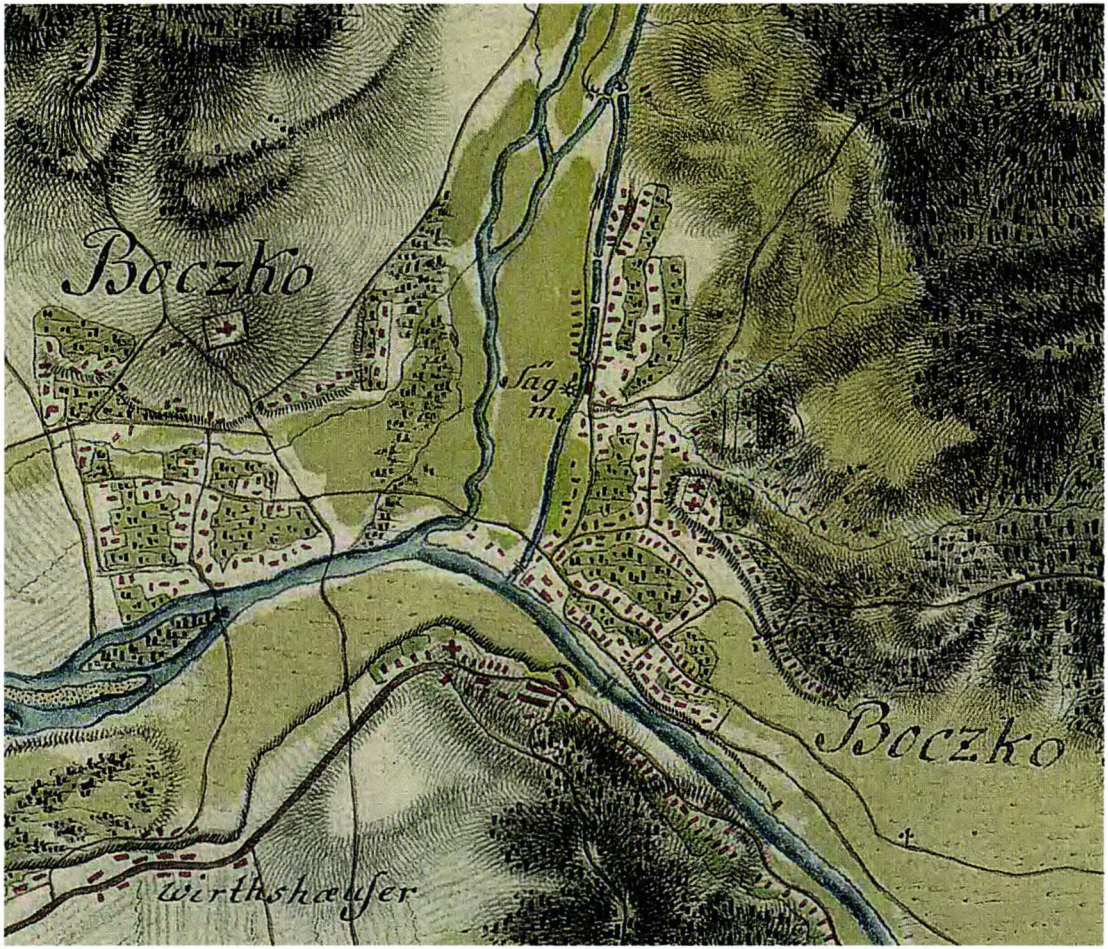
a - recensamântul dupa limba maternă
n - recensământul după naţionalitate

Anul Év	Total Összesen	Ortodoxă Ortodox	Greco-catolică Görögkatolikus	Romano-catolică Római katolikus	Reformată Református	Evanghelică Evangélikus	Unitariană Unitárius	Mozaică Izraelita	Baptistă Baptista	Adventistă de ziua a saptea Hetednapi adventista	Informatie nedisponibilă Ismeretlen információ
Year Рік	Total Всього	Orthodox Православні	Greek-catholic Греко-католики	Romano-Catholic Римо-католики	Protestan Реформати	Evanghelist Євангелисти	Unitarian Мішані	Jewish Євреї	Baptists Баптисти	Adventists Адвентисти сьомого дня	Unknown Дані відсутні
1869	**3423**	-	**2411**	**129**	**30**	-	-	**853**	-	-	-
1880	**3487**	-	**2338**	**175**	**10**	-	-	**964**	-	-	-
1890	**4294**	-	**2689**	**232**	**24**	**1**	-	**1348**	-	-	-
1900	**4805**	-	**2917**	**272**	**38**	**1**	-	**1577**	-	-	-
1910	**5681**	-	**3651**	**340**	**54**	**1**	-	**1635**	-	-	-
1930	**4662**	**342**	**2462**	**489**	**33**	-	-	**1312**	**4**	**2**	**18**
1941	**6499**	**35**	**4312**	**572**	**46**	**8**	**1**	**1523**	**2**	-	-

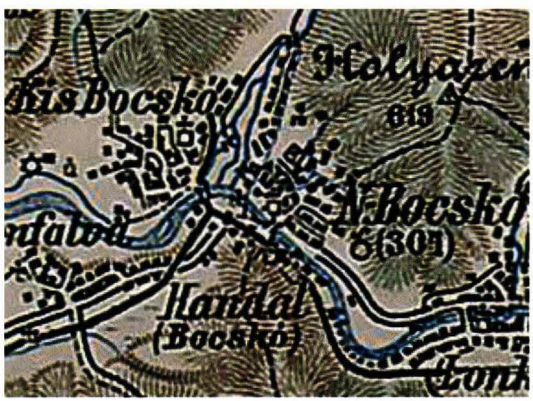
Nagybocskó község lakossága
A népszámlálás magába foglalja az Ukrajnában levő Velykyi Bychkiv település lakosságát is.
Az 1920-as és 1930-as népszámlálás csak az Ukrajnában levő Velykyi Bychkiv településre vonatkoznak.

The population of Bocicoiu Mare
The census also includes the population of Velykyi Bychkiv from Ukraine
The Census of the 1920s and 1930s only refers to Velykyi Bychkiv in Ukraine

https://biblioteca-digitala.ro

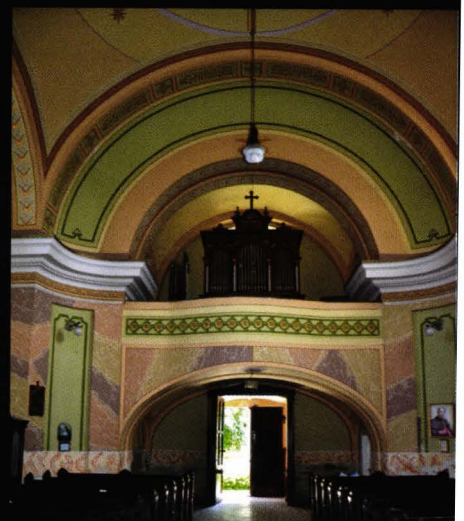

Localitatea Bocicoiu Mare
Harta Iozefină a Maramureșului 1782-1785
https://ro.wikipedia.org/wiki/Ridicarea_topografică_iozefină

Localitatea Bocicoiu Mare
Harta topografică Franciscana-Iozefina a Maramureșului 1889
https://posturi.wordpress.com/.../harta-topografica-franciscana-iozefina-1869-1887/

https://biblioteca-digitala.ro

Biserica Romano - Catolică „Sfântul Ioan Botezătorul"
Hramul bisericii se ține de sărbătoarea „Nașterea Maicii Domnului".
Biserica este construită în perioada 1801-1804, în stil baroc.

Римо-католицька церква „Святого Іоана Хрестителя"
Празник церкви святкують на „Різдво Богородиці"
Церква побудована у період 1801-1804 рр.., стиль барокко.

„Keresztelő Szent János" Római Katolikus templom
A templombúcsút Kisboldogasszony napján tartják
A templom 1801 és 1804 között épült barokk stílusban

The Roman Catholic Church "St. John the Baptist"
The patronage of the church is dedicated to the feast of the Nativity of the Mother of God.
The church was built between 1801-1804 in the Baroque style.

https://biblioteca-digitala.ro

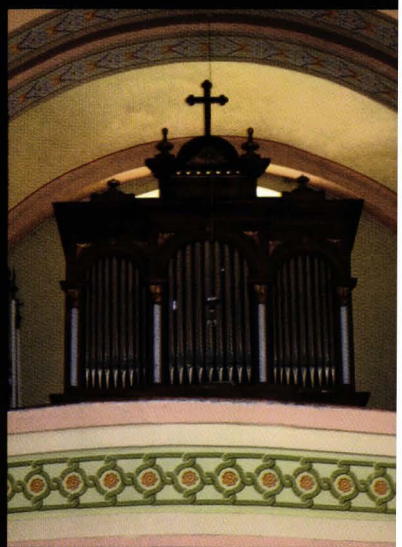
nterior
Всередині
Belső
Inside

Pictură din altar
Festmény a templomban
Розпис вівтаря
Painting from the church

Pictură din biserică
Розпис церкви
Oltárkép
Painting from the altar

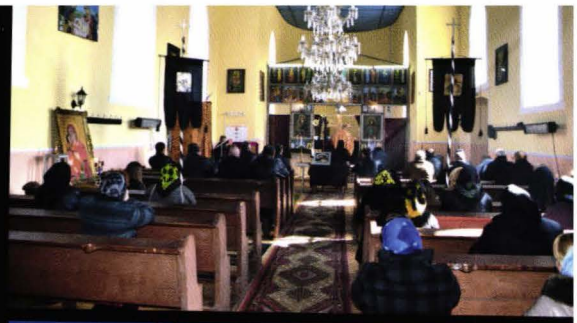

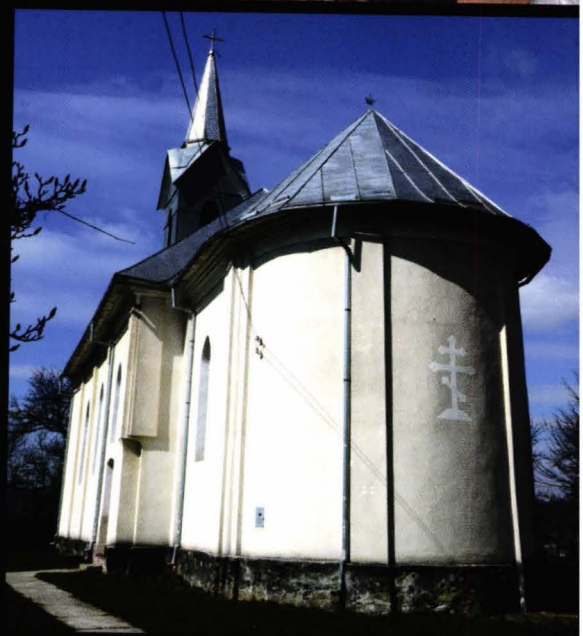
Orga. A fost montată în anul 1899, este funcțională
Орган. Встановлений у 1899 році, діє і на даний час
Orgona. Felállították 1899-ben, működőképes
Organ. It was installed in 1899, it is functional

https://biblioteca-digitala.ro

Всередині
Inside

Biserica Ortodoxă Ucraineană „Sfântul Petru".
Istoric: a fost Biserică Evanghelică (Reformată)
A fost construită în anul 1890, în stil neogotic
Din anul 1967 biserica este închiriată Bisericii Ortodoxe
Ucrainene şi are hramul „Sfântul Petru".

Українська православна церква „Святого Петра"
Історія: була євангелистською церквою (реформатською)
Побудована у 1890 році у неоготичному стилі
З 1967 року церкву орендують Українській православній
церкві з празником „Святого Петра"

„Szent Péter" Ukrán Ortodox Templom
Református templom volt
Épült 1890-ben neogótikus stílusban
1967-től kezdve a templomot az Ukrán Ortodox Egyház
bérli. Titulusa „Szent Péter"

The Ukrainian Orthodox Church "Saint Peter".
History: It was the Evangelical Church (Reformed)
It was built in 1890 in a neo-gothic style
Since 1967 the church has been rented to the Ukrainian
Orthodox Church and has the patron of St. Peter.

https://biblioteca-digitala.ro

Пам'ятник каплиці „Святого Іоана Непомука”

Nepomunki Szent János szobra a kápolnában

The Statue of "St. John Nepomuk", from the chapel

The Roman Catholic Chapel "St. John Nepomuk", the end of the 19th century
It is a small chapel that was built at the end of the Tisa river bridge, which was connected with the rest of Bocicoiu Mare, which remained in Ukraine, today Velykyi Bycikiv.
The bridge was destroyed after the Second World War.

"St. John Nepomuk" is the saint patron of Bohemia, priests, ships, floats, mills, bridges, and those who keep a secret

Capela romano - catolică „Sfântul Ioan Nepomuk”, sfârşitul secolul XIX
Este o capelă mică ce a fost construită la capătul podului de peste râul Tisa, care făcea legătura cu restul localităţii Bocicoiu Mare care a rămas în Ucraina, azi Velykyi Bycikiv. Podul a fost distrus după al doilea război mondial.
„Sfântul Ioan Nepomuk” este patronul protector al: Boemiei, preoţilor, corăbilor, plutaşilor, morilor, podurilor şi celor care păstrează o taină . Această capelă a fost construită la capătul podului de peste râul Tisa, cu scopul de a proteja: plutaşii şi podul de pe râul Tisa.

Римо-католицька каплиця „Святого Іоана Непомука”, кінець XIX-го століття
Маленька каплиця, побудована біля моста через ріку Тису, який з'єднував з другою частиною села Великий Бичків, що залишалася на Україні. Міст зруйновано після другої світової війни.
Святий Іоан Непомук є покровителем: богеми, священиків, кораблів, бокорашів, млинів, мостів і тих, хто зберігають таємницю. Дану капличку збудували біля моста через Тису для захисту бокорашів та моста.

„Nepomunki Szent János Római Katolikus kápolna. XIX század vége.
Egy kis kápolna, ami a Tiszát átszelő azon híd végére épült, ami összekötötte Nagybocskót a folyó túloldalán levő részeivel melyek Ukrajnában vannak ma Velykyi Bycikiv. A hidat a második világháború végén felrobbantották
Nepomuki Szent János Boémia, a papok, hajósok, tutajosok, malmok, hidak és mindazok védőszentje, akik egy titkot őriznek
Ez a kápolna a híd végére épült azért hogy őrzője legyen a tutajosoknak és a hídnak

https://biblioteca-digitala.ro

Căminul Cultural din Bocicoiu Mare
Будинок культури Великого Бичкова
Nagybocskói Kultúrotthon
The Cultural House in Bocicoiu Mare

Satul Bocicoiu Mare
Село Великий Бичків
Nagybocskó település
Village Bocicoiu Mare

https://biblioteca-digitala.ro

Capela romano - catolică din cimitir
Римо-католицька каплиця на цвинтарі
A római Katolikus temetőben levő kápolna
The Roman Catholic Chapel in the cemetery

Râul Tisa şi ruinele podului din aval de localitate
Річка Тиса і руїни моста при виїзді із села
A Tisza folyó és a településen levő romos híd
Tisza River and the ruins of the downstream bridge

Râul Tisa şi ruinele podului din centru
Річка Тиса і руїни моста у центрі села
A Tisza folyó és a központban levő romos híd
Tisza River and the ruins of the bridge in the center

Gara CFR
Залізнична станція
Vasútállomás
CFR Train Station

https://biblioteca-digitala.ro

Chiparosul (*Cupressus sempervirens*) – sud-estul Europei, nordul Africii şi vestul Asie. Diametru 1,82m
Кипарис вічнозелений (*Cupressus sempervirens*) – південний –схід Європи, північ Африки і захід Азії. Діаметр 1,82 м
Európai ciprus vagy örökzöld ciprus (*Cupressus sempervirens*) – dél-kelet Európa, Afrika északi részén és nyugat Ázsiában honos Átmérője 1,82 m
Cupressus sempervirens - Southeast Europe, North Africa and West Asia Diameter 1.82m

Pin negru austriac (*Pinus nigra* ssp. *nigra*) – sudul şi parţial în centrul Europei, nordul Africii şi peninsula Asia Mică. Diametru 2m şi 2,15m (2 exemplare)
Сосна чорна європейська (*Pinus nigra* ssp. *nigra*) – південь і частина центральної Європи, північ Африки і півострів Малої Азії. Діаметр 2 м і 2,15м (2 екземпляри)
Feketefenyő (*Pinus nigra* ssp. *nigra*)–dél és részben középeurópa északafrik és a kisázsiai félszigeten honos. Átmérője 2m és 2,15 m (két példány)
Austrian Black Pine (*Pinus nigra* ssp. *nigra*) - South and partly in the center of Europe, North Africa and the Asia Minor Peninsula
Diameter 2m and 2,15m (2 copies)

Arbori rari în cimitirul localităţii Bocicoiu Mare
Рідкісні дерева на цвинтарі селища Великий Бичків
Ritka fák a nagybocskói temetőben
Rare trees in the cemetery of Bocicoiu Mare

https://biblioteca-digitala.ro

Localizare geografică

Satul Crăciunești este așezat în partea stângă a râului Tisa, pe terasa a doua.

Denumirea localității în ucraineană este Кричунів, iar în maghiară este Tiszakarácsonyfalva.

Scurt istoric al localității

În locul Mohelca, pe o terasă înaltă din stânga, în punctul „Koșare", în anul 1972, C. Kacsó a identificat câteva fragmente de ceramică și un topor plat din gresie, probabil din neolitic [2].

În locul Mohelca, de la piciorul terasei înalte a Tisei, la cca 500 m depărtare de malul stâng al râului, se află o așezare preistorică și una din mileniul I, obiectiv cercetat în anul 1971 de R. Popa și C. Kacsó [2].

Cercetările efectuate pe terenul de la Mohelca, în anul 1972 de R. Harhoiu și Georgeta M. Iuga, mărginit de zone mlăștinoase, au fost descoperite câteva fragmente, cu totul sporadic, din epoca bronzului, ce aparțin probabil, culturii Suciu de Sus. Dintre locuințele descoperite în această zonă: prima locuință a apărut sub forma unei vetre deschise de dimensiuni foarte mari (2/2,5 m), construită din materiale ușoare, lemn sau doar nuele, eventual lipite cu pământ, a doua locuință a fost identificată sub forma unei gropi ovale neregulate (diam. 4,6/2,7 m) cu fund albit, plin de pietre de râu de mărime mică și mijlocie arse în foc și clivate, printre pietre aflându-se lut cu foarte mult cărbune și numeroase fragmente ceramice. Locuința a reprezentat, foarte probabil, o instalație mare de foc, înconjurată inițial de pietre, situate în centrul sau către marginea unei construcții din materiale ușoare, de tipul colibei. Așezarea este datată de R. Popa și R. Harhoiu la mijlocul și în a doua jumătate a secolului VII - lea e.n. [2].

Un depozit de bronzuri a fost descoperit în imediata vecinătate a stației de pompe, aflat pe terasa din stânga Tisei, din care au fost recuperate 39 de piese aflate la Muzeul Maramureșan, fiind datate din perioada bronz târziu [2].

În anul 1381 în adunarea obștească din Ieresul de Sus este amintit: Cândea din Virișmort, Petru din Crăciunești etc.[8]

În anul 1385 sunt amintiți primii patru pretori din Maramureș: Cândea din Virișmort, Petru din Crăciunești, Dragomir din Giulești și Vasile din Bedeu[8].

Географічне положення

Село Кричунешть розміщене на другій терасі лівого берега річки Тиси.

Українська назва населеного пункту - Кричунів, угорською вона звучить Tiszakarácsonyfalva

Коротка історія населеного пункту

На високій терасі лівобережжя Тиси, у місці, яке називається „Кошари", у 1972 році С. Качо знайшов декілька фрагментів гончарства та плоску пісковикову сокиру, можливо з неоліту [2].

На високій терасі лівобережжя Тиси у місці, яке називається „Могилка", на відстані 500 м від лівого берега річки знайдено одне доісторичне оселище і одне із І-го століття. У 1971 році Р. Попа і К. Качо вивчали ці оселища [2].

Завдяки дослідженням, проведеним у 1972 році Р. Гаргою та Джорджетою М. Югою на території Могилки, оточеній заболоченими місцевостями, було знайдено декілька фрагментів бронзової доби, які ймовірно належали культурі Сучу де Сус. Серед помешкань, знайдених на даній території, перше помешкання з'явилося у формі відкритої ватри, великих розмірів (2/2,5м), побудоване з легких матеріалів, дерев чи гілок, змішаних з глиною, а друге помешкання було виявлене у вигляді неправильної овальної ями (діаметром 4,6/2,7 м) з вибіленим дном, заповненим річковим камінням малих і середніх розмірів, що було випалене і розщеплене. Поміж каміння знаходилась глина разом із вугіллям і численними керамічними фрагментами. Дуже ймовірно, що воно являло собою облаштування для вогню, спочатку обкладене камінням, що знаходилось у центрі або з краю споруди, зведеної з легких матеріалів, на зразок колиби. Р. Попа та Р. Гаргою відносять оселення на середину і другу половину VII століття н.е [2].

Склад з бронзовими речами знайдено на терасі лівого берега Тиси поблизу насосної станції, з якого 39 експонатів було передано Музею Марамуреша. Їх відносять до пізньої бронзової доби [2].

У 1381 році на зібранні громади Верхнього Єрешу згадуються: Кандя з Вірішморт, Петро з Кричунова тощо.[8]

У 1385 році згадуються перші чотири марамуреські претори: Кандя з Вірішморт, Петро із Кричунова, Драгомір із Джулешть і Васіле з Бедеу [8].

https://biblioteca-digitala.ro

În anul 1426 se semnează o înțelegere frățească între Pentele, fiul lui Costa și Gregoriu, fiul lui Cristian ambii din Crăciunești și între Tatul, fiul lui Ivașcu, Huziu Ivan, fiul lui Vlad din Apșa de Mijloc și doamna Maria, soția lui Șimon, fiul lui Stan din Iapa. Primii cedează o casă nobiliară și două sesii iobagiale în Crăciunești, în favoarea celor din urmă, care se declară mulțumiți pentru a patra parte din Crăciunești [2].

În anul 1442 într-o diplomă dată de regele Vladislav I, lui Ștefan și Mihai, români din Crăciunești, fii lui Gergiu Pank „villa olachalis Lonka filiorum Georgy Pank Valachorum de Krachonfalva", sunt în stăpânirea moșiilor Crăciunești, Bocicoi și Lunca [8].

În data de 26 mai 1444 magistrul din Sighet adevereşte ca, deşi moşia din Breb a fost atribuită lui Petru Gherheş din Sarasău, totuşi Pop Nan din Giuleşti şi Ştefan Panc din Crăciuneşti, împreună cu oamenii lor înarmaţi, au năvălit asupra moşiei prădând-o, iar pe cneazul Petru Gherheş l-au alungat [8].

În data de 3 ianuarie 1448, Mihail, fiul lui Tatul și Bogdan, ambii din Ialova, primesc drept recompensă pentru vitejia lor împotriva tătarilor, moșiile Crăciunești, Bocicoi și Lunca, de la Iancu de Hunedoara [8].

În data de 10 mai 1458, la cererea lui Mihail, fiul lui Tatul și Bogdan, ambii din Ialova, Regele Matei Corvin reconfirmă drepturile primite pentru moșiile Crăciunești, Bocicoi și Lunca, de al Iancu de Hunedoara [8].

În anul 1480 Birtoc primește donație regală asupra moșiilor maramureșene: Bedeu, Taras, Bocicoi, Crăciunești, Botiza, Giulești, Șieu, Ruscova, Rona de Jos, Vișauă, Crăcești, Hărnicești, Deseşti, Doroslău, Nirișel [8].

În data de 24 mai 1500, regele Vladislav al II-lea revocă introducerea lui Bartolomeu Dragfy în moșiile Urmezo, Veresmort, Apșa și părțile de moșie din Crăciunești [8].

În data de 25 mai 1500 Vladislav al II-lea, regele Ungariei poruncește o introducere în stăpânire a lui Sigismund Pogan de Chebbi, comitelui din Posoniu, a lui Georgiu și Ioan Pogan și a lui Matheu Thukaroveczsky, camerariu, în posesiunea moșielor Urmezo, Veresmort, Apșa și părțile de moșie din Crăciunești [14].

În anul 1504 nobilul Petru de Dolha protestează, contra punerii nobililor Gheorghe și Ioan Dragfy de Belthek în stăpânirea posesiunilor numite Crăciunești, Bocicoi și Lunca la Tisa [14].

În anul 1550 Conventul din Lelez consemnează opreliștea nobilului Ioan Batiz de Virișmort contra nobilului Matia Brodarics, făcută cu privire la ocuparea și deținerea tuturor părților din posesiunile Domnești, Apșa de Sus, Virișmort și Crăciunești [14].

У 1426 році підписано братську угоду між Пентеле, сином Кости, та Грегоріу, сином Крістіана, обидвома мешканцями Кричунова і Татулом, сином Івашка, Гузіу Іваном, сином Влада із Середнього Водяного і панею Марією, дружиною Шімона, сина Стана із Япи. Перші віддають панську хату і дві кріпацькі землі у Кричунові на користь останніх, які залишаються задоволеними четвертиною Кричунова [2].

У 1442 році грамотою, виданою Владиславим I, маєтки Кричунова, Бичкова і Луга надаються у володіння Штефанові та Мигаєві, румунам з Кричунова, синам Дьордя Панка „villa olachalis Lonka filiorum Georgy Pank Valachorum de Krachonfalva" [8].

26 травня 1444 року Сігетський магістер свідчить, що, хоча маєток з Бребу був наданий Петру Гергешу із Сарасива, Поп Нан із Джулешть і Штефан Панк із Кричунова разом з своїми озброєними людьми напали і ограбували маєток і відігнали князя Петра Гергеша [8].

3 січня 1448 року Михаїл, син Татула, і Богдан, обидва мешканці Ялова, за свою хоробрість, проявлену проти татар, отримують в нагороду маєтки Кричунів, Бичків і Луг від Янка Гунедорянського [8].

10 травня 1458 на прохання Михаїла, сина Татула, і Богдана, обох мешканців Ялова, король Матей Корвін підтверджує отримані від Янка Гунедорянського права на маєтки Кричунів, Бичків і Луг [8].

У 1480 році Бірток отримує королівський подарунок на мараморoські маєтки: Бедевлю, Тарас, Бичків, Кричунів, Ботізу, Джулешть, Шієу, Рускову, Нижню Рону, Вишаву, Крачешть, Гарнічешть, Десешть, Дорослау, Нірішел [8].

24 травня 1500 року король Владислав II відміняє введення Бартоломея Драгфі до маєтків Урмезо, Верешморт, Водяного і частини маєтку у Кричунові [8].

25 травня 1500 року Владислав II, король Угорщини, наказує ввести у володіння коміта з Посонії Сігізмунда Погана Кебянського, Георгія та Іоана Погана та Матея Тукаровецького маєтки Урмезо, Верешморт, Апшу і частину маєтку у Кричунові [14]

У 1504 році дворянин Петро Долганський протестує проти введення маєтків Кричунів, Бичків і Луг над Тисою у володіння дворян Георге і Іоана Драгфі де Белтек [14].

У 1550 році церковна рада із Лелеша реєструє оскарження дворянина Іоана Батіз Вірішмортського, висунуте проти дворянина Матія Бродаріч щодо окупації та володіння усіма частинами маєтків Домнешть, Верхнє Водяне, Вірішморт та Кричунів [14].

https://biblioteca-digitala.ro

În anul 1575 domeniul Bocicoiului cuprindea 6 sate: Crăciunești, Bocicoiu Mare, Bocicoiu Mic, Lunca la Tisa, Rahău și Körösmező (Frasin, Ясіня, Jasyna). Domeniul a fost al familiei Dragfy, apoi a ajuns pe mâna fiscului [8].

În anul 1575 plătea fiscului: Bocicoiul - 24 fl. pe an, Lunca - 12 fl. pe an, Crăciunești – 4 fl., daruri de Crăciun (1-2 piei de jder, colaci, găini, ouă), datul din oi și miei, dijme din porci, din stupi, banii coasei (6 dinari) [8].

La 1600 în Crăciunești George Pogány de Cséb deținea 4 case iobăgești; Petu Pogány de Cséb, Emeric Perniessi, Alexiu Volasz de Uglia, Ilie și Vasile Cosma de Apșa aveau fiecare câte 2 case iobăgești [6].

La începutul secolului al XVII-lea, George Pogány avea 7 case iobăgești, dintre care: 4 în Crăciunești, 2 în Apșa de Sus, 1 în Virișmort. Petru Pogány avea 5 case iobăgești, dintre care: 2 în Crăciunești, 2 în Apșa de Sus, 1 în Virișmort. Ștefan Bánffy deținea case iobăgești: 5 în Crăciunești, 25 în Bocicoi și 9 în Lunca [6].

În secolul al XVII-lea, un număr considerabil de mici nobili locuiau în Apșa de Jos, Slatina, Crăciunești, Berezna etc. [8].

În anul 1664 în Crăciunești au fost înregistrați 20 de oameni înscriși în porți, 10 iobagi săraci, 1 morar [6].

Referitor la mișcarea lui Pintea, documentele semnalează o serie de tăinuitori și protectori ai hoților cum sunt: Andrássi Péter din Crăciunești, Griga Fodor, Ioan, Ionuț de Crăciunești, Havassi Dan de Crăciunești, Kotrancsa din Crăciunești, Lazăr cel Chior din Crăciunești, Mihail Ion din Crăciunești care era nu doar tăinuitor, ci și îngrijitor de hoți răniți, soția hoțului Simion Molnar din Crăciunești, Paul Ștefan și fratele Paul Todor, Todor Mihai și ginerele Vasile [6].

La sfârșitul secolului al XVII-lea în Crăciunești și Virișmort locuiau 36 de țărani. Locuitorii erau amestecați, unguri, români și ruteni [6].

Conscripția oficială din 1787, cuprinde și un recensământ al copiilor de vârstă școlară, care frecventau școala în localitatea Crăciunești. Erau 15 copii (6 fete și 9 băieți) între 7-14 ani [8].

În anul 1862 se construiește biserica de lemn din Crăciunești, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” [8.15].

În anul 1900 se construiește școala de lemn din Crăciunești [8].

У 1575 році територія Бичкова охоплювала 6 сіл: Кричунів, Великий Бичків, Малий Бичків, Луг над Тисою, Рахів і Кьорьошмесо (Ясіня). Територія належала сімї Драгфі, а потім дісталася податківцям [8].

У 1575 році сплачували податки: Бичків – 24 фл/рік, Луг – 12 фл/рік, Кричунів – 4 фл., подарки на Різдво (1-2 шкур із куниці, колачі, кури, яйця), данину із овець, ягнят, свиней, з вуликів, гроші за кошню (6 динарів) [8].

У 1600 році у Кричунові Георге Погані Чебський володів чотирма кріпацькими хатами; Петро Погані Чебський, Емерік Пернєші, Алексій Волош Углівський, Ілля та Василь Козма Водянський володіли двома кріпацькими хатами [6].

На початку XVII–го століття Георге Погані володів 7 кріпацькими хатами, з яких: 4 у Кричунові, 2 у Верхньому Водяному, 1 у Вірішморті. Петро Погані володів 5 кріпацькими хатами, з яких: 2 у Кричунові, 2 у Верхньому Водяному, 1 у Вірішморті. Шефан Банфі володів кріпацькими хатами, з яких: 5 у Кричунові, 25 у Бичькові і 9 у Лузі [6].

У XVII–му столітті значна кількість малих дворян проживали у Нижньому Водяному, Солотвині, Кричунові, Березна тощо.

У 1664 році у Кричунові зареєстровано 20 людей, які сплачували податок, 10 бідних кріпаків, 1 мельник [6].

Що стосується руху ватажка Пінті, документи вказують на ряд злодіїв та захисників злодіїв, а саме: Анраші Петер із Кричунова, Гріга Фодор, Іоан, Іонуц з Кричунова, Гаваші Дан з Кричунова, Котранча з Кричунова, Лазар сліпий з Кричунова, Мігаїл Іон з Кричунова, які були не тільки їх захисниками, але й надавали допомогу пораненим злодіям, дружина злодія Симона Молнара з Кричунова, Паул Штефан і брат Паул Тодор, Тодор Мігай і з'ять Василь [6].

У кінці XVII–го століття у Кричунові та Вірішморті проживали 36 селян. Мешканці були помішані, угорці, румуни та українці [6].

Офіційні записи 1787 року містять і перепис дітей шкільного віку, які ходили до школи у населеному пункті Кричунів. Налічено 15 дітей (6 дівчат і 9 хлопців) віком від 7 до 14 років [8].

У 1862 році у Кричунові будують дерев'яну церкву з празником „Успіння Божої матері” [8.15].

У 1900 році у Кричунові будують дерев'яну школу [8].

https://biblioteca-digitala.ro

În anul 1900 se înființează băile de la Crăciunești, ca băi rituale pentru comunitatea de evrei. A fost construită o clădire cu 4 cabine, 3 cu câte 2 văni și una cu 6 văni, cazan de încălzire a apei cu o capacitate de 3.000 l, rezervor de apă rece cu o capacitate de 2.000 l, pompă de mână. Zilnic se făceau 30-35 băi calde, iar pe sezon circa 2.700. Băile aparțineau Comunității Evreiești din Sighet [12].

În anul 1936 în Crăciunești au existat 3 sinagogi și o casă de rugăciuni a populației evreiești [15], care au fost demolate după 1945 [5].

În 1937 proprietar al băilor de la Crăciunești este Hantz Moise. În sezonul din 15 iunie -15 august 1937 au fost efectuate 600 de băi, prețul fiind de 20 lei/baie [12].

În anul 1940 s-a demolat biserica de lemn adusă după 1700 din satul Bocicoi [5].

În perioada 1943-1947 este construită Biserica Greco-Catolică[10].

În anul 1948 Biserica Greco-Catolică din localitate, este desființată și devine Biserica Ortodoxă Ucraineană cu hramul „Schimbarea la Față".

În anul 1966 stațiunea din Crăciunești dispunea de o clădire nouă cu 6 cabine a 2 vane și o clădire veche cu 6 cabine a 2 vane și 2 încăperi pentru odihnă după baie. Zilnic se fac circa 100 de băi, prețul fiind de 5 lei/baie [12].

În anul 1970, inundațiile distrug băile de la Crăciunești.

În anul 1994 se construiesc noile băi de la Crăciunești, care nu funcționează în prezent.

În perioada 2002-2005 este construită Biserica Greco-Catolică Ucraineană cu hramul „Sfânta Treime". A fost sfințită în 23 august 2015.

În perioada 2012 – 2013, Druliac Igor, directorul căminului cultural, amenajează în curtea școlii din Crăciunești, muzeul „Casa ucraineană". Casa este construită la începutul secolului XX. La amenajarea muzeului a contribuit și primăria comunei Bocicoiu Mare, primar Lazarciuc Liviu.

Date despre numele localității

În documente și pe hărți, localitatea apare cu următoarele denumiri: 1782 - Kracsfalu; 1839, 1863, 1873, 1889 - Karácsonfalva; 1880, 1890 - Karácsonfalu; 1863 - Kraczunov; 1873 – Krocsunuv, 1950 - Crăciunești.

У 1900 році відкривають купелі з Кричунова. Вони призначенні для ритуальних купелей для єврейської громади. Зведена споруда з 4-ьох кімнат, де 3 мали по 2 ванни, а одна - 6 ванн, котел об'ємом на 3000 л для нагрівання води, котел для холодної води місткістю 2.000 л, ручний насос. Щодня приймали 30-35 гарячих ванн, а на сезон до 2.700. Купелі належали єврейській громаді з Сігету [12].

Під час подорожі Марамурешом, яка тривала від листопада до грудня 1906 року, Ніколає Йорга проїжджає через Великий Бичків, Кричунів і Верешмарт [8].

У 1936 році у Кричунові існували три синагоги і один дім молитви для єврейського населення[15], які були знесені після 1945 року[5].

У 1937 році власником купелей з Кричунова стає Гантз Мойсе. За сезон від 15 червня до 15 серпня 1937 року приймають 600 ванн, вартість однієї 20 лей [12].

У 1940 році зносять дерев'яну церкву, привезену 1700 року з Бичкова [5].

Від 1843 до 1947 року будують греко-католицьку церкву [10].

У 1948 році греко-католицьку церкву села закривають. Її перетворюють на українську православну церкву із празником „Переображенія Господнього".

У 1966 році Кричунівський курорт мав нову будівлю з 6 кімнат з 2 ваннами у кожній і стару будівлю з 6 кімнат з 2 ваннами у кожній, а також 2 кімнати для відпочинку після прийняття ванни. Щодня приймали по 100 ванн, вартість одного купання становила 5 лей[12].

У 1970 році паводки руйнують купелі з Кричунова.

У 1994 році будують нові купелі у Кричунові, які на даний час не працюють.

Від 2002 до 2005 року будують українську греко-католицьку церкву з празником „Святої Трійці". Освячена 23 серпня 2015 року.

Від 2012 до 2013 року директором будинку культури є Друляк Ігор, на подвір'ї Кричунівської школи відкривають музей „Українська хата". Хата побудована на початку XX-го століття. Відкриття музею підтримує і виконавчий комітет селища Великий Бичків, голова – Лівіу Лазарчук.

Дані про назву населеного пункту

У документах та на картах населений пункт появляється з наступними назвами: 1782 – Крочфалу; 1839, 1863, 1873, 1889 – Корочонфолва; 1880, 1890 – Корочонфалу; 1863 – Крочунов; 1873 – Крочунув, 1950 – Кричунів

https://biblioteca-digitala.ro

Populaţia

La recensământul din 2011, populaţia satului a fost de 1331 locuitori (664 femei şi 667 bărbaţi) din care: 308 (23,14%) români, 17 (1,28%) maghiari, 949 (71,30%) ucraineni, 10 ruteni (0,75%), iar despre 47 (3,53%) locuitori informaţiile nu sunt disponibile [16].

Din punct de vedere confesional sunt: 1074 (80,69%) ortodocşi, 138 (10,37%) greco-catolici, 21 (1,58%) romano-catolici, 17 (1,28%) penticostali, 24 (1,80%) martori ai lui Iehova, 5 (0,38%) adventişti de ziua şaptea şi despre 52 (3,91%) locuitori informaţiile nu sunt disponibile [16].

Turismul

Obiective turistice antropice

Biserica ortodoxă ucraineană „Schimbarea la Faţă", 1943-1948.

Biserica greco-catolică ucraineană „Sfânta Treime", 2002-2005.

Ruinele biserici vechi de lemn şi capela construită din lemnul vechii biserici de lemn.

Muzeul – „Casa ucraineană", începutul secolului XX.

Cimitirul evreiesc.

Tranşee din primul război mondial, 1914-1918.

Obiective turistice naturale

Situl Natura 2000 RO SCI0251 Tisa Superioară.

Mohelca (Mohylca), este un rest a terasei a doua a râului Tisa. Are o formă de mormânt, cu o lungime de 100 m, o lăţime de 70 m şi înălţimea de circa 12 m.

Peştera Mohelca, cod 03-104/1, are 11,7 m lungime şi -3 m denivelare. Este singura peşteră din România în conglomerat de terasă.

Căi de acces

Drumul naţional DN 18 Sighetu Marmaţiei – Vişeu de Sus.

Calea ferată Sighetu Marmaţiei – Vişeu de Jos - Salva.

Население

При переписі населення 2011 року у селі налічувалося 1331 мешканець (664 жінки і 667 чоловіків), з яких: 308 (23,14%) румунів, 17 (1,28%) угорців, 949 (71,30%) українців, 10 русинів (0,75%) а для 47 (3,53%) мешканців дані відсутні [16].

З точки зору конфесій: 1074 (80,69%) православних, 138 (10,37%) греко-католиків, 21 (1,58%) римо-католик, 17 (1,28%) п'ятедисятників, 24 (1,80%) свідки Єгови, 5 (0,38%) адвентистів сьомого дня, і для 52 (3,91%) мешканців дані відстуні [16].

Туризм

Антропологічні туристичні об'єкти

Українська православна церква „Преображенія Господнього", 1943-1948.

Українська греко-католицька церква „Святої Трійці", 2002-2005.

Музей – українська хата початок XX-го століття.

Єврейський цвинтар.

Окопи першої світової війни, 1914-1918.

Природні туристичні об'єкти

Ландшафт Natura 2000 RO SCI0251 Верхня Тиса.

Могилка – залишок з другої тераси річки Тиси. Має вигляд могили довжиною 100 м, шириною 70 м і висотою - 12 м.

Печера Могилка, код 03-104/1, довжина 11,7 м, нахил 3 м. Єдина печера Румунії у конгломераті тераси.

Шляхи доступу

Автошлях національного значення DN 18 Сігету Мармацією – Вішеу де Сус.

Залізничне сполучення Сігету Мармацією – Вішеу де Жос – Салва.

Situri arheologice din localitate

	Situri arheologice	Datare	Cod
1	„La Mohelca" – lângă halta C.F.R.	Secolul VI	MM – I – s – B – 04382

Археологічні пам'ятки населеного пункту

	Археологічні пам'ятки	Рік	Код
1	„у Могилки" – біля залізничної станції	VI століття	MM – I – s – B – 04382

https://biblioteca-digitala.ro

Crăciuneşti falu

Földrajzi elhelyezkedés

Crăciuneşti falu a Tisza bal oldalán, a második teraszon található.

Az ukrán település neve Krichov, magyarul pedig Tiszakarácsonyfalva.

A település rövid története

A Mohelca helyén, a bal oldali magas teraszon, a "Koşare" ponton, 1972-ben C. Kacsó talált néhány darab kerámiát és egy lapos homokkőbaltát, valószínűleg a neolitikum -ből[2].

Mohelca településén, a Tisza magas terasz lábánál, a folyó bal partjától mintegy 500 méterre található egy őskori település és az első évezred egyikének, amelyet 1971-ben R. Popa és C. Kacsó tanulmányozot[2].

A Mohelca területeken végzett kutatások által, mocsaras területek határolják, 1972-ben R. Harhoiu és Georgeta M. Iuga fedeztek fel néhány szórványos töredéket, a Bronzkortól ,valószínűleg a Suciu de Sus kultúrájához tartozóként. Az ezen a területen felfedezett lakásokról: az első lakás egy nagyon nyitott, 2 / 2,5 m-es nyílt formájában készült, könnyű anyagokból, fából vagy csak földel tapasztva, a második lakást egy szabálytalan ovális gödörnek azonosították(4,6 / 2,7 m átmérőjű), fehér alapon, tele apró és közepes méretű égettet folyókövekkel , a kövek között agyagként sok faszénnel és számos kerámia töredékkel. Valószínűleg nagy tűzhelyt jelentett, eredetileg kövekkel körülvéve, valamilyen kunyhó féle. A település a VII század középső és második felében nyúlik vissza R. Popára és R. Harhoiu-ba szerint[2].

A szivattyúállomás közvetlen közelében egy bronz betétet fedeztek fel, a Tisai bal oldali teraszán, amelyből 39 darabot helyeztek el a Maramures Múzeumban, a késői bronzkori kortól származnak[2].

1381-ben Jereş de Sus közgyűlésén említésre került: Cândea Virişmort-ból, Petru Crăciuneşti-ból stb[8].

1385-ben említik Maramureş első négy előtagját: CîndeaVirişmort-ból, Petru Crăciuneşti-ből, Dragomir Giulieşti-ből és Vasile Bedeu-ből[8].

1426-ban testvéres megállapodást írt alá Pentele, a Costa és Gregoriu fia, Cristian fia, mindkettő Crăciuneşti-ból és Tatul, Ivaşcu fia, Huziu Ivan, Vlad fia Apsa de Mijloc-ról és Maria asszony, Şimon felesége, Stan fia Iapa-ból. Az elsők egy nemesi házat és két jobbágyot ad le Crăciuneşti falunak, az utóbbiak kedvéért, akik elégedettek a negyedik részével[2].

Craciuesti Village

Geographic location

The village of Crăciuneşti is located on the left side of the river Tisza, on the second terrace.

The name of the village in Ukrainian is Krichov, and in Hungarian it is Tiszakarácsonyfalva.

Brief history of the locality

In the village of Mohelca, on a high terrace on the left, at the "Koşare" point, in 1972 C. Kacsó identified a few fragments of ceramics and a flat sandstone ax, probably from Neolithic[2].

In the village of Mohelca, at the base of the Tisa high terrace, about 500 meters from the left bank of the river, there is a prehistoric settlement and one of the first millennium, researched in 1971 by R. Popa and C. Kacsó[2].

The researches done by R. Harhoiu and Georgeta M. Iuga in 1972 in the Mohelca area bordered by swamps, has revealed a few fragments from the Bronze Age, probably belonging to the Suciu de Sus culture. The dwellings found in this area: the first establishment appeared in the form of a very large (2 / 2.5 m) open-heart, built of light materials, wood or only branches, maybe glued with mud, the second dwelling identified was in the form of an irregular (4,6 / 2,7 m diameter) oval pit full of small and medium sized river stones burned in fire and cleared, among the stones being clay with a lot of coal and numerous ceramic fragments. It was probably a large fire installation, originally surrounded by stones, located in the center or towards the edge of hut-type construction. The settlement is dated by R. Popa and R. Harhoiu in the middle and in the second half of the 7th century e.n[2].

A bronze deposit was discovered in the immediate vicinity of the pump station, located on the left Terrace of Tisza River, from which were recovered 39 pieces, now at the Maramures Museum, dating back to the late Bronze Age[2].

In 1381, in the public community meeting in Jereş de Sus are mentioned: Candea from Virişmort, Petru from Crăciuneşti etc[8].

In 1385 the first four praetors of Maramureş are mentioned: Candea from Virişmort, Petru from Crăciuneşti, Dragomir from Giuleşti and Vasile from Bedeu[8].

In 1426 a brotherly agreement was signed between Pentele, the son of Costa and Gregoriu, the son of Cristian, both of Crăciuneşti and between Tatul, the son of Ivaşcu, Huziu Ivan, the son of Vlad from Apsa de Mijloc and Mrs. Maria, the wife of Şimon, the don of Stan from Iapa. The first ones give up a noble house and two serfs in Craciunesti, in favor of the latter, who are pleased with the fourth part of Craciunesti[2].

https://biblioteca-digitala.ro

1442-ben, Vladislav I. király által adott oklevélben, Stephen-nek és Mihai-nak, Crăciunesti-i románok, Gergiu Pank "villa olachalis Lonka filiorum Georgy Pank Valachorum de Krachonfalva" fiai, birtokában vannak a Crăciuneşti, Bocicoi és Lunca birtokoknak[8].

1444. május 26-án a Sigheti bíró azt bizonyította, hogy bár a Breb-i birtokot Petra Gherheş Sarasău-ból kapta, Giulesti Pop Nan és Stefan Panc Crăciuneşti-ből, fegyveres embereikkel együtt megroppantották a birtokot , és elűzték Gherheş herceget[8].

1448. január 3-án Mihail, Tatul és Bogdan fia, mindkettő Ialovaiak jutalomként kapták bátorságukért a tatárok eleni harcban , a Crăciuneşti, Bocicoi és Lunca birtokokat Iancu de Hunedoara-tól[8].

1458. május 10-én Mihály kérésére, Tatul és Bogdan fia, mindkettő Ialovaiak, Mátyás Corvin király megerősítette a Crăciuneşti-i, Bocicoi-i és Lunca birtokok számára biztosított jogokat Iancu de Hunedoara-tól [8].

Az 1480-as években Birtoc királyi adományt kapott a Maramures birtokokon: Bedeu, Taras, Bocicoi, Crăciuneşti, Botiza, Giuleşti, Şieu, Ruscova, Rona de Jos, Vişauă, Crăceşti, Hărniceşti, Deseşti, Doroslău, Nirişel [8].

1500. május 24-én II. Vladislav király visszavonta Bartolomeu Dragfy bevezetését Urmezo, Veresmort, Apsa és a Crăciuneşti birtokok részeihez [8].

A magyar király 1500. május 25-én bevezető parancsot vezetett a Pogány de Chebbi Zsigmondhoz, a Posoniu-bizottsághoz, Georgiuhoz és Ioan Poganhoz, valamint Matheu Thukaroveczskyhez, a cameramenhez, birtokában adta az Urmezo-birtokot, a Veresmort Apşa és a birtok részeit Crăciuneşti-ből[14].

1504-ben a nemes Petru de Dolha tiltakozik a nemes Gheorghe és Ioan Dragfy de Belthek birtokba vétele ellen a Crăciuneşti, Bocicoi és Lunca la Tisa birtokokat[14].

1550-ben a Lelez-kegyhely rögzíti a nemesi Batiz de Virişmort megállását a nemes Brodarics Matia ellen, a vagyon minden részének elfoglalása és birtoklása az Domneşti, az Apşa de Sus, a Virişmort és a Crăciuneşti birtokok felet[14].

1575-ben a Bocicoi mezőben 6 falu volt: Crăciuneşti, Bocicoiu Mare, Bocicoiu Mic, Lunca la Tisa, Rahău és Körösmezö[8].

1575-ben fizette az adót: Bocicoiul - 24 fl. évente, Lunca - 12 fl. évente, Crăciuneşti - 4 fl., karácsonyi ajándékok (1-2 jersey bőr, kalacs, tyúkok, tojás), juhokat és bárányokat, sertést, pénzt (6 dinár) [8].

In 1442, in a diploma given by King Vladislav I, Stephen and Mihai, Romanians from Craciunesti, the sons of Gergiu Pank "villa olachalis Lonka filiorum Georgy Pank Valachorum de Krachonfalva", are in possession of the Craciunesti, Bocicoi and Lunca estates[8].

On May 26, 1444, the magistrate of Sighet proved that although the estate of Breb was attributed to Petru Gherheş from Sarasau, Pop Nan from Giulesti and Stefan Panc from Craciunesti, together with their armed men, rushed over the estate and robbed it, banishing the Prince Petru Gherheş[8].

On January 3, 1448, Mihail, the son of Tatul and Bogdan, both of Ialova, received as a reward for their bravery against the Tartars, the Crăciuneşti, Bocicoi and Lunca estates, from Iancu de Hunedoara[8].

On May 10, 1458, at the request of Michael, the son of Tatul and Bogdan, both of Ialova, King Matthew Corvin reconfirmed the rights granted by Iancu de Hunedoara for the Craciunestti, Bocicoi and Lunca estates[8].

In the year 1480 Birtoc received a royal donation on the Maramures estates: Bedeu, Taras, Bocicoi, Crăciuneşti, Botiza, Giuleşti, Sieu, Ruscova, Rona de Jos, Vişauă, Crăceşti, Hărniceşti, Deseşti, Doroslău, Nirişel[8].

On May 24, 1500, King Vladislav II revoked the introduction of Bartolomeu Dragfy into the lands of Urmezo, Veresmort, Apsa and the parts of the estate of Craciunesti[8].

On May 25, 1500, the King of Hungary commands that Sigismund Pogan de Chebbi, the Posoniu governor, Georgiu and Ioan Pogan, and Matheu Thukaroveczsky, cameramen, be put in charge of the possession of the Urmezo estates, Veresmort Apşa and the parts of the Craciunesti estate[14].

In 1504, the noble Petru of Dolha protests against the nobles Gheorghe and Ioan Dragfy de Belthek to be put in charge of the possessions called Crăciuneşti, Bocicoi and Lunca la Tisa[14].

In 1550, the Lelez Convent mentiones the obstacle of the noble John Batiz of Virişmort against the noble Matia Brodarics, regarding the occupation and possession of all parts of the Domneşti, Apşa de Sus, Virişmort and Crăciuneşti[14].

In 1575 the Bocicoi domain included 6 villages: Crăciuneşti, Bocicoiu Mare, Bocicoiu Mic, Lunca la Tisa, Rahău and Körösmezö. The domain belonged to the Dragfy family, then to the IRS[8].

In 1575 the IRS was paid: Bocicoi - 24 fl. per year, Lunca - 12 fl. per year, Crăciuneşti - 4 fl., Christmas gifts (1-2 jersey skins, bread, hens, eggs), sheep and lambs, pigs, hives, sewn money (6 dinars)[8].

https://biblioteca-digitala.ro

Crăciunesti-ban 1600-ban George Pogány de Cséb tulajdonában volt 4 jobbágy ház ; Petu Pogány de Cséb, Emeric Perniessi, Alexiu Volasz de Uglia, Ilie és Vasile Cosma de Apşa mindegyikének két jobbágya volt[6].

A XVII.század elején George Pogánynak tulajdonában volt 7 jobbágy ház, ebből: 4 Crăciuneşti-ben, 2 Apsa de Sus-ban, 1 Virişmor-tban. Pogány Petru tulajdonában volt 5 jobbágy ház, ebből: 2 Crăciuneştiben, 2 Apşa de Sus-ban, 1 Virişmort-ban. Bánffy Ştefan tulajdonában volt egy jobbágy ház: 5 Crăciuneşti-ben, 25 Bocico-ban és 9 Lunca 6-ban[6].

A tizenhetedik században jelentős számú kis nemes élt Apsa de Jos-ban, Slatinan, Crăciuneştien, Bereznan stb[8].

Pintea mozgalmát illetően a dokumentumok egy sor rejtegető és tolvajvédő jelzést jeleznek, mint Andrássi Péter Crăciuneşti-ből, Griga Fodor, János, Ionuţ Crăciuneşti-ből, Havasi Dan Crăciuneşti-ből , Kotrancsa Crăciuneşti-ből, Lazár cel Chior Crăciuneşti-ből, Mihail Ion Crăciuneşti-ből ami nemcsak szégyenletes volt, hanem a sebesült tolvajok gondviselője, a Simion Molnár tolvaj felesége Crăciuneşti-ből, Paul Stephen és Paul Todor testvére, Todor Mihai és a sógora Vasile[6].

A VII század végén 36 paraszt lakott Craciunesti-ben és Virişmort-ban. A lakosság vegyes volt, magyarok, románok és rutinok[6].

Az 1787-es hivatalos szolgálat tartalmazza a Crăciuneşti iskolába járó iskoláskorú gyermekek számát is. 15 gyerek (6 lány és 9 fiú) 7-14 éves kor között[8].

1862-ben épült a Crăciunesti-i fatemplom szentelt "A Szűzanya felajánlása"[8,15].

1900-ban épült fából az iskola Crăciuneşti-ben[8].

1900-ban létrejön a Crăciuneşti fürdők, rituális fürdők a zsido közösség számára . Egy 4 kabinos épület épült, 3 kabin 2 fürdőkádal és egy 6 fürdőkádal, fűtőkazánal, amelynek kapacitása 3000 liter hideg vizet tároló tartály, amelynek kapacitása 2000 l kézi pumpa. Naponta 30-35 forró fürdőt készítettek és körülbelül 2700 egy szezonban. A fürdőszobák a Sighet zsidó közösséghez tartoztak[12].

Az 1906 november-decemberi időszakban Nicolae Iorga Maramures-i útján keresztül halad, Bocicon, Crăciuneştien és Vereşmarton[8].

1936-ban 3 zsinagóga és egy imaház léteztek a Crăciuneşti-i zsidó lakosság számára[15], amelyeket 1945 után lebontottak[5].

1937-ben a Crăciuneşti fürdők tulajdonosa volt Hantz Moise. Az 1937. június 15-i és augusztus 15-i szezonban 600 fürdőt készítettek, az ár 20 lej / fürdő volt[12].

In 1600 in Craciunesti, George Pogány from Cséb owned 4 serfs; Petu Pogány de Cséb, Emeric Perniessi, Alexiu Volasz de Uglia, Ilie and Vasile Cosma de Apşa each had 2 serfs[6].

At the beginning of the seventeenth century, George Pogány had 7 serfs, of which: 4 in Craciuesti, 2 in Apsa de Sus, 1 in Virişmort. Petru Pogány had 5 serfs, of which: 2 in Crăciuneşti, 2 in Apşa de Sus, 1 in Virişmort. Ştefan Bánffy owned 5 serf's houses: 2 in Crăciuneşti, 2 in Bocicoi and 1 in Lunca[6].

In the seventeenth century, a considerable number of small nobles lived in Apsa de Jos, Slatina, Crăciuneşti, Berezna, etc.[8].

In 1664 in Craciunesti there were 20 people registered in the gates, 10 poor serfs, 1 miller.

Regarding Pintea's movement, the documents mention a series of guardians and protectors of thieves such as Andrássi Péter from Craciunesti, Griga Fodor, John, Ionuţ from Craciuneşti, Havassi Dan from Crăciuneşti, Kotrancsa din Crăciuneşti, Lazăr cel Chior din Crăciuneşti, Mihail Ion from Christmas that was not only hiding, but was also a caretaker of the wounded thieves, the wife of the thief Simion Molnar from Craciunesti, Paul Stephen and brother Paul Todor, Todor Mihai and son-in-law Vasile[6].

At the end of the 17th century, 36 peasants lived in Craciunesti and Virişmort. The inhabitants were mixed, Hungarians, Romanians and Ruthenians[6].

The official records of 1787 also include a census of school-age children attending school in Crăciuneşti. There were 15 children (6 girls and 9 boys) age between 7-14 years[8].

In 1862 the wooden church from Craciunesti was built, with the patronage of the "Assumption of the Virgin Mary"[8,15].

In 1900, the wooden school in Craciunesti was built[8].

In 1900, the Baths of Crăciuneşti were established as ritual baths for the Jewish community. A building with 4 cabins, 3 with 2 bathtubs and one with 6 bathtubs, a 3,000 l water boiler, 2,000 l water tank and a hand pump was built. 30-35 hot baths were taken here daily, and about 2,700 per season. The bathrooms belonged to the Jewish Community from Sighet[12].

Between November and December 1906, Nicolae Iorga travels through Maramures, through Bocicoi, Crăciuneşti and Vereşmart[8].

In 1936 there were 3 synagogues and a house of prayer for the Jewish population in Craciunesti[15], which were demolished after 1945[5].

In 1937 the owner of the baths from Craciunesti was Hantz Moise. Between 15 June-15 August 1937, 600 baths were taken, the price being 20 lei / bath[12].

https://biblioteca-digitala.ro

1940-ben lebontották a fából készült templomot, amelyet 1700 után hozták a Bocicoi falubol[5].

1943-1947 időszakban épült a görög katolikus templom[10].

1948-ban a helységben lévő görög katolikus egyházat eltörlik és válik az ukrán ortodox egyházé, szentelt „Urunk színeváltozása".

1966-ban a Crăciuneşti üdülőhely új épületet kapott, 6 kabinal, 2 fürdőkádal és egy régi épületben 6 kabinból 2 fürdőkádal és két pihenővel fürdés után. Napi fürdők mintegy 100, az ár 5 lej / fürdő[5].

1970-ben, az árvíz elpusztította a Crăciuneşti fürdőt.

1994-ben épülnek fel a Crăciuneşti új fürdői, amelyek jelenleg nem működnek.

A 2002-2005 közötti időszakban építették az Ukrán Görög Katolikus Egyházat, szentelt„Szentháromság". Augusztus 23-kan, 2015 szentelték fel.

A 2012-2013 közötti időszakban Druliac Igor, a kulturális otthon igazgatója rendezett a Crăciuneşti iskola udvarán,egy múzeomot nevezet "Ukrán Ház". A ház épült a huszadik század elején. A Bocicoiu Mare község polgármestere, Lazarciuc Liviu járult hozzá a múzeum rendezéséhez.

Helynév adatok

A dokumentumok és térképek esetében a helység a következő néven jelenik meg: 1782 - Kracsfalu; 1839, 1863, 1873, 1889 - Karácsonfalva; 1880, 1890 - Karácsonfalu; 1863 - Kraczunov; 1873 - Krocsunuv, 1950 – Crăciuneşti.

Népesség

A 2011-es népszámláláskor 1331 (664 nő és 667 férfi) lakott, ebből 308 (23,14%) román, 17 (1,28%) magyar, 949 (71,30%) ukrán, 10 rutén (0,75%) és körülbelül 47 (3,53%) lakosa az információ nem áll rendelkezésre[16].

Vallás szempontból vannak:1074 (80,69%) ortodox, 138 (10,37%) görög katolikus, 21 (1,58%) római katolikus, 17 (1,28%) pünkösda, 24 , 80%) Jehova Tanúi, 5 (0,38%) hetednapi adventisták és 52 (3,91%) lakosa az információ nem áll rendelkezésre[16].

Idegenforgalom

Antropikus turisztikai látványosságok

Ukrán ortodox templom " Urunk színeváltozása ", 1943-1948.

A görög ukrán katolikus templom "Szentháromság", 2002-2005.

Múzeum - "Az ukrán ház", a 20. század elején

A zsidó temető

Az első világháborús rések, 1914-1918

In 1940 the wooden church was demolished after it was brought in the village of Bocicoi in 1700[5].

Between 1943-1947 the Greek Catholic Church was built[10].

In 1948, the Greek Catholic Church is abolished and becomes the Ukrainian Orthodox Church with the patronage of "the Transfiguration".

In 1966 the baths from Crăciuneşti had a new building with 6 cabins with 2 bathtubs and an old building with 6 booths with 2 bathtubs and 2 rest rooms for after the bath. There were about 100 baths taken daily, the price being 5 lei / bath[5].

In 1970, the floods destroyed the baths in Craciunesti.

In 1994, the new baths from Crăciuneşti were built, which are not functioning today.

During 2002-2005 the Ukrainian Greek-Catholic Church was built with the patronage of "Holy Trinity". It was blessed on August 23, 2015.

Between 2012-2013, Druliac Igor, director of the cultural home, organizes the "Ukrainian House" museum in the courtyard of the Craciunesti school. The house was built in the early twentieth century. The mayoralty of the commune Bocicoiu Mare, mayor Lazarciuc Liviu contributed to the arrangement of the museum.

Informations regarding the village's name

In documents and maps, the village appears with the following names: 1782 - Kracsfalu; 1839, 1863, 1873, 1889 - Karacsonfalva; 1880, 1890 - Karácsonfalu; 1863 - Kraczunov; 1873 - Krocsunuv, 1950 - Craciunesti.

Population

At the 2011 census, the village population was 1331 (664 women and 667 men), of which 308 (23.14%) Romanians, 17 (1.28%) Hungarians, 949 (71.30%) Ukrainians, 10 ruteni (0.75%) and about 47 (3.53%) inhabitants the information is not available[16].

There are 1074 (80.69%) Orthodox, 138 (10.37%) Greek Catholics, 21 (1.58%) Roman Catholics, 17 (1.28%) Pentecostals, 24, 80%) Jehovah's Witnesses, 5 (0.38%) Seventh-day Adventists, and 52 (3.91%) inhabitants are not available[16].

Tourism

Anthropic tourist attractions

Ukrainian Orthodox Church "The Transfiguration", 1943-1948.

The Greek-Catholic Church of Ukraine "Holy Trinity", 2002-2005.

Museum - "The Ukrainian House", beginning of the 20th century

The Jewish Cemetery

World War I Tranches, 1914-1918

https://biblioteca-digitala.ro

Természetes városnézés

Natura 2000 terület RO SCI0251 Felső Tisa

Mohelca (Mohylca) a második Tisza-folyó teraszának egy része. Sírja van, 100 m hosszú, 70 m szélességű és 12 m magasságú.

A Mohelca-barlang, kód: 03-104 / 1, 11,7 m hosszú, -3 m hajlítás. Ez az egyetlen barlang Romániában a konglomerátumban a teraszon.

Hozzáférési módok

Nemzeti Út DN 18 Sighetu Marmaţiei - Viseu de Sus

Sighetu Marmaţiei vasút - Vişeu de Jos - Salva

Natural Sightseeing

Natura 2000 Site RO SCI0251 Upper Tisa

Mohelca (Mohylca) is a remain of the second Tisa river terrace. It has a tomb shape, with a length of 100 m, a width of 70 m and a height of about 12 m.

Mohelca Cave, code 03-104 / 1, is 11.7 m long, -3 m bend. It is the only cave in Romania in the conglomerate of the terrace.

Access ways

National Road DN 18 Sighetu Marmatiei - Viseu de Sus

Sighetu Marmaţiei Railway - Vişeu de Jos - Salva

Archaeological sites in the village

	Archaeological site	Date	Code
1	„La Mohelca" – near C.F.R. station	6th century	MM – I – s – B – 04382

A település régészeti lelőhelyei

	Régészeti lelőhelyek	Dátum	Kód
1	„La Mohelca" a – a C.F.R. közelében	Század VI	MM – I – s – B – 04382

Anul	Total	Români	Maghiari	Germani	Ucraineni	Evrei	Slovaci	Ruteni	Alte naționalități/ Informație nedisponibilă
Рік	Всього	Румуни	Угорці	Німці	Українці	Євреї	Словаки	Русини	Інші національності/ Дані відсутні
Év	összesen	Román	Magyar	Német	Ukrán	Zsidó	Szlovák	Rutén	Ismeretlen információ
Year	Total	Romanians	Hungarians	Germans	Ukranians	Jews	Slovacks	Ruthenians	Others/ Unknown
1880 a	1468	6	18	777	609	-	-	-	58
1880 b	1468	6	19	809	634	-	-	-	-
1890 a	1815	22	23	1120	641	-	-	-	9
1900 a	2201	31	61	1265	842	-	1	-	1
1910 a	2517	26	58	1331	1101	-	-	-	1
1920 a	1820	18	22	-	-	996	-	-	784
1930a	1839	101	12	3	834	889	-	-	-
1930 n	1839	109	12	3	820	889	-	-	6
1941 a	1981	52	42	-	977	907	2	-	1
1941 a	1981	65	103	-	954	856	2	-	1
1956	1181	-	-	-	-	-	-	-	-
1966 a	1340	151	17	-	1169	2	-	-	1
1977 n	1492	160	17	-	1301	2	-	-	12
1992 n	1525	203	21	-	1301	-	-	-	-
2002 a	1492	215	17	-	1260	-	-	-	-
2002 n	1492	216	17	-	1259	-	-	-	-
2011	1331	308	17	-	949	-	-	10	47

The population of Christmas village in 1880-2011, by ethnicity

A Crăciuneşti falu népessége 1880-2011 között, etnikai hovatartozás szerint.

Populaţia satului Crăciuneşti în perioada 1880-2011, după etnie

Населення села Кричунів у період 1880-2011 рр., за національністю

a - recensamântul dupa limba maternă

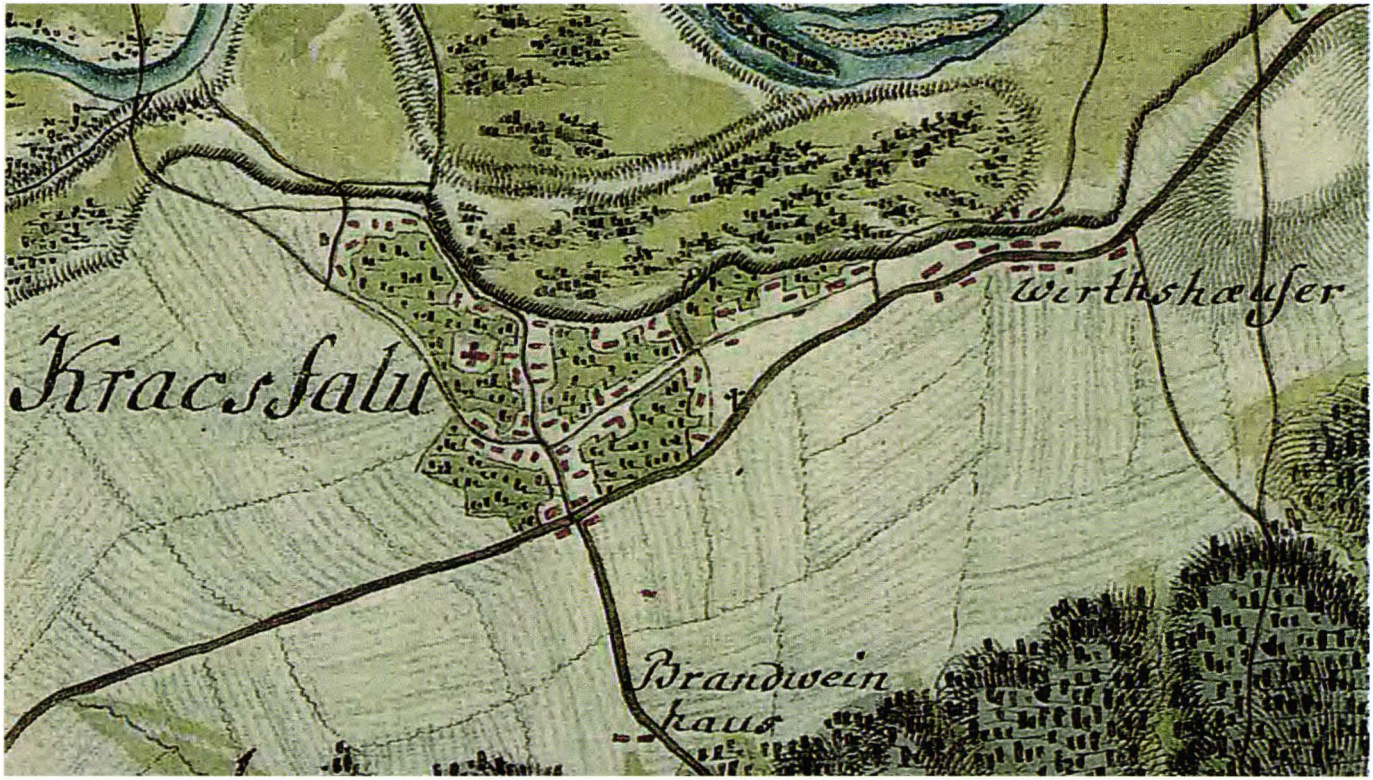
n - recensământul după naţionalitate

https://biblioteca-digitala.ro

Anul Рік	Év Year	Összesen Total	Ortodoxă Православні	Greco-Catolică Греко-католики	Romano Catolică Римо-католики	Reformată Реформати	Evanghelică Євангелисти	Unitariană Мішані	Mozaică Євреї	Martorii lui Iehova Свідки Єгови	Penticostală П'ятедисятники	Adventistă de ziua saptea Адвентисти сьомого дня	Informatie nedisponibilă Дані відсутні
Total Всього	1869	1483	-	725	4	5	-	-	749	-	-	-	-
Ortodoxă Православні	1880	1468	-	653	16	-	-	-	799		-	-	-
Greco-Catolică Греко-католики	1890	1815	-	682	12	-	-	-	1121	-	-	-	-
Romano Catolică Римо-католики	1900	2201	-	892	23	1	-	-	1285	-	-	-	-
Reformată Реформати	1910	2517	-	1162	16	9	-	-	1330		-	-	-
Evanghelică Євангелисти	1930	1839	10	930	10	-	-	-	889	-	-	-	-
Unitariană Мішані	1941	1981	10	1046	12	1	1	-	911	-	-	-	-
Mozaică Євреї	1992	1525	1425	48	19	1	-	1	-	-	-	4	19
Martorii lui Iehova Свідки Єгови	2002	1492	1230	205	14	1	-	-	-	-	15	-	27
Penticostală П'ятедисятники	2011	1331	1074	138	21	-	-	-	-	24	17	5	52
Adventistă de ziua saptea Адвентисти сьомого дня													
Informatie nedisponibilă Дані відсутні													

Populația satului Crăciunești în perioada 1869-2011, după religie
Населення села Кричунів у період 1869-2011рр., за віросповіданням
The population of Christmas village in 1869-2011, by religion
A Crăciunești falu népessége 1869-2011-ben vallás szerint

https://biblioteca-digitala.ro

Localitatea Crăciunești
Harta Iozefină a Maramureșului 1782-1785
https://ro.wikipedia.org/wiki/Ridicarea_topografică_iozefină

Localitatea Crăciunești
Harta topografică Franciscana-Iozefina a Maramureșului 1889
https://posturi.wordpress.com/.../harta-topografica-franciscana-iozefina-1869-1887/

https://biblioteca-digitala.ro

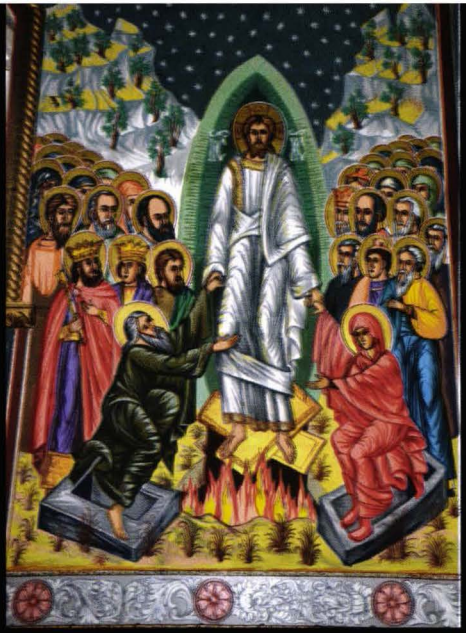
Biserica Ortodoxă Ucraineană „Schimbarea la Față”
Perioada construirii:1943-1948
Istoric: Biserica Greco - Catolică, până în anul 1948
Urunk szineváltozása Ukrán Ortodox Templom
Épült: 1943 - 1948
1948-ig görögkatolikus templom

Українська православна церква „Преображенія Господнього”
Період будівництва:1943-1948 роки
Історія: греко-католицька церква до 1948 року
The Ukrainian Orthodox Church "Changing to the Front"
Construction period: 1943-1948
History: The Greek - Catholic Church, until 1948

https://biblioteca-digitala.ro

Свята мучениця Філофтея у народному вбранні
The Holy Martyr Filoftea, in traditional clothes
Népviseletbe öltözött Szent Mártir Filofteia

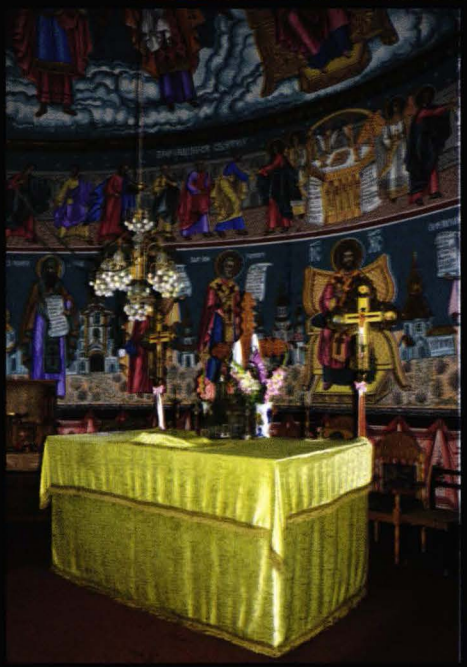

Pictură din biserică
Розпис церкви
Festmény a temploban
Painting from the church

Pictură din altar
Розпис вівтаря
Oltárkép
Painting from the altar

https://biblioteca-digitala.ro

Capela din cimitirul ortodox
A fost construită din bârnele vechii biserici din lemn
Este construită pe fundația vechii biserici de lemn

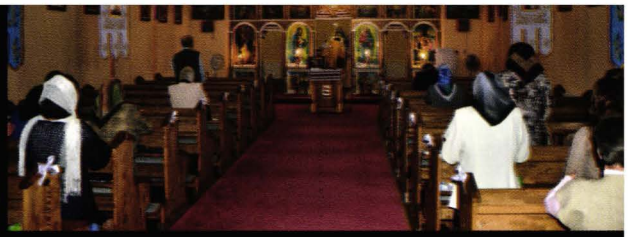
Каплиця православного цвинтаря
Побудована з балок старої дерев'яної церкви
Побудована на фундаменті старої дерев'яної церкви

Ortodox temetőben levő kápolna
Építésekor felhasználták a régi fatemplom gerendáit
A fatemplom alapjára épült

The Chapel of the Orthodox Cemetery
It was built from the beams of the old wooden church
It is built on the foundation of the old wooden church

https://biblioteca-digitala.ro

Interior Belső Всередині Inside

Biserica Greco - Catolică Ucraineană „Sfânta Treime”
Perioada construirii: 2002-2005
A fost sfințită la data de 23 august 2015

Українська греко-католицька церква „Святої Трійці”
Період будівництва: 2002-2005 роки
Освячена 23 серпня 2015 року

Ukrán Görögkatolikus „Szentháromság” templom
Épült 2002 -2005
Felszentelték 2015 augusztus 23-án

The Greek-Catholic Ukrainian Church "Holy Trinity"
Construction period: 2002-2005
It was blessed on August 23, 2015

https://biblioteca-digitala.ro

Cimitirul evreiesc
Єврейський цвинтар

https://biblioteca-digitala.ro

Muzeul - Casa ucraineană
Casa a fost construită la începutul secolului XX
Muzeul a fost amenajat în perioada 2012-2013
Музей – український будинок
Будинок побудований на початку XX-го століття
Музей облаштований у 2012-2013 роках

Múzeum – Ukrán ház
A ház a XX. század elején épült
Berendezték 2012 – 2013 között
Museum -The Ukrainian House
The house was built at the beginning of the 20th century
The museum was built in 2012-2013

https://biblioteca-digitala.ro

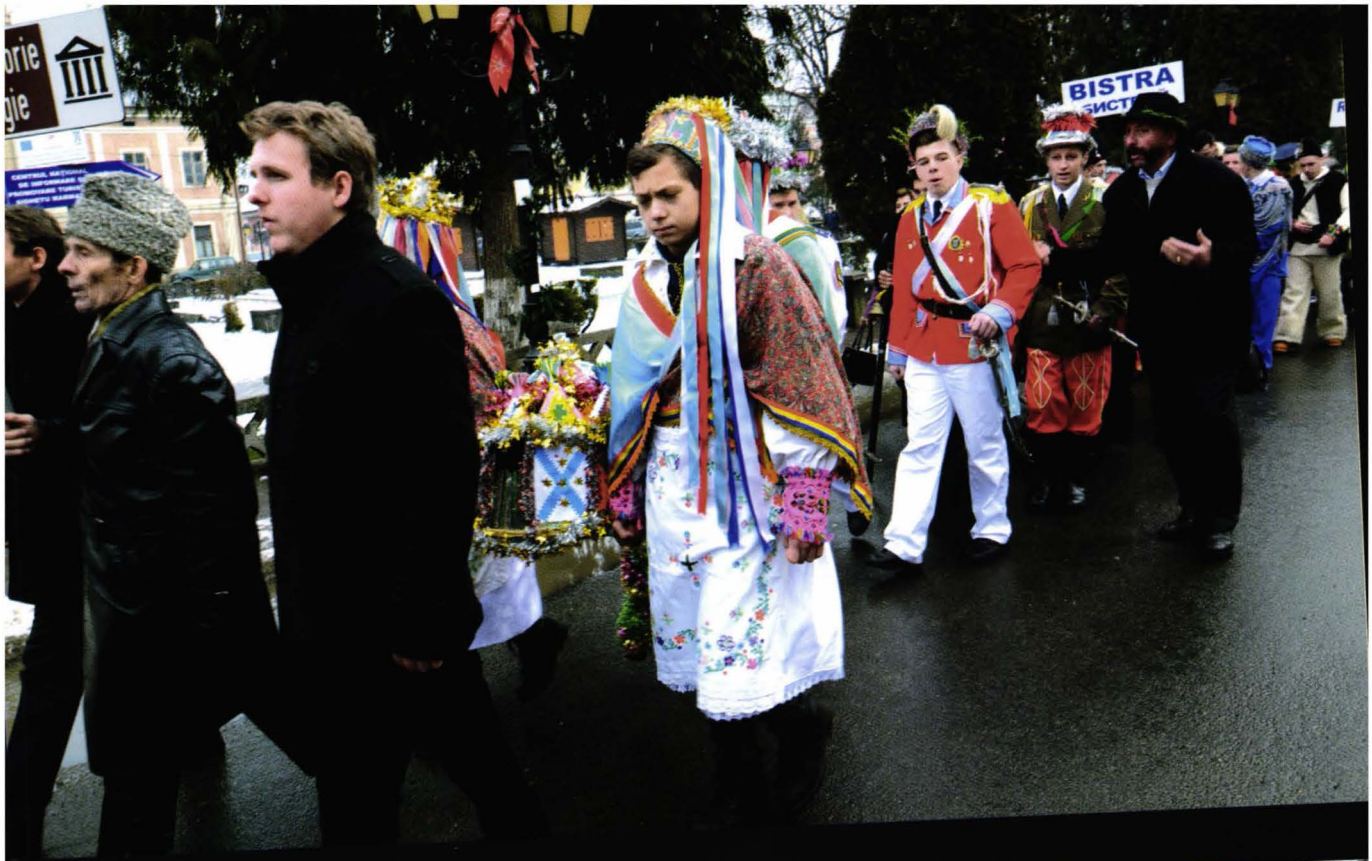
Port popular din satul Crăciunești
Ansamblul Barvinoc
Bobriuc Mihai, Voloșciuc Octavian, Lazarciuc Vasile, Lazarciuc Ivan, Corsiuc Mihai, Druleag Igor (director Căminul Cultural), Malearciuc Mihai (acordeonist)
Matus Ana, Holovcici Ana, Cobel Hafia, Bilan Ileana, Malearciuc Ileana, Boiciuc Mariana

Народний стрій села Кричунів
Ансамбль Барвінок
Бобрюк Мішко, Волощук Октавіан, Лазарчук Василь, Лазарчук Іван, Корсюк Михайло, Друляк Ігор (директор будинку культури), Малярчук Михайло (акордеоніст)
Матус Анна, Головчич Анна, Кобель Гафія, Білан Іляна, Мадярчук Іляна, Бойчук Мар'яна

Karácsfalusi népviselet
Barvinoc tánccsoport

Traditional clothes from the village of Crăciunești
The Barvinoc Ensemble

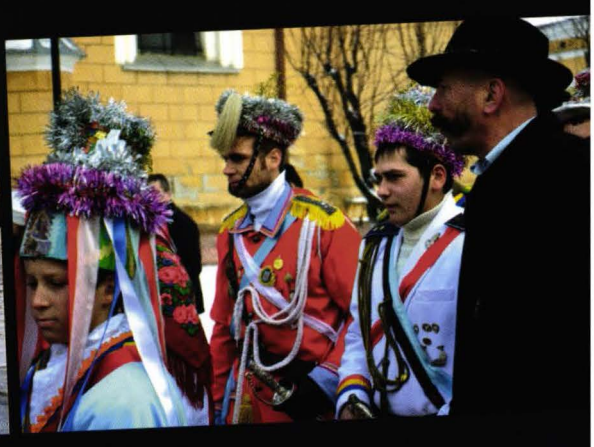
https://biblioteca-digitala.ro

Viflaimul din Crăciunești
A Karácsfalusi betlehemes
Вифлеєм із Кричунів
The Nativity Scene from Crăciunești

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Sunt lângă malul Tisei și au fost utilizate în trecut, în cură externă si internă.
Apa este sărată, sulfuroasă, hipotonă cu conținut de bor și brom, are o mineralizație de 1,7 g/l [12].

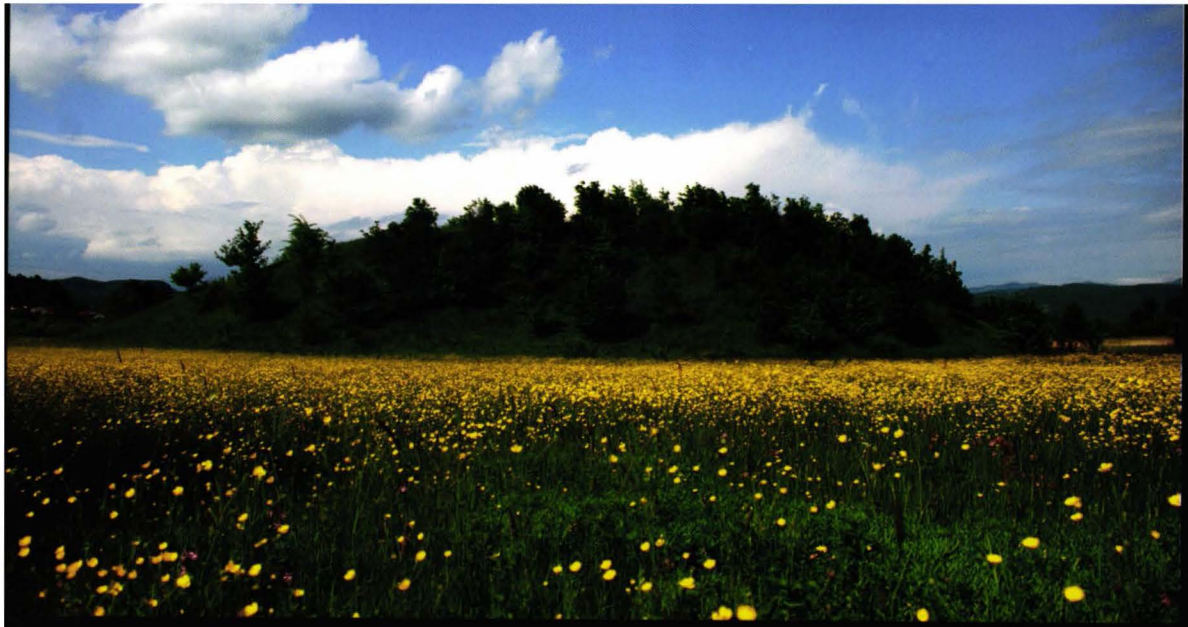
Купелі Кричунова (недіючі)
Розміщені поблизу берега річки Тиси і використовувались для зовнішнього та внутрішнього лікування.
Вода солена, сірчана, містить бор і бром, мінералізація 1,7 г/л [12]

Karácsfalusi fürdők (nem használatosak)
A Tisza mentén van,
Belgyógyászati és msá kezelésekre használták
A víz sós szulfitos hipotónikus, mely tartalmaz bort, brómot.
Ásványi tartalma 1,7 g/l.
Bathrooms at Craciunesti (not functional)
They are near the bank of the Tisa river and have been used in the past in the internal and external cure.
The Water is salty, sulphurous, hypotonic with boron and bromine content, has a mineralization of 1.7 g / l 12.

Gara CFR Vasútállomás
Залізнична станція румунської залізниці
CFR Train Station

https://biblioteca-digitala.ro

(Mohylca) rest de terasă sub forma unui mormânt Terasa are o lungime de 100 m, o lățime de 70 m și înălțimea de circa 12 m.

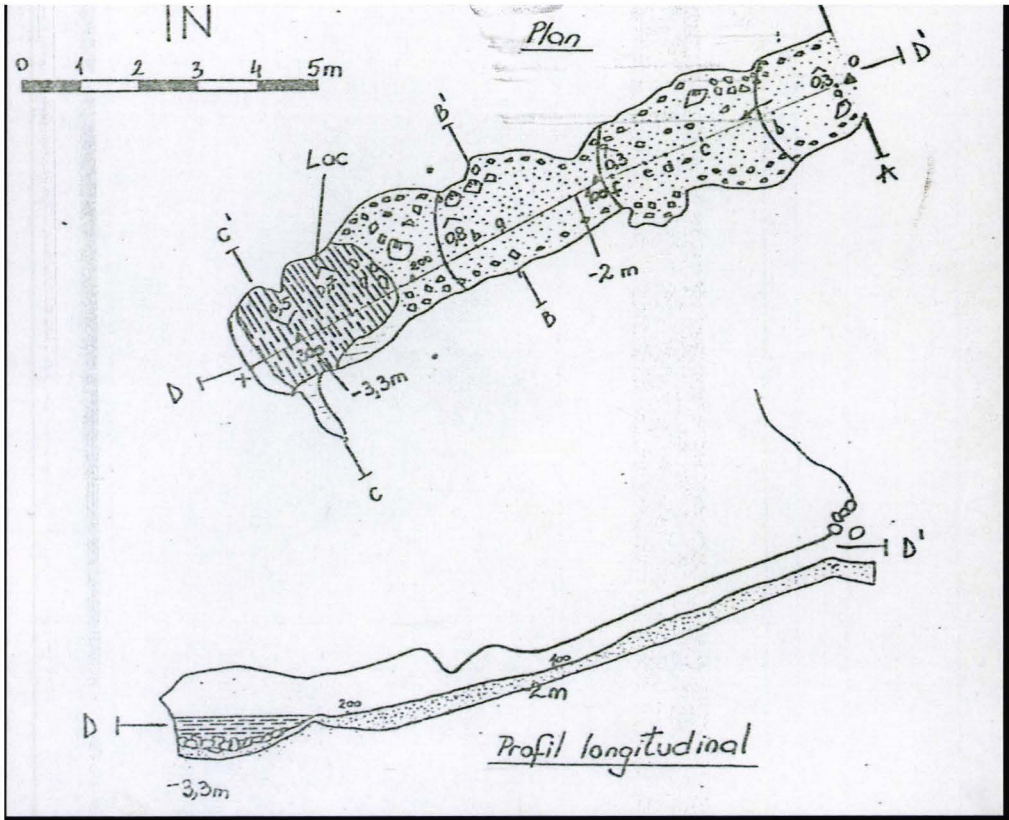
Могилка – залишки тераси у вигляді могили Довжина тераси 100 м, ширина - 70 м і висота - 12 м.

Mohelka – sír alakzatú síkos domb Hossza 100 m, szélessége 70 m és magassága kb. 12 m.

Mohelca (Mohylca) - terrace in the form of a grave The terrace has a length of 100 m, a width of 70 m and a height of about 12 m.

https://biblioteca-digitala.ro

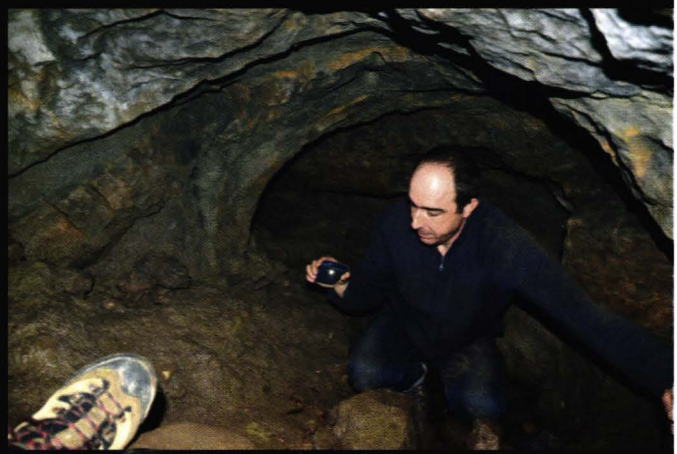
Lungime 11,7 m
Denivelare -3 m
Este singura peșteră din România în conglomerat de terasă

Печера Могилка
Код 03-104/1
Довжина 11,7 м
Нахил -3 м
Єдина печара Румуній у конгломераті тераси

A Mohelka barlang
Cod 03-104/1 Kód
11,7 m Hossza
-3 m Egyenetlensége
Románia egyetlen olyan barlangja mely teraszos konglomerátum alakzatú

Mohelca Cave
Code 03-104 / 1
Length 11.7 m
Dissolution -3 m
It is the only cave in Romania in the conglomerate of the terrace

https://biblioteca-digitala.ro

Altarul de vară
Zona unde va fi amplasată mănăstirea din Crăciunești
Літній вівтар
Територія, на якій побудують Кричунівський монастир
Nyári oltár
Az a hely, ahol a karácsfalusi kolostor lesz felállítva
The summer shrine
The area where the monastery of Crăciunești will be located

Râul Tisa în Crăciunești
Річка Тиса у Кричунові
A Tisza folyó Karácsfaluban
Tisa River in Craciuensti

Tranşee din primul război mondial, 1914-1918
Траншеї першої світової війни, 1914-1918 роки
Első világháborús lőveszárok 1914 - 1918
World War I Tranches, 1914-1918

https://biblioteca-digitala.ro

Satul Lunca la Tisa

Localizare geografică

Localitatea Lunca la Tisa este aşezată în partea stângă a râului Tisa, pe prima terasă.

Denumirea localităţii în ucraineană Луг над Тисою.

Scurt istoric al localităţii

Istoria localităţii Lunca la Tisa este comună cu a localităţii Luh din Ucraina, care se află pe cealaltă parte a râului Tisa. Din anul 1919 localitatea Luh aparţine: 1919 - 1939 de Cehoslovacia; octombrie 1938 - martie 1939 de Rutenia Subcarpatică; 1939 -1944 de Ungaria, 1944 - 1991 de U.R.S.S. şi din 1991 de Ucraina.

În anul 1439 este consemnată într-un document aşezarea Lunca la Tisa (Lonka)[8].

În 1442 aşezarea Lunca la Tisa apare în documente consemnată astfel „villa olachalis Lonka filiorum Georgy Pank Valachorum de Krachonfalva"[8].

În data de 18 iunie 1442 într-o diplomă dată de regele Vladislav I, lui Ştefan şi Mihai români din Crăciuneşti, fii lui Gergiu Pank, donează moşiilor Crăciuneşti, Bocicoi şi Lunca, pentru serviciile aduse familiei regale[8].

În data de 3 ianuarie 1448, Mihail, fiul lui Tatul şi Bogdan, ambii din Ialova, primesc drept recompensă pentru vitejia lor împotriva tătarilor, moşiile Crăciuneşti, Bocicoi şi Lunca, de la Iancu de Hunedoara[8].

În data de 10 mai 1458, la cererea lui Mihail, fiul lui Tatul şi Bogdan, ambii din Ialova, Regele Matei Corvin reconfirmă drepturile primite pentru moşiile Crăciuneşti, Bocicoi şi Lunca, de al Iancu de Hunedoara[8].

În 1504 nobilul Petru de Dolha protestează, contra punerii nobililor Gheorghe şi Ioan Dragfy de Belthek în stăpânirea posesiunilor numite Crăciuneşti, Bocicoi şi Lunca la Tisa[14].

În 1575 domeniul Bocicoiului cuprindea 6 sate: Crăciuneşti, Bocicoiu Mare, Bocicoiu Mic, Lunca la Tisa, Rahău şi Körösmezö. Domeniul a fost al familiei Dragfy, apoi a ajuns pe mâna fiscului[8].

În 1575 plătea fiscului, Bocicoiul - 24 fl. pe an, Lunca - 12 fl. pe an, Crăciuneşti – 4 fl., daruri de Crăciun (1-2 piei de jder, colaci, găini, ouă), datul din oi şi miei, dijme din porci, din stupi, banii coasei (6 dinari)[8].

La începutul secolului al XVII - lea, Ştefan Bánffy deţinea case iobăgeşti: 5 în Crăciuneşti, 25 în Bocicoi şi 9 în Lunca[6].

Село Луг над Тисою

Географічне положення

Село Луг над Тисою розміщене на першій терасі лівого берега річки Тиси.

Українська назва населеного пункту Луг над Тисою.

Коротка історія населеного пункту

Історія населеного пункту Луг над Тисою спільна з історією населеного пункту Луг з України, розташованого по другий бік Тиси. Населений пункт Луг належав: у 1919 - 1939 рр. до Чехословачинни; жовтень 1938 – березень 1939 – до Підкарпатської Русі; у 1944 – 1991 рр. – до СРСР. Починаючи з 1991 року населений пункт Луг належить Україні.

У 1439 році в документі згадується поселення Луг над Тисою (Lonka)[8].

У 1442 році поселення Луг над Тисою появляється в документах таким чином „villa olachalis Lonka filiorum Georgy Pank Valachorum de Krachonfalva"[8].

18 червня 1442 року грамотою, виданою королем Владиславом I за заслуги перед королівською сім'єю, він дарує маєтки Кричунів, Бичків та Луг Штефану та Мігаю, румунам з Кричунова, синам Гергю Панки[8].

3 січня 1448 року Мігаїл, син Татула і Богдан, обидва родом із Ялова, за свою хоробрість проявлену проти татар отримують в нагороду від Янка Гунедоарського маєтки Кричунів, Бичків та Луг[8].

10 травня 1458 року на прохання Мігаїла, сина Татула і Богдана, обидвох родом із Ялова, король Матей Корвін підтверджує права отримані від Янка Гунедоарського на маєтки Кричунів, Бичків та Луг[8].

У 1504 році дворянин Петро Долганський протестує проти отримання дворянинами Георге та Іоана Драгфі де Белтек у володіння маєтків Кричунів, Бичків та Луг над Тисою[14].

У 1575 році територія Бичкова охоплювала 6 сіл: Кричунів, Великий Бичків, Малий Бичків, Луг над Тисою, Рахів і Корозмезо. Територія належала сім'ї Драгфі, а потім дісталася податківцям[8].

У 1575 році податкова отримувала з Бичкова - 24 фл/річних, з Луга - 12 фл/річних, з Кричунова –4 фл/річних, різдвяні подарунки (1-2 шкури з куниці, колачі, кури, яйця), податок із овець та ягнят, податок зі свиней, з вуликів, гроші з косіння (6 динарів)[8].

На початку XVII століття Штефан Банфі володів кріпацькими хатами: 5 - у Кричунові, 25 – у Бичкові і 9 – у Лузі[6].

https://biblioteca-digitala.ro

În 1689 la Lunca la Tisa erau 51 coloni (muncitori agricoli, care munceau terenul luat în arendă), 1 văduvă şi 46 fii [8].

În anul 1906 se construieşte biserica Greco-Catolică cu hramul „Ocrotirea Maicii Domnului". Biserica este construită în stil baroc.

În anul 1922 biserica este pictată, o pictură redă plutaşii pe râul Tisa şi ucraineni în port popular, pictură unică în România.

În anul 1944 localitatea Lunca este separată: partea stângă aparţine de România şi devine localitatea Lunca la Tisa, iar partea dreaptă aparţine de URSS şi din 1991 de Ucraina şi devine localitatea Luh.

În anul 1948 biserica greco-catolică din localitate, este desfiinţată şi devine biserică ortodoxă ucraineană cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului".

În anul 1970 inundaţiile distrug podul de peste Râul Tisa, ce făcea legătura cu restul localităţii Lunca la Tisa, azi Luh din Ucraina.

În anul 1998 se construieşte casa de rugăciuni a Martorilor lui Iehova.

Date despre numele localităţii

În documente şi pe hărţi, localitatea apare cu următoarele denumiri: 1439, 1442, 1863, 1782, 1873, 1889, 1900 - Lonka; 1839, 1890 - Kis-Lonka; 1863 - Luh; 1920 - Lonca; 1930 – Lunca; 1950 - Lunca la Tisa.

Populaţia

La recensământul din 2011, populaţia satului a fost de 714 locuitori (363 femei si 351 bărbaţi) din care: 65 (9,10%) români, 624 (87,39%) ucraineni, iar despre 25 (3,51%) locuitori informaţiile nu sunt disponibile [16].

Din punct de vedere confesional sunt: 617 (86,42%) ortodocşi, 9 (1,26%) greco-catolici, 11 (1,54%) penticostali, 46 (6,44%) martori ai lui Iehova, 4 (0,56%) adventişti de ziua şaptea, şi despre 27 (3,78%) locuitori informaţiile nu sunt disponibile [16].

Turismul

Obiective turistice antropice

Biserica ortodoxă ucraineană „Acoperământul Maicii Domnului",construită în stil baroc, 1906.

Pictura din biserică, pictată în anul 1922, ce reprezintă plutaşii pe râul Tisa şi ucraineni în port tradiţional. Pictura este unică în România.

Ruinele podului peste râul Tisa.

Obiective turistice naturale

Zona protejată Nacladovati din Lunca la Tisa, aparţine de Parcul Natural Munţii Maramureşului.

У 1689 році у Лузі над Тисою проживали 51 поселенців, 1 вдова і 46 синів [8].

У 1906 році будують греко-католицьку церкву з празником „Покрови Богородиці". Церква побудована у стилі бароко.

У 1922 році церкву розписують. Один із розписів відображає плотогонів (бокорашів) по ріці Тиса і українців у народному вбранні.

У 1944 році населений пункт Луг розділяють: ліва частина відходить до Румунії під назвою Луг над Тисою, а права частина відходить до СРСР. З 1991 року населений пункт належить Україні і називається Луг.

1948 року греко-католицьку церкву села розсновують, вона стає українською православною церквою з празником „Покрови Божої Матері".

У 1970 році паводки руйнують міст через ріку Тису, який з'єднував населені пункти румунський Луг над Тисою і Луг з України.

У 1998 році будують дім молитви Свідків Єгови.

Дані про назву населеного пункту

У документах та на картах населений пункт появляється з наступними назвами: 1439, 1442, 1863, 1782, 1873, 1889, 1900 - Лонка; 1839, 1890 - Кіс-Лонка; 1863 - Луг; 1920 - Лонка; 1930 – Луг; 1950 – Луг над Тисою.

Населення

При переписі населення від 2011 року у селі налічувалося 714 жителів (363 жінок і 351 чоловіків), з яких: 65 (9,10%) румунів, 624 (87,39%) українці, і відсутні дані для 25 (3,51%) жителів [16].

З огляду на конфесії: 617 (86,42%) православних, 9 (1,26%) греко-католиків, 11 (1,54%) п'ятидесятників, 46 (6,44%) свідків Єгови, 4 (0,56%) адвентистів сьомого дня і відсутні дані для 27 (3,78%) жителів [16].

Туризм

Антропологічні туристичні об'єкти

Українська православна церква „Покрови Матері Божої", побудована 1906 року у стилі бароко.

Розпис церкви датується 1922 роком – один із розписів відображає плотогонів (бокорашів) по ріці Тисі і українців у народному вбранні. Розпис єдиний в Румунії.

Руїни моста через ріку Тису.

Природні туристичні об'єкти

Природоохоронна територія Накладовать з Луга над Тисою належить Природному парку Марамуреських гір.

https://biblioteca-digitala.ro

Pădurea cvasivirgină, flora şi fauna din zona protejată Nacladovati a Parcului Natural Munţii Maramureşului.

Stânca „Dacul" din Nacladovati. Are o înălţime de 13 m şi este format în cuarţite.

Stânca „Falusul" din Nacladovati. Are o înălţime de 9 m şi este format în cuarţite. Coordonatele GPS sunt: 47°56'66,4" N, 24°05'21,0" E, alt. 446 m.

Situl Natura 2000 RO SCI0251 Tisa Superioară.

Defileul Tisei.

Borcutul sulfuros (izvorul mineral) din Lunca la Tisa.

Diamantele de Maramureş.

Peştera haiducului Doboş din vârful Tog. Coordonatele GPS sunt: 47°55'52,5" N, 24°03'07,5" E, alt. 675 m.

Cascada de pe pârâul Măgura. Are o înălţime de 5 m.

Ape minerale

Borcutul din Lunca la Tisa

Borcutul se află în zona protejată Nacladovati din defileul Tisei (Parcul Natural Munţii Maramureşului), lângă malul Tisei, la circa 13 m de calea ferată, pe partea stângă. Borcutul este utilizată de localnici ca apă de masă. Coordonatele GPS sunt: 47°56'26,3" N, 24°05'11,7" E, alt. 331 m.

Apa minerală este clorosodică, sulfuroasă cu o mineralizaţie de 956 mg/l [12].

Căi de acces

Drumul judeţean DJ 185 Crăciuneşti – Lunca la Tisa.

Calea ferată Sighetu Marmaţiei – Vişeu de Jos - Salva.

Праліси, флора і фауна природоохоронної території.

Скеля „Дака" з Накладоваті. Її висота 13 м, вона утворена з кварцетів.

Скеля „Фалус" з Накладоваті. Її висота 9 м і сформована вона з кварцетів. GPS координати: 47° 56 66,4 N, 24° 05 21,0 E, висота 446 м.

Ландшафт Natura 2000 RO SCI0251 Верхня Тиса .

Улоговина Тиси .

Сірчаний буркут (мінеральне джерело) з Луга над Тисою.

Мараморeські діаманти.

Печера опришка Довбуша на вершині Tог. GPS координати: 47°5552,5 N, 24°0307,5 E, висота 675 м.

Водоспад потічка Магура. Висота 5 м.

Мінеральні води

Буркут (мінеральна вода) з Луга над Тисою

Буркут знаходиться на природоохоронній території Накладовать в улоговині Тиси (Природний парк Марамуреських гір), біля берега Тиси, на відстані 13 м лівіше від залізниці. Мешканці села споживають буркут як столову воду. GPS координати: 47° 56 26,3 N, 24° 05 11,7 E, висота 331 м.

Мінеральна вода містить хлористий натрій, є сірчастою з мінералізацією 956 мг/л [12].

Шляхи доступу

Дорога обласного значення DJ 185 Кричунів – Луг над Тисою.

Залізничне сполучення Сігету Мармацією – Вішеу де Жос - Салва.

Procesiune la hramul bisericii

Процесія на церковному празнику

Körmenet

Procession at the patronage celebration of the church

https://biblioteca-digitala.ro

Tiszalonka

Földrajzi fekvése

Tiszalonka település a Tisza folyó bal partján fekszik.

A település ukrán neve Луг над Тисою.

A település vázlatos története

Tiszalonka története azonos az Ukrajnában levő Luh településével, mely a Tisza folyó másik partján van. Különválásuk időszaka alatt Luh 1919 – 1939-ig Csehszlovákiához, 1938 októbere és 1939 márciusa között a Kárpátaljai Ruténiához, 1944 – 1991 között a Szovjetunióhoz, majd 1991-től Ukrajnához tartozik.

1439-ben egy írásos dokumentumban Lonka néven szerepel[8].

1442-ben Tiszalonka település eképp szerepel egy írásos dokumentumban: „villa olachalis Lonka filiorum Georgy Pank Valachorum de Krachonfalva"[8].

Egy 1442 június 18-án, I László király által kibocsátott oklevélben, a karácsfalusi Stefan és Mihai románoknak - akik Pank György gyermekei – adományozza Karácsfalu, Bocskó és Lonka településeket, a királyi családnak tett szolgálatukért[8].

1448. január 3-án, Mihály, Tatul fia és Bogdán, mindketten Jalovából, a tatárok elleni küzdelmükben szerzett vitézségükért fizetségül megkapják Hunyadi Jánostól Karácsfalu, Bocskó és Lonka javadalmakat[8].

1458. május 10-én, kérésükre, Mátyás király megerősíti Mihályt és Bogdánt birtoklási jogukban[8].

1504-ben Dolhai Péter nemes tiltakozik az ellen, hogy Béltheky Drágffy György és János Karácsfalu, Bocskó és Tiszalonka birtokosai legyenek[14].

1575-ben a Bocskói uradalom hat falut foglalt magába: Karácsfalut, Nagybocskót, Kisbocskót, Tiszalonkát, Rahót és Körösmezőt. Az uradalom a Drágffy család tulajdona volt, majd később a kincstáré[8].

1575-ben a kincstárnak a következő képpen adóztak: Bocskó 24 ft.-ot évente, Lonka 12 ft.-ot évente, Karácsfalu 4 ft.-ot. Karácsonyi adományként egy-két bőrt, tyúkot, tojást, kalácsot, ezen kívül juh, bárány, sertés tizedet, valamint kaszálási díjként 6 dénárt[8].

A XVII. század elején, Bánffy István jobbágyházakat birtokolt Karácsfaluban (5), Bocskón (25) és Lonkán (9)[6].

Lunca la Tisa Village

Geographic location

Lunca la Tisa is located on the left side of the Tisza River on the first terrace.

The name of the settlement in the Ukrainian Луг над Тисою.

Brief history of the locality

The history of Lunca la Tisa is shared with the Luh village in Ukraine, which is on the other side of the Tisza River. During the time when they were separated, the town of Luh belonged to: 1919 - 1939 Czechoslovakia; October 1938 - March 1939 Sub-Carpathian Rutenia; 1944 - 1991 U.S.S.R. Since 1991 Luh belongs to Ukraine.

In 1439, the Lunca la Tisa (Lonka) is recorded in a document[8].

In 1442, the Lunca la Tisa settlement appears in documents recorded as "villa olachalis Lonka filiorum Georgy Pank Valachorum de Krachonfalva"[8].

On June 18, 1442, in a diploma given by King Vladislav I, Stefan and Mihai Romanians from Crăciuneşti, sons of Gergiu Pank, donated to Crăciuneşti, Bocicoi and Lunca for the services rendered to the royal family[8].

On January 3, 1448, Mihail, the son of Tatul and Bogdan, both of Ialova, received as a reward for their bravery against the Tartars, the Crăciuneşti, Bocicoi and Lunca estates, from Iancu de Hunedoara[8].

On May 10, 1458, at the request of Michael, the son of Tatul and Bogdan, both of Ialova, King Matthew Corvin reconfirmed the rights granted for the Christmas, Bocicoi and Lunca estates, by Iancu de Hunedoara[8].

In 1504 the noble Petru de Dolha protests against the nobles Gheorghe and Ioan Dragfy of Belthek in possession of the possessions called Crăciuneşti, Bocicoi and Lunca la Tisa[14].

In 1575 the Bocicoi domain included 6 villages: Christmas, Bocicoiu Mare, Bocicoiu Mic, Lunca la Tisa, Rahău and Körösmezö. The domain belonged to the Dragfy family, then to the IRS[8].

In 1575 the IRS was to be paid: Bocicoiul - 24 fl. per year, Lunca - 12 fl. per year, Crăciuneşti - 4 fl., Christmas gifts (1-2 jersey skins, bread, hens, eggs sheep and lambs, pigs, hives, sewn money (6 dinars)[8].

At the beginning of the 17th century, Ştefan Bánffy owned 5 serfs houses: 2 in Crăciuneşti, 2 in Bocicoi and 1 in Lunca[6].

https://biblioteca-digitala.ro

1689-ben Tiszalonkán volt 51 férfi, 1 özvegyasszony és 41 fiú[8].

1906-ban megépül barokk stílusú görögkatolikus temploma melynek titulusa Az Isten Anyjának menedéke.

1922-ben a templomot festményekkel díszítik. Egyik festmény megörökítette az ukrán népviseletbe öltözött embereket és a tiszai tutajosokat is.

1944-ben a települést kettészeli a határ: bal oldala Lunca la Tisa elnevezéssel Romániához kerül, jobb oldala pedig a Szovjetunióhoz, majd 1991-től Ukrajnához Luh elnevezéssel.

1948-ban megszűnik a görögkatolikus egyház, ezért a templom ukrán-ortodox lesz, melynek titulusaA Szűz Mária védelme.

1970-ben bekövetkezett árvíz megrongálja azt a Tiszán átívelő hidat, ami összekötötte Tiszalonkát egykori részével, a mai Ukrajna területén levő Luh településsel.

1998-ban megépül a Jehova Tanúinak imaháza.

Adatok a település elnevezéséről

Különböző dokumentumokban és térképeken a település a következő elnevezésekkel szerepel: 1439, 1442, 1863, 1782, 1873, 1889, 1900 – ban Lonka; 1839, 1890 – ban Kis-Lonka; 1863 – ban Luh; 1920 - ban Lonca; 1930 – ban Lunca; 1950 – ben Lunca la Tisa.

Lakossága

A 2011-es népszámláláskor a településen összesen 714 lakost számláltak, melyből 363 nő és 351 férfi. 65 személy (9,10 %) románnak vallotta magát, 624 (87,39%) ukránnak, és 25 személy nemzetiségi hovatartozása ismeretlen (3,51%) [16].

Felekezeti megoszlás szerint: 617 (86,42%) ortodox, 9 (1,26%) görögkatolikus, 11 (1,54%) pünkösdista, 46 (6,44%) Jehova tanúja, 4 (0,56%) hetednapi adventista, és 27 (3,78%) lakos felekezeti hovatartozása ismeretlen [16].

Turizmus

Antropikus turisztikai objektumok

Az ukrán ortodox templom. Épült 1906-ban, barokk stílusban.

A templom belsejében található festmény, mely a a tiszai tutajosokat és népveseletbe öltözött ukránokat ábrázol. A festmény egyedi Romániában.

A Tiszai hídmaradvány.

Természeti látnivalók

A Nacladovati védett terület, mely a Máramarosi Hegység Nemzeti Park része.

In 1689 at Lunca in Tisa there were 51 colonists, 1 widow and 46 sons[8].

In 1906 the Greek-Catholic Church was built with the patronage of "The Protection of the Virgin Mary". The church is built in Baroque style.

In 1922 the church is painted; the painting shows the floats on the Tisa River and Ukrainians in the traditional clothes.

In 1944 Lunca is separated: the left side belongs to Romania and becomes Lunca la Tisa, and the right side belongs to the USSR, from 1991 to Ukraine and becomes the town of Luh.

In 1948 the Greek-Catholic church in the village is abolished and becomes a Ukrainian Orthodox church with the patronage of "The Cover of the Virgin Mary".

In 1970 the floods destroyed the bridge over the Tisa River, which connected with the rest of Lunca la Tisa, today Luh in Ukraine.

In 1998 the Jehovah's Witnesses prayer house was built.

Information regarding the town's name

In documents and maps, the village appears with the following names: 1439, 1442, 1863, 1782, 1873, 1889, 1900 - Lonka; 1839, 1890 - Kis-Lonka; 1863 - Luh; 1920 - Lonca; 1930 - Lunca; 1950 – Lunca la Tisa.

Population

At the 2011 census the population of the village was of 714 inhabitants (363 women and 351 men) of which: 65 (9,10%) Romanians, 624 (87,39%) Ukrainians and 25 (3,51%) of unknown nationality [16].

There are 617 (86.42%) Orthodox, 9 (1.26%) Greek Catholics, 11 (1.54%) Pentecostal, 46 (6.44%) Jehovah's Witnesses, 0.56%) Seventh-day Adventists, and about 27 (3.78%) inhabitants with undeclared religion [16].

Tourism

Anthropic tourist attractions

Ukrainian Orthodox Church "Baroque style", 1906.

Painting in the church, 1922 - the sailors on the Tisa River and the Ukrainians in the traditional clothes. The painting is unique in Romania.

The ruins of the bridge over the Tisa River.

Natural Sightseeing

The protected area Nacladovati from Lunca la Tisa belongs to the Maramures Mountains Natural Park.

https://biblioteca-digitala.ro

A szinte teljesen természetes erdő a növény és állatvilága a védett övezetnek.

A „Dacul" szikla Naclavodatiból. 13 méter magas és kuarcitókból áll.

A „Falusul" szikla Naclavodatiból. 9 méter magas és kuarcitókból áll. A GPS koordináták: 47°56'66,4" N, 24°05'21,0" E, alt. 446 m.

A Natura 2000 RO SCI0251 Felső -Tisza.

A Tisza útvonala.

A tiszalonkai szulfitos borkut (ásványvíz forrás).

A Máramarosi Gyémántok.

A Tog csúcson levő Dobos betyár barlangja. GPS koordináták: 47°55'52,5" N, 24°03'07,5" E, alt. 675 m.

Az 5 méter magas Magurai vízesés.

Ásványvizek

A tiszalonkai borkút

A Máramarosi Hegység Természeti Parkban található a Nacladovati védett helyen, a Tisza bal partján, a vasúttól kb. 13 méterre. A lakosok asztali vízként fogyasszák. GPS koordináták: 47°56'26,3" N, 24°05'11,7" E, alt. 331 m.

Az ásványvíz kloroszódikus, szulfitos és ásványtartalma pedig 956 mg/l.

Megközelíthető a következő útvonalakon

A DJ 185 jelzésü egyei út Karácsfalu – Tiszalonka.

A Mátramarossziget – Alsó Visó – Szálva vasútvonal.

Quasi-virgin-wild forest, flora and fauna in the protected area.

The Dacul rock in Nacladovati. It has a height of 13 m and is formed in quartzite.

The "Falusul" from from Nacladovati. It has a height of 9 m and is formed in quartzite. The GPS coordinates are: 47 ° 56'66.4 "N, 24 ° 05'21.0" E, others. 446 m.

Natura 2000 Site RO SCI0251 Upper Tisa.

The Tisza Gorge.

The sulphurous water (the mineral spring) from Lunca la Tisa.

The diamonds of Maramures.

The Cave of the Dobos robber from Tog. The GPS coordinates are: 47 ° 55'52.5 "N, 24 ° 03'07.5" E, others. 675 m.

The waterfall on the Magura brook. It has a height of 5 m.

Mineral waters

Sulfuric water (borcut) from Lunca to Tisa

Borcutul is located in the protected area Nacladovati from the Tisa Gorge (Maramureş Mountains Natural Park), near Tisa shore, about 13 m from the railway, on the left side. The sulfuric water is used by locals as drinking water. The GPS coordinates are: 47 ° 56'26.3 "N, 24 ° 05'11.7" E, others. 331 m.

Mineral water is chlorosodic, sulphurous with a mineralization of 956 mg / l 12.

Access ways

The County Road DJ 185 Crăciuneşti - Lunca la Tisa.

Sighetu Marmaţiei Railway - Vişeu de Jos - Salva.

https://biblioteca-digitala.ro

Populaţia satului Lunca la Tisa în perioada 1880-2011, după etnie.

Recensămintele din anii: 1880,1890,1900,1910, 1941, sunt ale localităţii Lunca (Lunca la Tisa şi Luh).

Recensămintele din anii: 1920,1930, 1956, 1966, 1977, 1992, 2002, 2011 sunt ale localităţii Lunca la Tisa.

Розподіл населення села Луг над Тисою протягом періоду 1880 – 2011 рр. за національністю.

Перепис населення за 1880, 1890, 1900, 1910, 1941 роки проведений для населеного пункту Луг (Луг над Тисою і Луг).

Перепис населення за 1920, 1930, 1956, 1966, 1977, 1992, 2002, 2011 роки проведений для населеного пункту Луг над Тисою.

Anul	Total populatie	Români	Maghiari	Germani	Evrei	Romi	Ucraineni	Slovaci	Informatie nedisponibilă
Рік	Всього населення	Румуни	Угорці	Німці	Євреї	Роми	Українці	Словаки	Дані відсутні
Év	Összesen	Román	Magyar	Német	Zsidó	Romi	Ukrán	Szlovák	Ismeretlen információ
Year	Population total	Romanians	Hungarians	Germans	Jews	Gypsi	Ukranians	Slovaks	Unknown
1880 a	1613	8	55	117	-	-	1367	1	65
1880 b	1613	8	57	122	-	-	1421	1	4
1890 a	1945	3	73	168	-	-	1697	1	3
1900 a	1961	12	99	209	-	-	1638	-	3
1910 a	2385	2	131	194	-	-	2057	-	1
1920 a	1008	-	8	-	35	-	-	-	965
1930 a	1130	51	4	-	38	-	1018	-	19
1930 n	1130	46	4	-	39	4	1018	-	19
1941 a	2820	7	60	-	187	-	2564	-	2
1941 a	2820	8	62	-	187	-	2561	-	2
1956	1094	-	-	-	-	-		-	-
1966 a	1041	19	4	-	-	-	1018	-	-
1977 n	1023	25	4	-	-	-	994	-	-
1992 n	1030	45	7	-	-	-	978	-	-
2002	918	69	5	-	-	-	844	-	-
2011	714	65	-	-	-	-	624	-	25

a - recensamântul dupa limba maternă
n - recensământul după naţionalitate

Tiszalonka lakossága nemzetiségek szerint 1880 – 2011 között.

A megjelölt évek népszámlálási adatait Tiszalonka és Luh településekre vonatkoznak: 1880,1890,1900,1910, 1941.

A megjelölt évek népszámlálási adatai Tiszalonkára vonatkoznak: 1920,1930, 1956, 1966, 1977, 1992, 2002, 2011.

The Population of the village Lunca to Tisa in 1880-2011, by ethnicity.

Censuses from the years: 1880,1890,1900,1910, 1941, are for the Lunca (Lunca la Tisa and Luh).

The censuses from the years 1920, 1930, 1956, 1966, 1977, 1992, 2002, 2011 are for Lunca la Tisa.

https://biblioteca-digitala.ro

Populația satului Lunca la Tisa în perioada 1869-2011, după religie.

Recensămintele din anii: 1869, 1880,1890,1900,1910, 1941, sunt ale localității Lunca (Lunca la Tisa și Luh).

Recensămintele din anii:1930, 1992, 2011 sunt ale localității Lunca la Tisa.

Розподіл населення села Луг над Тисою протягом періоду 1869-2011 рр. за віросповіданням.

Перепис населення за 1869, 1880, 1890, 1900, 1910, 1941 роки проведений для села Луг (Луг над Тисою і Луг).

Перепис населення за 1930, 1992, 2011 роки проведений для села Луг над Тисою.

Anul рік	Total Всього	Ortodocși Православні	Greco-catolici Греко-католики	Romano-catolici Римо-католики	Reformați Реформати	Evanghelică Євангелисти	Unitariană Унiати	Martorii lui Iehova Свідки Єгови	Mozaică Мiшані	Penticostală П'ятедесятники	Baptistă Баптисти	Adventiști de ziua saptea Адвентисти сьомого дня	Informație nedisponibilă Дані відсутні
Év Year	Összesen Total	Ortodox Orthodox	Görögkatolikus Greek-catholic	Római katolikus Roman-catholic	Református Protestants	Evangélikus Evanghelist	Unitárius Unitarian	Jehova tanúja Jehovah's Witnesses	Izraelita Jewish	Pünkösdista Penticostals	Baptista Baptists	Hetednapi adventista, és 7thday Adventists	Ismeretlen információ Unknown
1869	1553	-	1418	58	1	-	-	-	76	-	-	-	-
1880	1613	-	1436	52	2	-	-	-	123	-		-	-
1890	1945	-	1701	71	5	-	-	-	168	-	-	-	-
1900	1961	-	1665	73	15	-	-	-	208	-	-	-	-
1910	2385	-	2073	103	12	-	-	-	197	-	-	-	-
1930	1130	21	1042	4	-	-	-	-	39	-	4	2	18
1941	2820	4	2577	43	6	1	-	-	187	-	2	-	-
1992	1030	906	11	2	1	-	2	-	-	-	-	6	102
2002	918	776	17	2	1	-	-	-	-	-	-	12	110
2011	714	617	9	-	-	-	-	46	-	11	-	4	27

Tiszalonka lakossága felekezeti szerint 1880 – 2011 között.

A megjelölt évek népszámlálási adatait Tiszalonka és Luh településekre vonatkoznak: 1869, 1880,1890,1900,1910, 1941.

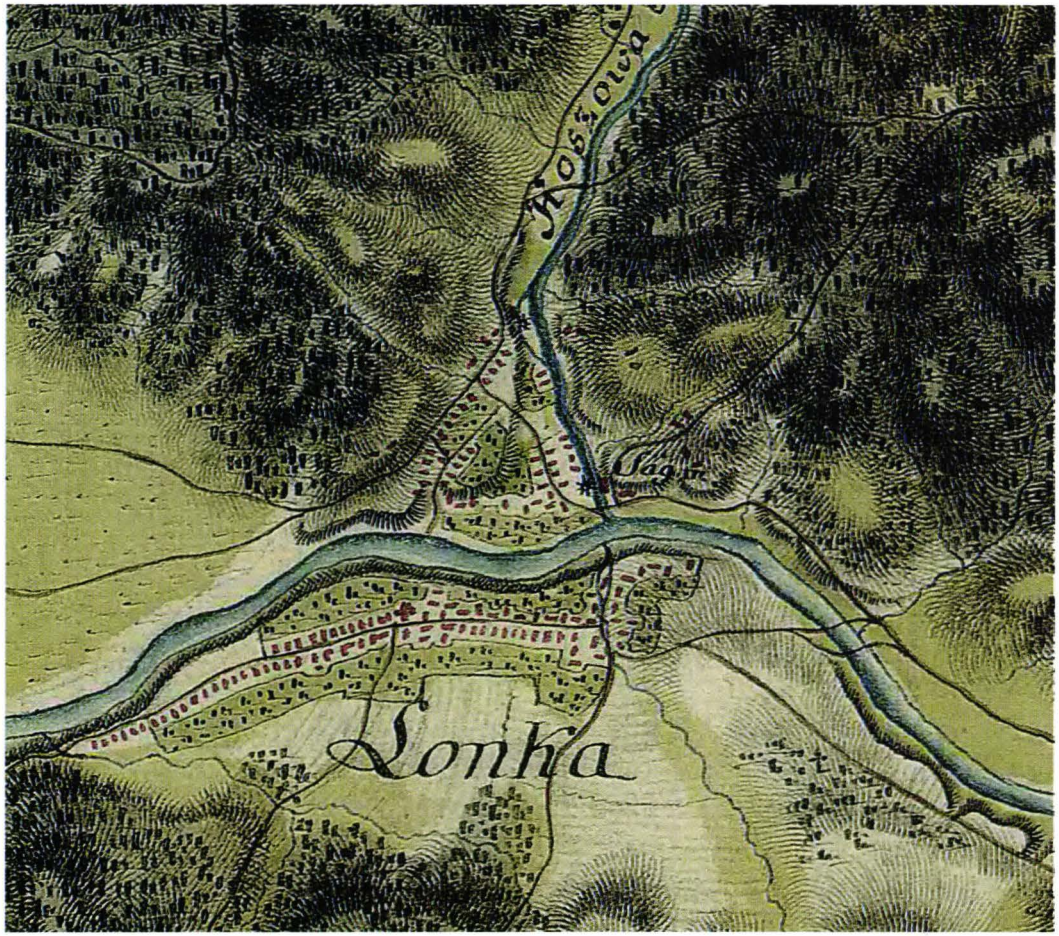
A megjelölt évek népszámlálási adatai Tiszalonkára vonatkoznak: 1930, 1992, 2011.

The population of the village Lunca la Tisa between 1869-2011, by religion.

The censuses of the years 1869, 1880, 1890, 1900, 1910, 1941 are for Lunca (Lunca la Tisa and Luh).

The censuses of the years 1930, 1992, 2011 are for Lunca la Tisa.

https://biblioteca-digitala.ro

Localitatea Lunca la Tisa
Harta Iozefină a Maramureşului 1782-1785
https://ro.wikipedia.org/wiki/Ridicarea_topografică_iozefină

Localitatea Lunca la Tisa
Harta topografică Franciscana-Iozefina a Maramureşului 1889
https://posturi.wordpress.com/.../harta-topografica-franciscana-iozefina-1869-1887/

https://biblioteca-digitala.ro

Biserica Ortodoxă Ucraineană cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului”
Istoric: Biserica Greco - Catolică cu hramul „Ocrotirea Maicii Domnului”, până în anul 1948
A fost construită în anul 1906, în stil baroc.

Українська православна церква з празником „Покрови Божої Матері”
Історія: до 1948 року греко-католицька церква з празником „Захисту Божої Матері”
Побудована у 1906 році, у стилі барокко

Ukrán Ortodox Templom „Az Isten Anyjának menedéke”
1948-ig Görögkatolikus templom, titulusa: „A Szűz Mária védelme”
Épült 1906-ban, barokk stílusban

The Ukrainian Orthodox Church with the patronage "The Cover of Our Lady"
History: The Greek Catholic Church with the patronage of "The Protection of Our Lady" until 1948
It was built in 1906 in the Baroque style.

https://biblioteca-digitala.ro

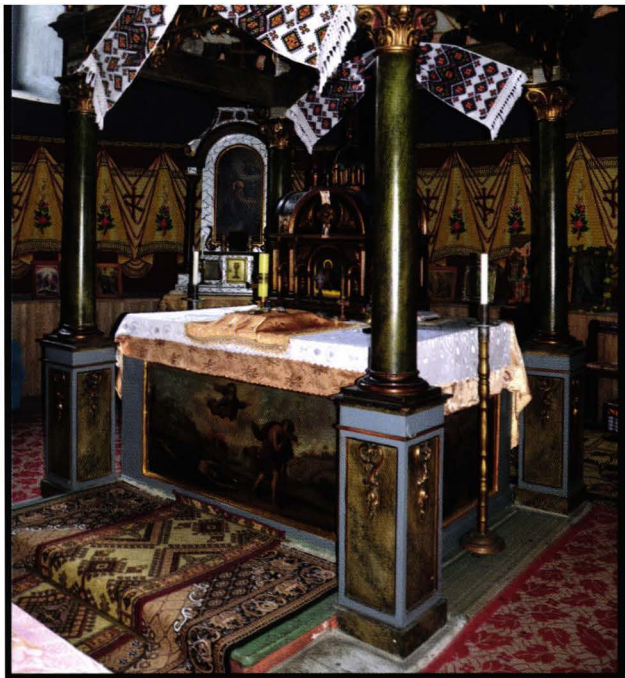

Iconostas Иконостас Ikonosztáz Iconostasis

https://biblioteca-digitala.ro

Altar Вівтар Oltár Altar

Pictura din biserică, realizată în anul 1922
Reprezintă plutașii pe râul Tisa și ucraineni în port tradițional - pictura este unică în România

Розпис церкви виконаний у 1922 році
Бокораші по річці Тиса і українці у народному вбранні – єдиний в Румунії розпис

Festmény a templomban, 1922
Tiszai tutajosok és népviseletbe öltözött ukránok – a festmény egyedi Romániában

The painting of the church, made in 1922
Sailors on the Tisa river and Ukrainians in the traditional cloths - painting is unique in Romania

Pictură nouă

Новий розпис

Új festmény

New painting

https://biblioteca-digitala.ro

Port popular din Lunca la Tisa
Народний стрій з Луга над Тисою
Tiszalonkai népviselet
Traditional clothes from Lunca la Tisa

https://biblioteca-digitala.ro

ala Regatului Martorii
i Iehova
ал царства Свідків
гови
ehova tanúinak
irályság Terme
ehovah's Witnesses Hall
the Kingdom

Biserica Penticostală Betel
Церква п'ятидесятників Бетел
Bétel Pünkösdista templom
Betel Pentecostal Church

Căminul Cultural Lunca la Tisa
Будинок культури Луга над Тисою
Tiszalonkai kultúrotthon
The Lunca la Tisza Cultural House

Casă veche
Стара хата
Régi ház
Old house

Gara CFR
Залізнична станція
Vasútállomás
CFR Train Station

https://biblioteca-digitala.ro

Dealul Măgura şi Vârful Măgura - 891 m
Пагорб Магура і вершина Магура - 891 м
A Magura domb és csúcs – 891 m
Magura Hill and Măgura Peak - 891 m

Ruinele podului de peste râul Tisa
Руїни моста через річку Тису
A Tiszát átszelő híd maradványai
The ruins of the bridge across the Tisa River

Diamonds of Maramures
In the year of their discovery, 1780, they were called by locals "dear"
The diamonds of Maramureş are clear, transparent and clear semiprecious stones, whose faces reflect the light very strongly, like small diamonds.
Diamonds are small, prismatic quartz crystals, 1-5 mm in diameter, rarely up to 10-20 mm
They are found on the stream that springs from Pletka Hill, near the entrance to the village of Lunca in Tisa

Diamante de Maramureş
În anul descoperirii, 1780, erau numite de localnici „dragă"
Diamantele de Maramureş sunt pietre semipreţioase limpezi, transparente şi clare, a căror feţe reflectă foarte puternic lumina, ca nişte diamante mici.
Diamantele sunt cristale mici de cuarţ, prismatice, cu dimensiuni de 1-5 mm, rar până la 10-20 mm
Se găsesc pe pârâul ce izvorăşte din dealul Pletka, aproape de intrarea în satul Lunca la Tisa

Діаманти з Марамурешу
Коли мешканці їх знайшли у 1780 році, то назвали „драга"
Діаманти з Марамурешу - це чіткі, прозорі напівкоштовні камені. Їх грані сильно відбивають світло, як маленькі діаманти.
Діаманти – малі призматичні кварцові кристали, розміри яких від 1-5 мм, рідко зустрічають до 10-20 мм
Їх знаходять у потічку, який тече з пагорба Плитка, поблизу села Луг над Тисою

Máramarosi gyémántok
Felfedezési évükben (1780) a lakosok „drágá"-nak nevezték
A Máramarposi gyémántok tiszta féldrágakövek,átlátszóak,melyek erősen tükrőzik a fényt, mint valami kicsi gyémántok.
A gyémántok kicsi prizmás kuarckristályok, melyeknek mérete 1-től 5 mm-ig, ritkábban 10 – 20 mm-sek
A Pletka dombról lefolyó patakban találhatóak, közel Tiszalonka bejáratához.

https://biblioteca-digitala.ro

Râul Tisa şi Defileul Tisei
Річка Тиса та ущелина Тиси
A Tisza folyó és annak folyása
Tisa River and Tisza Gorge

Defileul Tisei
Ущелина Тиси
A Tisza folyása
The Tisza Gorge

Dealurile din Lunca la Tisa
Vârful Poenița (701 m) - Vârful Tog (Camnea) 688 m
Пагорби Луга над Тисою
Вершина Поляна (701 м) – Вершина Тог (Камня) 688 м
A tiszalonkai dombok
Poenita csúcs (701 m) – A Tog csúcs (Camnea) 688 m
The hills in Lunca la Tisa
Poenita Peak (701 m) - Tog Peak (Camnea) 688 m

https://biblioteca-digitala.ro

A tiszalonkai Borkút (ásványvíz forrás)- A Tisza folyása
A lakosok az ásványvizet asztali vízként használják
Az ásványvíz kloroszódikus, szulfitos, melynek ásványi tartalma 956 mg/l
A víznek magas CL és Na tartalma van. Más ásványi anyagokat is tartalmaz mint: K, Ca és Mg.
A víz egy 7 cmátmérőjü csövön folyik bele egy 32 cm mélységü és 30 cm átmérőjü beton kútba.
A forrás a Tisza bal partján fekszik, 13 méterre a vasúttól
GPS koordináták: 47°56'26,3" N, 24°05'11,7" E, alt. 331 m.

956 mg/l
Apa are conținut ridicat de Cl și Na. Alte elemente pe care le conține sunt: K, Ca și Mg.
Apa curge printr-o țeavă de 7 cm diametru, într-o fântână amenajată dintr-un tub de beton de 32 cm adâncime și 30 cm diametru.
Izvorul se află pe partea stângă a râului Tisa, la 13 m de la calea ferată.
Coordonatele GPS: 47°56'26,3" N, 24°05'11,7" E, alt. 331 m.

Буркут (мінеральне джерело) у Лузі над Тисою – ущелина Тиси
Буркут використовується мешканцями як столова вода
Мінеральна хлоридно-натрієва, сірчаста вода, мінералізація 956 мг/л
Вода має високий вміст Cl і Na. Інші складові елементи: K, Ca і Mg.
Вода тече через трубопровід діаметром 7 см у криницю з бетонної труби, глибина якої 32 см, діаметр 30 см.
Джерело знаходиться на лівобережжі Тиси, на відстані 13 м від залізниці.
GPS координати: 47°56'26,3" N, 24°05'11,7" E, alt. 331 м.

Cascada de pe pârâul Măgura, are o înălțime de 5 m
Este amplasată la 50 m de drumul forestier (DJ 185) Lunca la Tisa – Valea Vișeului

Водоспад потічка Магура, висота 5 м
Знаходиться на 50 м відстані від лісової дороги (DJ 185) Луг над Тисою – Вишавська Долина.

Borcut (mineral spring) from Lunca la Tisa - Tisza Gorge
Borcut is used by locals as drinking water
The mineral water is chlorosodic, sulphurous with a mineralization of 956 mg / l
The water has high content of Cl and Na. Other elements it contains are: K, Ca and Mg.
The water flows through a pipe of 7 cm in diameter into a fountain made of a concrete tube of 32 cm deep and 30 cm in diameter.
The spring is on the left side of the Tisa River, 13 m from the railway.
GPS Coordinates: 47 ° 56'26.3 "N, 24 ° 05'11.7" E, others. 331 m.

A Magiura patakon levő vízesés, mely 5 m magas
A Tiszalonka – Visóvölgy (DJ 185) erdei úttól található 50 méterre.
The waterfall on the Magura brook is 5 m high
It is located 50 m away from the forest road (DJ 185) Lunca la Tisa - Valea Vișeului

https://biblioteca-digitala.ro

Pădurea de fag cvasivirgină.

Stânca „Dacul” din Nacladovati. Are o înălțime de 13 m și este format în cuarțite.
Stânca „Falusul” din Nacladovati. Are o înălțime de 9 m și este format în cuarțite.
Coordonatele GPS: 47°56’66,4” N, 24°05’21,0” E, alt. 446 m.
Accesul la stânci se face de la calea ferată, pe o potecă care se află după podul de calea ferată ce trece peste valea Măgura

Природоохоронна територія Накладовать села Луг над Тисою, включена до Натурального парку гір Марамурешу
Флора та фауна природоохоронної території
Букові праліси

Скеля „Дака” з Накладоваті. Висота 13 м, сформована з кварцитів.
Скеля „Фалус” з Накладоваті. Висота 9 м, сформована з кварцитів
GPS координати : 47° 56 66,4 N, 24° 05 21,0 E, висота 446 м.
Доступ до скель можливий стежкою, яка починається від залізниці за залізничним мостом, який перетинає

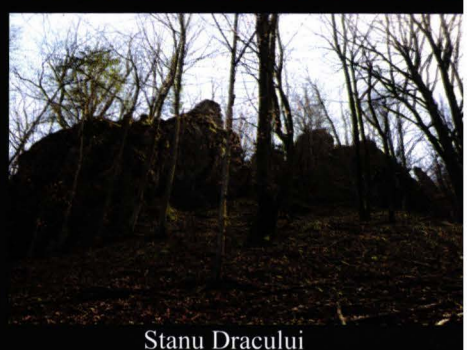

Pădurea de fag cvasivirgină
Quasi-virgin Beech forests

Букові праліси
A részben természetes bükkerdő

Stanu Dracului

https://biblioteca-digitala.ro

A tiszalonkai Naclavadati védett terület, mely a Máramarosi Hegység Természeti Park része
Növény és állatvilága a védet területnek
A részben természetes bükkerdő

A „Dacul” szikla Naclavadatiból. 13 m magas és kvarcitokba tömörül
A „Falusul” szikla Naclavadatiból. 9 m magas és kvarcitokba tömörül
GPS koordináták 47°56’66,4” N, 24°05’21,0” E, alt. 446 m
A sziklák megközelíthetőek a vasúttól, egy ösvényen keresztül, mely a Magura patakot átszelő híd után található

The protected area Nacladovati from Lunca la Tisa belongs to the Maramures Mountains Natural Park
Flora and fauna of the protected area.
Quasi-virgin Beech forests.

The Dacul rock in Nacladovati. It has a height of 13 m and is formed in quartzite.
The "Falusul" rock from Nacladovati. It has a height of 9 m and is formed in quartzite.
GPS Coordinates: 47 ° 56'66.4 "N, 24 ° 05'21.0" E, others. 446 m.
Access to the rocks is made by the railway, along a path that follows the railway bridge over the Magura valley

Drumul județean DJ 185 în Defileul Tisei

Strasnic (*Asplenium trichomanes* ssp. *trichomanes*)

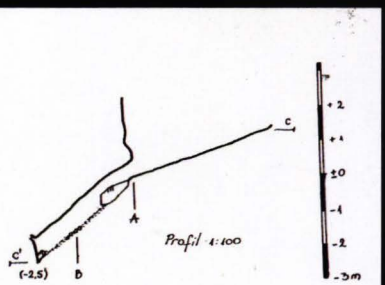

Spânz (*Helleborus purpurascens*)

https://biblioteca-digitala.ro

Inscripţii de la intrarea în grotă
Inscriptions at the entrance to the cave
Написи при вході у печеру
A barlang bejáratánál levő feliratok

Harta grotei
The cave map
Карта печери
A barlang térképe

Печера Довбуша
Знаходиться поблизу вершини Тог (Камня)
GPS координати: 47° 55 52,5 N, 24° 03 07,5 E, висота 675 м
Згідно легенд - це печера опришка Довбуша (Олекса Довбуш, згаданий у документах 1742 року), найвідоміший український ватажок у даній місцевості.
Це мала тектонічна печера, яка розвивалася у пісковику.
Довжина 5,5 м
Нахил -2,5 м

Dobos Cave
It is located close to the tip of Tog (Camnea)
GPS Coordinates: 47 ° 55'52.5 "N, 24 ° 03'07.5" E, others. 675 m
According to the legends, it is the cave of Doboş (the Olexa Dobosciuc, mentioned in documents in 1742), the most famous outlaw of Ukrainian origin in the area.
It is a small, tectonic cave developed in sandstone.
Length 5.5 m
Deniveration -2.5 m

Grota lui Doboş
Este amplasată aproape de vârful Tog (Camnea)
Coordonatele GPS: 47°55’52,5” N, 24°03’07,5” E, alt. 675 m. Conform legendelor este peştera haiducului Doboş (Olexa Dobosciuc, amintit în documente la 1742), cel mai renumit haiduc de origine ucraineană din zonă.
Este o peşteră mică, tectonică dezvoltată în gresie.
Lungime 5,5 m Denivelare -2,5 m

Dobos barlangja
Fekvése közel van a Tog csúcshoz (Camnea)
GPS koordináták: 47°55’52,5” N, 24°03’07,5” E, alt. 675 m. A legendák szerint Dobos betyár barlangja (Olexa Dobosciuc), akit az 1742-es dokumentumok említenek és aki a vidék leghíresebb ukrán származású betyárja volt. Egy kis tektónikus barlang, ami homokkőből fejlődött
Hossza 5,5 m Egyenetlensége 2,5 m

https://biblioteca-digitala.ro

Satul Tisa

Localizare geografică

Localitatea Tisa este aşezată în partea stângă a râului Tisa pe terasa a doua.

Denumirea localităţii în ucraineană este Миків, iar în maghiară este Tiszaveresmart.

Scurt istoric al localităţii

Pe terasa înaltă din stânga Tisei, în apropiere de cantonul de cale ferată, în locul numit „Certeze" sau „Lazuri" a fost identificată de R. Popa, R. Harhoiu şi C. Kacsó în anul 1972, o staţiune locuită în mai multe epoci. Cele mai vechi urme aparţin eneoliticului final, şi anume culturii Coţofani (ceramică, lamă de silex). Terasa a fost locuită intens, se pare în perioada hallstattiană (ceramică, lama de cuţit, disc perforat), aşezarea se încadrează probabil la începutul Hallstatului mijlociu, în a doua jumătate a secolului VIII, prima jumătate a secolului VII î.e.n. Locuirea cea mai nouă aparţine perioadei medievale timpurii, probabil secolele VI-VII e.n[2].

În data de 22 iulie 1374, pretorele român Cândea de Veresmarth (Malul Roşu), strănepotul familiilor Batin din Berbeşti şi Bârsan este om al regelui[5].

În anul 1381 în adunarea obştească din Iereşul de Sus este amintit: Cândea din Virişmort, Petru din Crăciuneşti etc.[8].

În anul 1385 sunt amintiţi primii patru pretori din Maramureş: Cândea din Virişmort, Petru din Crăciuneşti, Dragomir din Giuleşti şi Vasile din Bedeu[8].

În data de 5 ianuarie 1418, regele Sigismund rambursează moşia Veresmart, în favoarea lui Ion, fiul lui Sandrin din localitate[8].

În data de 20 noiembrie 1487, conventul din Lelesz citează pe Bartolomeu din Veresmart să-si arate documentele privitoare la moşii[8].

În data de 24 mai 1500, regele Vladislav al II-lea, revocă introducerea lui Bartolomeu Dragfy în moşiile Urmezo, Veresmort, Apşa şi părţile de moşie din Crăciuneşti[8].

În data de 25 mai 1500 Vladislav al II-lea, regele Ungariei porunceşte o introducere în stăpânire a lui Sigismund Pogan de Chebbi, comitelui din Posoniu, a lui Georgiu şi Ioan Pogan şi a lui Matheu Thukaroveczsky, camerariu, în posesiunea moşielor Urmezo, Veresmort, Apşa şi părţile de moşie din Crăciuneşti[14].

În 1550 Conventul din Lelez consemnează opreliştea nobilului Ioan Batiz de Virişmort contra nobilului Matia Brodarics, făcută cu privire la ocuparea şi deţinerea tuturor părţilor din posesiunile Domneşti, Apşa de Sus, Virişmort şi Crăciuneşti[14].

Село Тиса

Географічне положення

Село Тиса розміщене на другій терасі лівого берега річки Тиси.

Українська назва населеного пункту - Миків, угорською вона звучить Тісаверешмарт.

Коротка історія населеного пункту

На високій терасі лівобережжя Тиси, поблизу залізничного перестанку у місці, яке називається „Чертезе" або „Лази", у 1972 році Р. Попом, Р. Гаргою і К. Качо було знайдено оселище, в якому проживали на протязі декількох епох. Найдавніші сліди ведуть до кінцевого періоду енеоліту, а саме культури Коцофан (кераміка, кремнезем). Тераса була сильно заселена у гальштатський період (гончарство, лезо ножа, перфорований диск), заселення ймовірно припадає на початок середини гальштатського періоду, другу половину VIII-го століття – першу половину VII-го століття до н.е. Найближче заселення припадає на ранній середньовічний період, ймовірно VI-VII століття н.е[2].

22 липня 1374 року румунський претор Кандя де Вересмарт (з Червоного Берега), правнук сімей Батін з Бербешть і Барсан стає ставлеником царя[5].

У 1381 році на зібранні громади Верхнього Єрешу згадуються: Кандя з Вірішморт, Петро з Кричунова тощо[8].

У 1385 році згадуються перші чотири марамуреські претори: Кандя з Вірішморт, Петро із Кричунова, Драгомір із Джулешть і Васіле із Бедеу[8].

5 січня 1418 року король Сігізмунд повертає маєток Верешмартів Іону, сину Сандріна із села[8].

20 листопада 1487 року церковна рада із Лелеша вимагає від Бартоломея з Вересмарта представити свої документи на майно[8].

24 травня 1500 року король Владислав II відміняє введення Бартоломея Драгфі до маєтків Урмезо, Верешморт Апша і частини маєтку у Кричунові[8].

25 травня 1500 року Владислав II король Угорщини наказує ввести у володіння Сігізмунда Погана Кебянського, комітат Посонію, Георгія та Іоана Погана та Матея Тукаровецкого маєтки Урмезо, Верешморт Апша і частину маєтку у Кричунові[14].

У 1550 році церковна рада із Лелеша реєструє заборону дворянина Іоана Батіз Вірішмортського, висунуту проти дворянина Матія Бродаріч щодо окупації та володіння усіма частинами маєтків Домнешть, Верхнє Водяне, Вірішморт та Кричунів[14].

https://biblioteca-digitala.ro

În data de 31 iulie 1582, vicecomitele şi juzii comitatului Maramureş consemnează că nobilul Pavel Batin, preot de Virişmort, a vândut nobilului Ioan Pop de Biserica Albă trei fânețe cu şi pentru 6 florini, în vecinătatea unei mănăstiri de călugări [14].

În data de 9 februarie 1585, autoritățile comitatului Maramureş reprezentate prin Ladislau Rad de Somes vicecomite, Toma de Ieud, Marcu Iody de Crişăneşti, Matei Moros de Virişmort şi Petru Roman de Drăgoieşti, jurii nobililor, consemnează înțelegerea dintre Pintea Mihaly din Borşa şi Ioan Mihaly [14].

La 1600, în Virişmort mai mulți nobili deținеau câte o casă iobăgească, şi anume: George Pogányi de Cséb (vicecomite al comitatului), Petru Pogányi de Cséb, Alexiu Volász de Uglea, Ladislau Lad de Corneşti, Dan Cozup, Dan Şimon, Ieremie Popşa, Alexiu Şiman de Sarasău, Petru Pop, Ignațiu Nan de Slatina, Ioan Mihali, Alexiu Şandor, pentru care plăteau 12 florini [6].

În 1664 la Virişmort locuiau 2 nobili mari Pogány Boldisar şi Nemeş Matei, 9 oameni înscrişi în porți, un preot sărac şi un portar ce plătea şi el porți [6].

La începutul secolului al XVII - lea, George Pogány avea 7 case iobăgeşti, dintre care: 4 în Crăciuneşti, 2 în Apşa de Sus, 1 în Virişmort. Petru Pogány avea 5 case iobăgeşti, dintre care: 2 în Crăciuneşti, 2 în Apşa de Sus, 1 în Virişmort [6].

La sfârşitul secolului al XVII - lea în Crăciuneşti şi Virişmort locuiau 36 de țărani. Locuitorii erau amestecați, unguri, români şi ruteni [6].

În anul 1711 a ars biserica de lemn [5].

Conscripția oficială din 1787, cuprinde şi un recensământ al copiilor de vârstă şcolară, care frecventau şcoala în localitatea Vereşmort. Erau 9 copii (4 fete şi 5 băieți) între 7-14 ani [8].

În perioada 1848-1849 este ridicat conacul Szaplonczai (azi şcoala veche), în stil neoclasic, în jurul căruia a fost amenajat un mic parc dendrologic cu specii de arbori exotici.

În perioada noiembrie-decembrie 1906, Nicolae Iorga în călătoria prin Maramureş trece prin Bocicoiu Mare, Crăciuneşti şi Vereşmart [8].

În vara anului 1907 la Vereşmort are loc o grevă a lucrătorilor de seceriş [8].

În anul 1914 a ars biserica de lemn [5].

În anul 1930 a ars biserica de lemn (construită din scândură), adusă din Crăciuneşti după război [5].

31 липня 1582 року віцекоміт та судді комітату Марамуреш реєструють, що дворянин Павло Батін, священик Вірішморта продав дворянину Іоану Поп з Білої Церкви за 6 флорінів три луки поблизу чоловічого монастиря [14].

9 лютого 1585 року керівні органи Мараморського комітату, а саме дворянські судді: віцекоміт Ладислав Рад Сомеський, Тома Єудянський, Марк Йоді Крішанеський, Матей Морош Вірішморський та Петре Роман Драгоєштський, реєструють угоду між Пінтею Мігалі з Борші та Іоаном Мігалі [14].

1600 року у Вірішморті декілька дворян володіли кріпацькими хатами, а саме: Георге Погані Чебський (віцекоміт комітату), Петро Погані Чебський, Алексій Волош Углівський, Ладислав Лад Корнешський, Дан Козуп, Дан Шімон, Єреміє Попша, Алексій Шіман Сарасавський, Петро Поп, Ігнацій Нан Солотвинський, Іоан Мігалі, Алексій Шандор, за які сплачували 12 флорінів [6].

1664 року у Вірішморті проживали 2 відомі дворяни Погані Болдіжар і Немеш Матей, 9 осіб, які сплачували податки, бідний священик і сторож, який теж сплачував податок [6].

На початку XVII–го століття Георге Погані володів 7 кріпацькими хатами, з яких: 4 у Кричунові, 2 у Верхньому Водяному, 1 у Вірішморті. Петро Погані володів 5 кріпацькими хатами, з яких: 2 у Кричунові, 2 у Верхньому Водяному, 1 у Вірішморті [6].

У кінці XVII–го століття у Кричунові та Вірішморті проживали 36 селян. Жителі були помішані, угорці, румуни та українці [6].

У 1711 році згоріла дерев'яна церква [5].

Офіційний запис 1787 року містить і перепис дітей шкільного віку, які ходили до школи у населеному пункті Верешморт. Налічено 9 дітей (4 дівчат і 5 хлопців) від 7до 14 років [8].

У 1848-1849 роки будують маєток Саплонці (сьогоднішня стара школа) у неокласичному стилі, навколо якого упорядковують маленький дендрологічний парк з різними видами екзотичних дерев.

Під час подорожі Марамурешом, яка тривала від листопада до грудня 1906 року, Ніколає Йорга проїжджає через Великий Бичків, Кричунів і Верешмарт [8].

Улітку 1907 року у Верешморті страйкують жнивці [8].

У 1914 році згоріла дерев'яна церква [5].

У 1930 році згоріла дерев'яна церква (дощана), привезена після війни з Кричунова [5].

https://biblioteca-digitala.ro

În anul 1930 s-a construit biserica de lemn [5].

În anul 1936 în Virişmort era o casă de rugăciuni a populaţiei evreieşti [15].

În anul 1957 este construită biserica romano-catolică, cu hramul „Inima lui Isus" [10].

În anul 1964, prin decretul numărul 799 se schimbă denumirea localităţii din Virişmort în Tisa.

În anul 1970 a ars biserica de lemn [5].

În perioada 1972-1974 este ridicată biserica ortodoxă ucraineană „Sfântul Ilie" [10].

În perioada 1996 - 1997 s-a construit biserica de lemn greco-catolică „Naşterea Maicii Domnului" [10]. A fost sfinţită în anul 2000.

Date despre numele localităţii

În documente şi pe hărţi, localitatea apare cu următoarele denumiri: 1374, 1857 - Veresmarth; 1782 - Weresmart; 1487, 1863, 1889 - Veresmart; 1381, 1385, 1418, 1600, 1664, 1920, 1930, 1950, 1964 - Virişmort; 1787, 1907 - Vereşmort; 1936 - Virişmort la Tisa; 1964 – Tisa.

Populaţia

La recensământul din 2011, populaţia satului a fost de 1255 locuitori (652 femei şi 603 bărbaţi) din care: 907 (72,27%) români, 122 (9,72%) maghiari, 178 (14,18%) ucraineni, iar despre 48 (3,83%) locuitori informaţiile nu sunt disponibile [16].

Din punct de vedere confesional sunt: 828 (65,98%) ortodocşi, 152 (12,11%) greco-catolici, 140 (11,15%) romano-catolici, 12 (0,96%) reformaţi, 62 (4,94%) martori ai lui Iehova, 5 (0,40%) adventişti de ziua şaptea, 4 (0,32%) penticostali şi despre 52 (4,14%) locuitori informaţiile nu sunt disponibile [16].

Turismul

Obiective turistice antropice

Conacul Szaplonczai (şcoala veche), stil neoclasic, 1848-1849.

Muzeul Pipaş (colecţii de: etnografie, artă, istorie, ceramică).

Biserica Romano-Catolică „Inima lui Isus", 1957.

Biserica Ortodoxă Ucraineană „Sfântul Ilie", 1972-1974.

Biserica de lemn Greco-Catolică „Naşterea Maicii Domnului", 1996-1997.

У 1930 році побудовано дерев'яну церкву [5].

У 1936 році у Вірішморті існував дім молитви для єврейського населення [15].

У 1957 році будують римо-католицьку церкву з празником „Сердце Ісуса" [10].

У 1964 році декретом № 799 замінюють назву населеного пункту Вірішморт на Тису.

У 1970 році згоріла дерев'яна церква [5].

З 1972 до 1974 року будують українську православну церкву „Святого Іллі" [10].

З 1996 до 1997 року будують греко-католицьку церкву „Різдва Богородиці" [10]. Освячена 2000 року.

Дані про назву населеного пункту

У документах та на картах населений пункт появляється з наступними назвами: 1374, 1857 - Veresmarth; 1782 - Weresmart; 1487, 1863, 1889 - Veresmart; 1381, 1385, 1418, 1600, 1664, 1920, 1930, 1950, 1964 - Вірішморт; 1787, 1907 - Верешморт; 1936 – Вірішморт над Тисою; 1964 – Тиса.

Населення

При переписі населення 2011 року у селі налічувалося 1255 мешканців (652 жінок і 603 чоловіків), з яких: 907 (72,27%) румунів, 122 (9,72%) угорці, 178 (14,18%) українців, а для 48 (3,83%) мешканців відсутні дані [16].

З точки зору конфесій: 828 (65,98%) православних, 152 (12,11%) греко-католики, 140 (11,15%) римо-католиків, 12 (0,96%) реформатів, 62 (4,94%) свідки Єгови, 5 (0,40%) адвентистів сьомого дня, 4 (0,32%) п'ятидесятники і для 52 (4,14%) мешканців дані відстуні [16].

Туризм

Антропологічні туристичні об'єкти

Маєток Саплонці (стара школа), неокласичний стиль, 1848-1849.

Музей Піпашів (колекції: мистецтво, етнографія, історія, кераміка).

Римо-католицька церква „Сердце Ісуса", 1957.

Українська православна церква „Святого Іллі", 1972-1974.

Дерев'яна греко-католицька церква „Різдва Богородиці", 1996-1997.

https://biblioteca-digitala.ro

Obiective turistice naturale

Parcul dendrologic din curtea Conacul Szaplonczai, aici sunt câteva exemplare de arbori exotici din fostul parc: arbore de lalea (*Liriodendron tulipifera*), diametru 3,47 m - America de Nord; tsuga (*Tsuga canadensis*), diametru 1,97 m – Canada; nuc american (*Juglans nigra*), diametru 3,38 m - America de Nord; pin strob (*Pinus strobus*), diametru 2,85 m - America de Nord; castan porcesc (*Aesculus hippocastanum*), diametru 2,85 m - Peninsula Balcanică, arborele de magnolie (*Magnolia* sp. L.), diametru 0,82 m – Asia, America de Nord, America Centrală. Aici se află și un stejar (*Quercus robur*), diametru 2,90 m.

Situl Natura 2000 RO SCI0251 Tisa Superioară.

Lacul Tepliţa şi alte 3 lacuri din zonă. Sunt lacuri antropice formate în urma exploatării pietrişului.

Arborii de magnolie (*Magnolia* sp. L.), sunt prezenţi aproape în toate curţile din localitate.

Căi de acces

Drumul naţional DN 18 Sighetu Marmaţiei – Vişeu de Sus.

Calea ferată Sighetu Marmaţiei – Vişeu de Jos - Salva.

Природні туристичні об'єкти

Дендрологічний парк у подвір'ї маєтку Саплонці. Тут можна побачити декілька екземплярів екзотичних дерев з колишнього парку: тюльпанове дерево (*Liriodendron tulipifera*), діаметр 3,47 м – Північна Америка; тсуга канадська (*Tsuga canadensis*), діаметр 1,97 м – Канада; горіх чорний (*Juglans nigra*), діаметр 3,38 м - Північна Америка; сосна веймутова (*Pinus strobus*), діаметр 2,85 м – Північна Америка; кінський каштан звичайний (*Aesculus hippocastanum*), діаметр 2,85 м – Балканський півострів, магнолія (*Magnolia* sp. L.), діаметр 0,82 м – Азія, Північна Америка, Центральна Америка. Тут же знаходиться і дуб літній (*Quercus robur*) з діаметром 2,90 м.

Ланшафт Natura 2000 RO SCI0251 Верхня Тиса

Озеро Теплиця і ще 3 інших озер місцевості. Це антропологічні озера, які утворилися внаслідок експлуатації гравію.

Дерева магнолій (*Magnolia* sp. L.) присутні майже у всіх сільських дворах.

Шляхи доступу

Автошлях національного значення DN 18 Сігету Мармацією – Вішеу де Сус.

Залізничне сполучення Сігету Мармацією – Вішеу де Жос – Салва.

Monumente şi situri arheologice din localitate

	Monumente	Datare	Cod
1	Conacul Szaploncsay Zoltan (azi scoală)	1848-1849	MM – II – m – B – 04784
	Situri arheologice		
1	Tisa punct „Lazuri”		MM – I – s – B – 04425
	Asezare „Lazuri”	Epoca migratilor	MM – I – s – B – 04425.01
	Asezare „Lazuri”	Secolul VII a.Chr., Hallstatt	MM – I – s – B – 04425.02
	Asezare „Lazuri”	Perioada de tranzitie la epoca bronzului	MM – I – s – B – 04425.03

Пам'ятники та археологічні пам'ятки населеного пункту

	Пам'ятники	Дата	Код
1	Маєток Саплонці Золтан (сьогодні школа)	1848-1849	MM – II – m – B – 04784
	Археологічні пам'ятки		
1	Тиса. Пункт „Лазур”		MM – I – s – B – 04425
	Поселення „Лазур”	Епоха міграцій	MM – I – s – B – 04425.01
	Поселення „Лазур”	VII ст., Гальштат	MM – I – s – B – 04425.02
	Поселення „Лазур”	Період переходу до бронзової епохи	MM – I – s – B – 04425.03

https://biblioteca-digitala.ro

Tiszaveresmart

Földrajzi fekvése

Tiszaveresmart a Tisza folyó bal partján fekszik, a második teraszon.

A település neve ukránul Миків.

A település vázlatos története

A Tisza bal partján levő magas teraszon, a vasúti kanton közelében, azon a helyen amit „Certeze"-nek, vagy „Lazuri"-nak hívnak, 1972-ben R. Popa, R. Harhoiu és K. Kacsó azonosítottak egy olyan telepet ami több korszakon át lakott terület volt. A legrégebbi nyomok a eneolitikusok korból származnak, pontosabban a Coţofani kultúrához (kerámia, silex pengék) A terület úgy néz ki intenzíven lakott volt a hallstattianá periódusban (kerámia). A telephely valószínű az adott kor közepétől datálható, Kr. e a VIII. század második felére, illetve a VII. század első felére tehető. A legkorábbi adatok alapján tudható, hogy Kr. u a VI-VII században lakott terület volt[2].

1374 július 22.-én Veresmarthy Candea román prétor, a Berbesti Batin családok dédunokája, valamint Barsan, a király emberei[5].

1381-ben a Felsőjárási gyűlésen említésre kerül Veresmarty Candea, Péter Karácsfaluból, stb[8].

1385-ben megemlítik az első négy prétort Máramarosban: Veresmartról Candeat, Karácsfaluból Pétert, Gyulafalváról Dragomir és Bedőből Vazul[8].

1418 január 5.-én, Zsigmond király átadja Veresmart birtokát Jánosnak, a településen lakó Sandrin fiának[8].

1487 november 20-án a Leleszi konvent beidézi Veresmartról Bartolomeut, hogy ismertesse birtokaira vonatkozó dokumentumait[8].

1500 május 24.-én II László király megerősíti Drágffy Bartolomeut az urmezői, veresmarti, apsai és karácsfalusi tulajdonainak birtoklásában[14].

1550-ben a Leleszi konvent elismeri Veresmarti Batiz János nemes és Brodarics Márton nemes közötti vitát, mely a domnesti, felsőapsai, veresmarti és karácsfalusi uradalmak részeire vonatkozik[14].

1582 július 31.-én Máramaros vármegye alispánja és a bírák igazolják, hogy Batin Pavel veresmarti pap, eladott a fehéregyházi Pop Jánosnak három kaszálót 6 forintért, egy kolostor szomszédságában[14].

Tisa Village

Geographic location

Tisa Village is set on the left side of the Tisa River on the second terrace.

The name of the settlement in Ukrainian is Миків, and in Hungarian is Tiszaveresmart.

Brief history of the village

On the high terrace on the left of Tisa, near the railway station, in the place called "Certeze" or "Lazuri", R. Popa, R. Harhoiu and C. Kacsó identified in 1972, a resort inhabited during several periods. The oldest traces belong to the final Eneolithic, namely the Cootophani culture (ceramics, blade of silex). The terrace was inhabited heavily in the Hallstatt period (ceramic, knife blade, perforated disc), the settlement is probably from the beginning of the middle Hallstatt period, in the second half of the 8th century, the first half of the 7th century BC. The newest dwelling belongs to the early medieval period, probably the 6th-7th centuries[2].

On July 22, 1374, the Romanian prefect, Candea de Veresmarth (the Red Bank), the grandson of the Batin families in Berbeşti and Bârsan, is one of the king's men[5].

In 1381 in the public meeting in Jereş de Sus is mentioned:Candea from Virişmort, Petru from Crăciuneşti etc.[8].

In 1385, the first four praetors in Maramures are mentioned: Candea from Virişmort, Petru from Crăciuneşti, Dragomir from Giuleşti and Vasile from Bedeu[8].

On January 5, 1418, King Sigismund redeemed the estate of Veresmart, in favor of Ion, the son of Sandrin from the village[8].

On Nov. 20, 1487, the Lelesz Convent demands from Bartolomeu of Veresmart to show his documents regarding the estates[8].

On May 24, 1500, King Vladislav II revoked the introduction of Bartolomeu Dragfy into the lands of Urmezo, Veresmort, Apsa and the parts of the estate of Craciunesti.

On May 25, 1500, the King of Hungary commands that Sigismund Pogan de Chebbi, the Posoniu governor, Georgiu and Ioan Pogan, and Matheu Thukaroveczsky, cameramen, be put in charge of the possession of the Urmezo estates, Veresmort Apşa and the parts of the Craciunesti estate[14].

In 1550, the Lelez Convent mentiones the obstacle of the noble John Batiz of Virişmort against the noble Matia Brodarics, regarding the occupation and possession of all parts of the Domneşti, Apşa de Sus, Virişmort and Crăciuneşti[14].

On July 31, 1582, the vice-comrades and judges of the Maramureş County reported that nobleman Pavel Batin, a priest from Virişmort, sold to the noble Ioan Pop from the White Church three meadows with and for 6 florins, near a monk monastery[14].

https://biblioteca-digitala.ro

1585 február 9.-én Máramaros vármegye hatósága, melyet képviselt Szamosi Rad László alispán Jódi Tamás, Kricsfalusy Jódy Márk, Veresmarty Moros Máté és Dragoiesti Roman Péter, igazolja a borsai Mihály Pintea és Mihály János közötti egyezséget[14].

1600-ban Veresmarton több nemesnek is tulajdonában volt egy jobbágytelek, éspedig: Csebi Pogány György (vármegyei alispán és dikátor), Csebi Pogány Péter, Uglyai Volász Péter, Cornesti Lad László, Cozup Dan, Simon Dan, Popsa Ieremie, Szarvaszói Siman Alexiu, Pop Péter, Szlatinai Nan Ignác, Mihályi János, Sándor Alexiu, amiért fizettek 12 forintot[6].

1664- ben Veresmarton két nagy nemes lakott, Pogány Boldizsár és Nemes Máté, 9 megszámlált ember, egy szegény pap és egy adószedő aki adót is fizetett[6].

A XVII század kezdetén Pogány Györgynek volt 7 jobbágytelke, amiből 4 Karácsfaluban, 2 Felsőapsán, 1 Veresmarton. Pogány Péternek volt 5 jobbágytelke, amiből 2 Karácsfaluban és 2 Felsőapsán, egy pedig Veresmarton[6].

A XVII század végén Karácsfaluban és Veresmarton lakott 36 paraszt. A lakosok kevertek voltak, magyarok, románok és rutének[6].

1711-ben leégett a fatemplom[5].

Az 1787-es hivatalos összeírás tartalmaz egy olyan népszámlálási dokumentumot, aho laz iskolás korú gyermekek vannak összeírva, akik Veresmarton jártak iskolába.) gyerekről van szó (4 lány és 5 fiú), akik 7 és 14 év közöttiek[8].

1848-1849-ben felépül a Szaplonczay kúria (ma a régi iskola) neoklasszikus stílusban, ami köré egy kis dendrológikus parkot létesítettek, exotikus fákkal ültetve be.

1906 november-decemberben, Nicolae Iorga a Máramarosban folytatot utazása során áthalad Nagybocskón, Karácsfalun és Veresmarton[8].

1907 nyarán Veresmarton sztrájkolnak az aratók[8].

1914-ben leégett a fatemplom[5].

1930-ban leégett az a fatemplom amit deszkából építettek és Karácsfaluból hoztak oda[5].

1930-ban felépül egy újabb fatemplom[5].

1936-ban Veresmarton volt egy zsidó imaház[15].

1957-ben megépül a római katolikus Jézus Szíve templom[10].

1964-ben a 799 sz. dekrétum értelmében a település neve megváltozik Veresmartból Tisára.

1970-ben leégett a fatemplom[5].

On 9 February 1585, the authorities from Maramureş County represented by Ladislau Rad of Somes vice-commissioner, Toma de Ieud, Marcu Iody de Crişăşti, Matei Moros de Virişmort and Petru Roman de Drăgoieşti, the nobles' jury, recorded the agreement between Pintea Mihaly from Borşa and Ioan Mihaly[14].

In 1600, in Virişmort several nobles held a house of serfs each, namely: George Pogányi de Cséb (vice-comitet and county dictator), Petru Pogányi de Cséb, Alexiu Volász de Uglea, Ladislau Lad de Corneşti, Dan Cozup, Dan Şimon, Jeremie Popsa, Alexiu Shiman of Sarasau, Petru Pop, Ignatiu Nan of Slatina, Ioan Mihali, Alexiu Sandor, for which they paid 12 florins[6].

In 1664 there were 2 great nobles in Virişmort, Pogány Boldisar and Nemes Matthew, 9 men registered in the gates, a poor priest and a porter who also paid[6].

At the beginning of the 17th century, George Pogány had 7 serfs houses, of which 4 in Craciunesti, 2 in Apsa de Sus, 1 in Virişmort. Petru Pogány had 5 serfs houses, of which: 2 in Craciunesti, 2 in Apsa de Sus, 1 in Virişmort[6].

At the end of the 17th century, 36 peasants lived in Craciunesti and Virişmort. The inhabitants were of mixed ethnicities, Hungarians, Romanians and Ruthenians[6].

In 1711 the wooden church burnt[5].

The official records of 1787 also include a census of school-age children who attended school in Vereşmort. There were 9 children (4 girls and 5 boys) with ages between 7-14 years[8].

In 1848-1849, the Szaplonczai mansion (nowadays the old school) was built in neoclassical style, around which a small dendrological park with exotic trees was arranged.

In November-December 1906, Nicolae Iorga travels through Maramures through Bocicoiu Mare, Crăciuneşti and Vereşmart[8].

In the summer of 1907, a harvest workers' strike took place at Vereşmort[8].

In 1914 the wooden church burnt[5].

In 1930, the wooden church (built of plank), brought from Craciunesti after the war burnt[5].

In 1930 a wooden church was built[5].

In 1936 in Virişmort was a house of prayer for the Jewish population[15].

In 1957 the Roman Catholic Church was built, with the patronage of the "Heart of Jesus"[10].

In 1964, by Decree no. 799, the name of Virişmort is changed to Tisa.

In the year 1970 burned the wooden church[5].

https://biblioteca-digitala.ro

1972-1974 között megépül a Szent Illés Ukrán Ortodox templom[10].

1996 és 1997 között megépült a Szűz Mária születése görögkatolikus fatemplom. 2000-ben szentelték fel.

Adatok a település nevéről

Dokumentumokban és térképeken a település a következő elnevezésekkel szerepel 1374, 1857 - Veresmarth; 1782 - Weresmart; 1487, 1863, 1889 - Veresmart; 1381, 1385, 1418, 1600, 1664, 1920, 1930, 1950, 1964 - Virişmort; 1787, 1907 - Vereşmort; 1936 - Virişmort la Tisa; 1964 – Tisa.

Lakossága

A 2011-es népszámláláskor a falu lakossága kitett összesen 1255 lakost (652 nő és 603 férfi), amiből 907 (72,27%) román, 122 (9,72%) magyar, 178 (14,18%) ukrán, és 48 (3,83%) személyről nincs megfelelő információ[16].

Felekezeti megoszlás szerint 828 (65,98%) ortodox, 152 (12,11%) görögkatolikus, 140 (11,15%) római katolikus, 12 (0,96%) református, 62 (4,94%) Jehova tanúja, 5 (0,40%) hetednapi adventista, 4 (0,32%) pünkösdista és 52 (4,14%) személyről nincs megfelelő információ[16].

Turizmusa

Antropikus turisztikai objektumok

Szaplonczay kúria 8régi iskola) neoklasszikus stílus, 1848-1849.

Pipas múzeum (etnográfiai, művészeti, történelmi, cserépedény gyűjtemény)

Római katolikus Jézus szíve templom, 1957.

Ukrán Ortodox Szt. Illés templom, 1972-1974.

Szűz Mária születése Görögkatolikus fatemplom, 1996-1997.

Természeti látnivalók

A Szaplonczay kúria körül található dendrológikus park. Itt található néhány exotikus fa az egykori parkból: tulipán fa (*Liriodendron tulipifera*) – Északamerika (átmérő 3,4 m), tsuga (*Tsuga canadensis*) – Kanada (átmérő 1,97 m), Amerikai dió (Juglans nigra) – Északamerika. (átmérő 3,38 m), Amerikai simafenyő vagy kanadai simafenyő (*Pinus strobus*) - Északamerika. (átmérő 2,85 m), Vadgesztenye (*Aesculus hippocastanum*) - Balkán félsziget (átmérő 2,85), Magnólia fa (*Magnolia* sp. L.) – Ázsia, Északamerika, Középamerika (átmérő 0,82).

Situla Natura 2000 RO SCI02551 Felső Tisza.

Between 1972 and 1974 the Ukrainian Orthodox Church "Saint Elias" was built[10].

During 1996-1997, the Greek-Catholic wooden church "the Birth of Virgin Mary" was built. It was blessed in 2000.

Data regarding the village's name

In documents and maps, the village appears with the following names: 1374, 1857 - Veresmarth; 1782 - Weresmart; 1487, 1863, 1889 - Veresmart; 1381, 1385, 1418, 1600, 1664, 1920, 1930, 1950, 1964; Virişmort; 1787, 1907 - Vereşmort; 1936 - Virişmort la Tisa; 1964 - Tisa.

Population

At the 2011 census, the population of the village was of 1255 inhabitants (652 women and 603 men) of which: 907 (72.27%) Romanians, 122 (9.72%) Hungarians, 178 (14.18%) Ukrainians and for about 48 (3.83%) the information is not available[16].

There are 828 (65.98%) Orthodox, 152 (12.11%) Greek Catholics, 140 (11.15%) Roman Catholic, 12 (0.96%) Reformed, 62 , 94%) Jehovah's Witnesses, 5 (0.40%) Seventh-day Adventists, 4 (0.32%) Pentecostals, and for 52 (4.14%) inhabitants the information is not available[16].

Tourism

Anthropic tourist attractions

Szaplonczai mansion (old school), neoclassical style, 1848-1849.

Pipaş Museum (collections of: ethnography, art, history, ceramics).

The Roman Catholic Church "The Heart of Jesus", 1957.

Ukrainian Orthodox Church "Saint Elias", 1972-1974.

The Greek-Catholic Wooden Church "Naşterea Maicii Domnului", 1996-1997.

Natural Sightseeing

The dendrological park of the Szaplonczai mansion, there are some specimens of exotic trees in the former park: tulip tree (*Liriodendron tulipifera*), 3.47 m in diameter - North America; tsuga (*Tsuga canadensis*), diameter 1.97 m - Canada; American walnut (*Juglans nigra*), diameter 3.38 m - North America; pin strobus (*Pinus strobus*), diameter 2.85 m - North America; *Aesculus hippocastanum*, 2.85 m in diameter - Balkan Peninsula, magnolia tree (*Magnolia* sp. L.), 0.82 m in diameter - Asia, North America, Central America. There is also an oak (*Quercus robur*), 2.90 m in diameter.

Natura 2000 Site RO SCI0251 Upper Tisa.

https://biblioteca-digitala.ro

A teplicei tó és más három tó a környékről. Antropikus tavak, melyek a suterbányászat nyomán keletkeztek.

Magnóliafák (*Magnolia* sp. L.), melyek majdnem minden udvarban ott vannak a településen.

Megközelíthető

a DN 18-as országúton Máramarossziget – Felsővisó között

A Máramarossziget – Felsővisó vasútvonalon.

Tepliţa Lake and other 3 lakes in the area. They are anthropic lakes formed by the exploitation of gravel.

Magnolia trees (*Magnolia* sp. L.), present almost in all the yards of the locality.

Access ways

National Road DN 18 Sighetu Marmaţiei - Viseu de Sus

Sighetu Marmaţiei Railway - Vişeu de Jos - Salva

Műemlékek és régészeti leletek a településen

	Műemlékek	Datare Datálás	Kód
1	Kúria (ma iskola)	1848-1849	MM – II – m – B – 04784
	Régészeti leletek		
1	„Lazuri" Tiszapont		MM – I – s – B – 04425
	„Lazuri" telephely	népvándorlás időszaka	MM – I – s – B – 04425.01
	„Lazuri" telehely	VII sz. Kr. e, Hallstatt	MM – I – s – B – 04425.02
	„Lazuri" telephely	A bronzkorszakba való átmenet	MM – I – s – B – 04425.03

Archaeological monuments and sites in the locality

	Monuments	Date	Code
1	Szaploncsay Zoltan mansion (today,a school)	1848-1849	MM – II – m – B – 04784
	Archaeological sites		
1	Tisa punct „Lazuri"		MM – I – s – B – 04425
	„Lazuri" settlement	Migrants era	MM – I – s – B – 04425.01
	„Lazuri"settlement	7th century, B.C., Hallstatt	MM – I – s – B – 04425.02
	„Lazuri"settlement	Transision period to the bronze era	MM – I – s – B – 04425.03

Căminul Cultural din Tisa

Будинок культури Тиси

Tiszaveresmarti Kultúrotthon

Tisza Cultural House

https://biblioteca-digitala.ro

Anul	Total	Români	Maghiari	Germani	Evrei	Romi	Ucraineni	Slovaci	Informatie nedisponibilă
Рік	Всього	Румуни	Угорці	Німці	Євреї	Роми	Українці	Словаки	Дані відсутні
Év	összesen	Román	Magyar	Német	Zsidó	Rroma	Ukrán	Szlovák	Ismeretlen információ
Year	Total	Romanian	Hungarians	Germans	Jews	Gypsis	Ukranians	Slovacks	Unknown
1880 a	406	39	126	60	-	-	157	-	24
1880 b	406	41	131	63	-	-	164	-	7
1890 a	534	78	259	21	-	-	171	4	1
1900 a	643	108	207	97	-	-	230	1	-
1910 a	779	133	266	112	-	-	266	1	1
1920 a	821	131	240	5	120	-	-	-	325
1930a	912	295	281	-	98	-	238		-
1930 n	912	320	210	3	98	4	276	1	-
1941 a	923	156	482	-	28	-	257	-	-
1941 a	923	19	887	-	6	-	11	-	-
1956	890	-	-	-	-	-	-	-	-
1966 a	1022	594	219	-	-	-	208	-	1
1966 a	1022	600	212	1	-	-	208	-	1
1977 n	1155	675	225	-	-	-	255	-	-
1992 n	1322	854	186	-	-	-	282	-	-
2002 a	1345	936	192	2	-	-	215	-	-
2002 n	1345	920	200	5	-	-	220	-	-
2011	1255	907	122	-	-	-	178	-	48

a - recensamântul dupa limba maternă
n - recensământul după naționalitate

Populația satului Tisa în perioada 1880-2011, după etnie
Населення села Тиса у період 1880-2011 рр., за національністю
The population of Tisza village in 1880-2011, by ethnicity
Tiszaveresmart lakossága nemzetiségi megoszlás szerint 1880-2011 között

https://biblioteca-digitala.ro

Anul Рік	Total Всього	Ortodoxă Православні	Greco-Catolică Греко-католики	Romano-Catolică Римо-католики	Reformată Реформати	Evanghelică Євангелисти	Mozaică Мішані	Penticostală П'ятидесятники	Martorii lui Iehova Свідки Єгови	Adventistă de ziua saptea Адвентисти сьомого дня	Informatie nedisponibilă Дані відсутні
Év year	Összesen Total	Ortodox Orthodox	Görögkatolikus Greek-catholic	Római katolikus Roman-catholic	Református Protestant	Evangélikus Evanghelists	Izraelita Jewish	Pünkösdista Penticostals	Jehova tanúja Jehovah's Witnesses	Hetednapi adventista Seventh-day Adventists	Ismeretlen információ Unknown
1869	387	-	268	67	24	-	28	-	-	-	-
1880	406	-	249	107	8	-	42	-	-	-	-
1890	534	-	306	149	19	1	59	-	-	-	-
1900	643	-	360	176	22	1	84	-	-	-	-
1910	779	-	416	221	33	1	108	-	-	-	-
1930	912	259	346	183	26	-	98	-	-	-	-
1941	923	13	578	209	19	-	104	-	-	-	-
1992	1322	976	46	212	8	2	-	1	-	3	74
2002	1345	914	129	200	11	-	-	6	-	-	85
2011	1255	828	152	140	12	-	-	4	62	5	52

Populația satului Tisa în perioada 1869-2011, după religie
Населення села Тиса у період 1869-2011рр., за віросповіданням
The population of Tisza village in 1869-2011, by religion
Tiszaveresmart lakosága felekezeti megoszlás szerint 1869 – 2011 között

https://biblioteca-digitala.ro

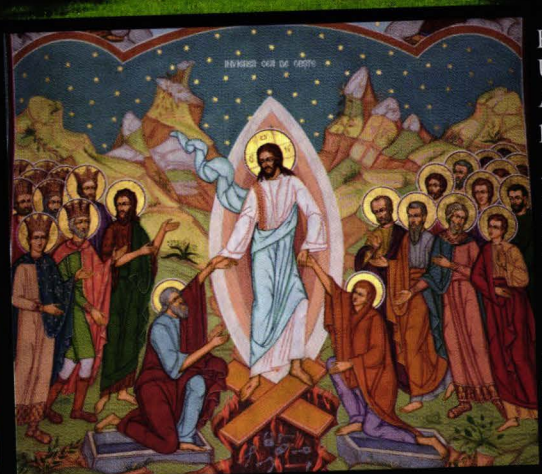
Localitatea Tisa
Harta Iozefină a Maramureșului 1782-1785
https://ro.wikipedia.org/wiki/Ridicarea_topografică_iozefină

Localitatea Tisa
Harta topografică Franciscana-Iozefina a Maramureșului 1889
https://posturi.wordpress.com/.../harta-topografica-franciscana-iozefina-1869-1887/

https://biblioteca-digitala.ro

Biserica Ortodoxă Ucraineană „Sfântul Ilie” A fost construită în perioada 1972-1974

Українська православна церква „Святого Іллі” Побудована у 1972-1974 роках

Pictură din biserică
Розпис у церкві
Festmény a templomban
Painting from the church

https://biblioteca-digitala.ro

The Ukrainian Orthodox Church of "St. Elijah"
It was built between 1972-1974

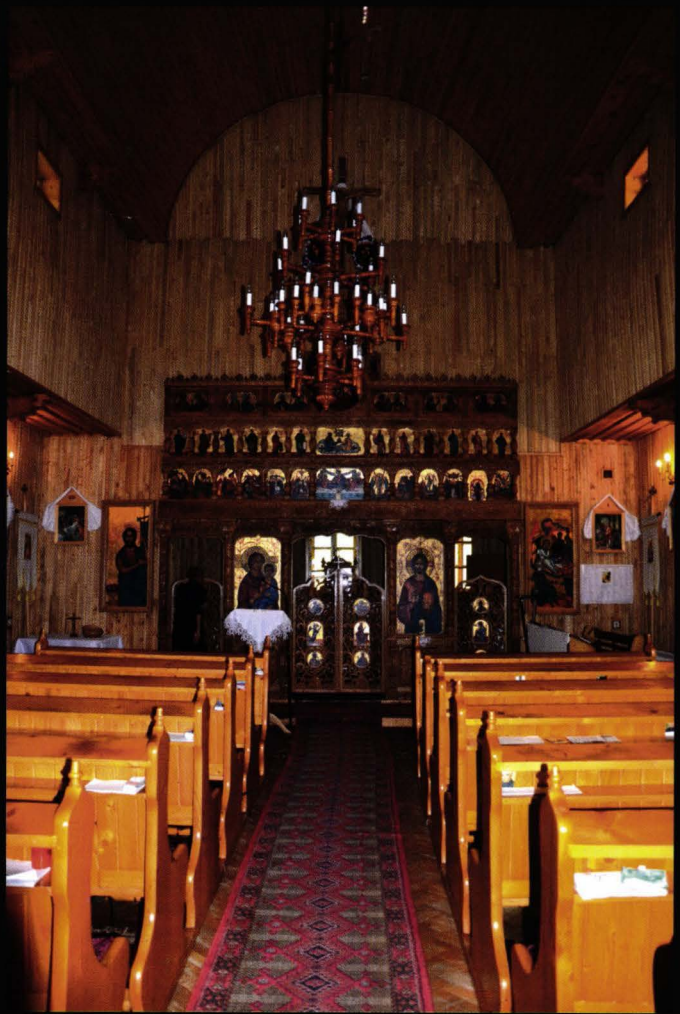

Szent Illés Ukrán Ortodox Teplom
Épült 1972 – 1974 között

https://biblioteca-digitala.ro

Biserica de lemn Greco - Catolică „Naşterea Maicii Domnului”
A fost construită în perioada 1996-1997
A fost sfinţită în anul 2000.

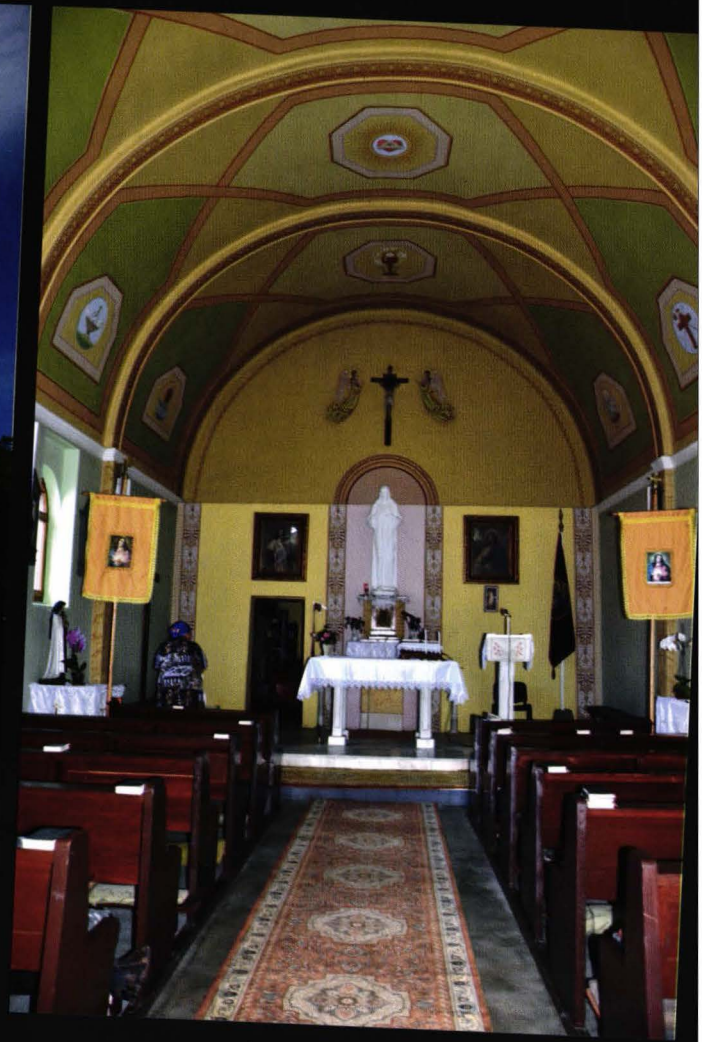
Дерев'яна греко-католицька церква „Різдва Богородиці”
Побудована у 1996-1997 роках
Освячена у 2000 році.

„Kisboldogasszony” Görögkatolikus fatemplom
Épült 1996 – 1997 -ben
2000-ben szentelték fel

The Greek-Catholic Wooden Church "Nativity of the Mother of God"
It was built between 1996 and 1997
It was blessed in 2000

https://biblioteca-digitala.ro

Biserica Romano-Catolică „Inima lui Isus"
A fost construită în anul 1957

Римо-католицька церква „Серце Ісуса"
Побудована у 1957 році.

„Jézus szíve" római katolikus templom
Épült 1957-ben

The Roman Catholic Church "Heart of Jesus"
It was built in 1957

https://biblioteca-digitala.ro

Muzeul Pipaş
Muzeul are colecţii de: etnografie, artă, istorie, ceramică
Музей Піпашів
Музей містить колекції предметів мистецтва, етнографії
історії, кераміки
A „Pipa"s múzeum
Etnográfiai, művészeti, történelmi, kerámia gyűjteményeket
találhatóak benne
The Pipas Museum
The museum has collections of: ethnography, art, histor
ceramics

https://biblioteca-digitala.ro

Conacul Szaplonczai (şcoala veche)
A fost construit în anul 1848-1849, în stil neoclasi

Маєток Саплонці (стара школа)
Побудований у 1848-1849 роках у
неокласичному стилі

A Szaplonczay kúria (Régi iskola)
Épült 1848 – 1849-ben, neoklasszikus stílusban

The Szaplonczai mansion (old school)
It was built in 1848-1849, in neo-classical style

https://biblioteca-digitala.ro

Capela ortodoxă „Sfânta Maria", din centrul localității.
A fost construită în anul 1970 din lemnul rămas de la biserica de lemn care a ars în acel an.

Sala Regatului Martorii lui Iehova
Зал Царства свідків Єгови
Jehovah's Witnesses Hall of the Kingdom
Jehova tanúinak Királyság Terme

Viflaimul din Tisa

A tiszaveresmarti betlehemes

Cimitirul evreiesc

The Jewish Cemetery

https://biblioteca-digitala.ro

Lacul Tepliţa. Are o suprafaţă de 3 ha
Aici pot fi observate specii de păsări acvatice
Озеро Теплиця. Площа - 3 га
Тут можна побачити різні види водяних птахів
A Teplicei tó. 3 ha terület nagyságú
Itt vízi madárfalyok tekinthetők meg
Lake Tepliţa. It has an area of 3 hectares
Aquatic bird species can be observed here

Râul Tisa
Річка Тиса
A Tisza folyó
Tisa River

Lac antropic din zona Tepliţa
Антропологічне озеро поблизу Теплиці
Teplice környéki antropikus tó
Anthropic Lake in the Tepliţa area

https://biblioteca-digitala.ro

Parc dendrologic din jurul conacului Szaplonczai
Дендрологічний парк у подвір'ї маєтку Саплонці
A Szaplonczay kúria körül levő dendrológikus park
The Dendrological park around the Szaplonczai Mansion

Arborele de magnolie (*Magnolia* sp. L.). Diametru 0,82 m
Răspândire: Asia,America de Nord,America Centrală
Магнолія (*Magnolia* sp. L.), діаметр 0,82 м – Азія, Північна Америка, Центральна Америка
Magnolia tree (*Magnolia* sp. L.) Asia, North America, Central America. Diameter 0.82 m
Magnólia fa (*Magnolia* sp. L.) – Ázsia, Északamerika, Középamerika. Átmérő 0,82

https://biblioteca-digitala.ro

Tsuga (*Tsuga canadensis*) – Kanada. Átmérő 1,97 m
Tsuga (*Tsuga canadensis*) - Canada Diameter 1.97 m

Pin strob (*Pinus strobus*) - America de Nord. Diametru 2,85 m
Сосна веймутова (*Pinus strobus*), діаметр 2,85 м – Північна Америка
Amerikai simafenyő vagy kanadai simafenyő (*Pinus strobus*) - Északamerika. Átmérő 285 m
Strobe (*Pinus strobus*) - North America. Diameter 2,85 m

Castan porcesc (*Aesculus hippocastanum*) - Peninsula Balcanică. Diametru 2,85 m
Кінський каштан звичайний (*Aesculus hippocastanum*), діаметр 2,85 м – Балканський півострів
Vadgesztenye (*Aesculus hippocastanum*) - Balkán félsziget. Átmérő 2,85
Chestnut (*Aesculus hippocastanum*) - Balkan Peninsula Diameter 2,85 m

Nuc american (*Juglans nigra*) - America de Nord. Diametru 3,38 m
Горіх чорний (*Juglans nigra*), діаметр 3,38 м - Північна Америка
Amerikai dió (*Juglans nigra*) – Északamerika. Átmérő 3,38 m
American Walnut (*Juglans nigra*) - North America. Diameter 3.38 m

Arbore de lalea (*Liriodendron tulipifera*) - America de Nord. Diametru 3,47 m
Тюльпанове дерево (*Liriodendron tulipifera*), діаметр 3,47 м – Північна Америка
Tulipán fa (*Liriodendron tulipifera*) – Északamerika. Átmérő 3,4 m
Tulip tree (*Liriodendron tulipifera*) - North America. Diameter 3.47 m

https://biblioteca-digitala.ro

Satul Tisa
Село Тиса
Tiszaveresmart
Tisa village

Gara CFR

Залізнична
станція

Vasútállomás

CFR Train
Station

https://biblioteca-digitala.ro

Note:

[2]Carol Kacsó, *Repertoriu arheologic al județului Maramureș*, editura Eurotip, Baia Mare, 2011, pag. 240 – 245

[5] George Cristea, Mihai Dăncuș, *Maramureș - un muzeu viu în centrul Europei*, editura Fundației Culturale Române, București, 2000

[14] Ioan Aurel Pop, coordonator, *Diplome Maramureșene din secolele XVI-XVIII, provenite din colecția lui Ioan Mihalyi de Apșa*, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, Cluj Napoca, 2012

[6] Livia Ardelean, *Istoria economică și socială a Maramureșului*, editura Ethnologica, Baia Mare, 2012

[8] Laura Temian, Lazăr T., Valentin B., Zamfir D., Lavinium A., *File de Condică, Ținuturile Chioar, Codru. Lăpuș, Maramureș,* Biblioteca Județeană „Petre Dulfu", vol. I, Baia Mare, 2016

[7] Dumitru Istvan, Codreanu Moldovan, Ioan Pop, *Ghidul turistic al județului Maramureș*, editura Algoritm Media Press, Baia Mare, 2009

[4]Teofil Ivanciuc, *Ghidul Turistic al Țării Maramureșului*, editura Limes, Cluj-Napoca, 2006

[9] Grigore Posea, Codreanu Moldovan, Aurora Posea, *Județul Maramureș,* editura Academiei Române, București, 1980

[10]Chiș Vasile Timur, *Sighetu Marmației și zonele învecinate*, Sighetu Marmației, 2010

[11]Ioan J. Popescu, *Evrei de seamă născuți la Sighet*, Sighetu Marmației, 2011

[3]Coriolan Suciu, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania vol. II* – Editura Academiei RSR, 1968

[12] Ioan Nădișan, Vasile Bologa, *Surse hidrominerale și microstațiuni balneare din Maramureș*, Editura Universității de Nord Baia Mare, 2012

[17]Virgil Ghiurca, Tiberiu Valaczkai, *„Diamante" de Maramureș – mineralogeneză și gemologie*, Studii și cercetări, Științele Naturii, vol. 2, Muzeul Bistrița Năsăud, Bistrița, 1996

[13]*Satul Maramureșean 1945-1989, viața socială, economică, politică, culturală și religioasă,* Studii și documente, Muzeul Maramureșan Sighetu Marmației, vol. I, 2005

[15]*Șematismul Veneratului Cler al Eparhiei Greco-Catolice Române a Maramureșului pe anul 1936*, Tipografia Dacia, Baia Mare, 1936, retipărit la tipografia Surorilor Lauretane, 2011

[16]www recensamantromania.ro

[1]Plan Urbanistic General al comunei Bocicoiu Mare

Bibliografie

Varga E. Árpád – *Erdély etnikai és felekezeti statisztikája 1850-1992*

Gavril Ardelean, Iosif Béres – *Fauna de vertebrate a Maramureșului*, editura Dacia, Cluj Napoca, 2000

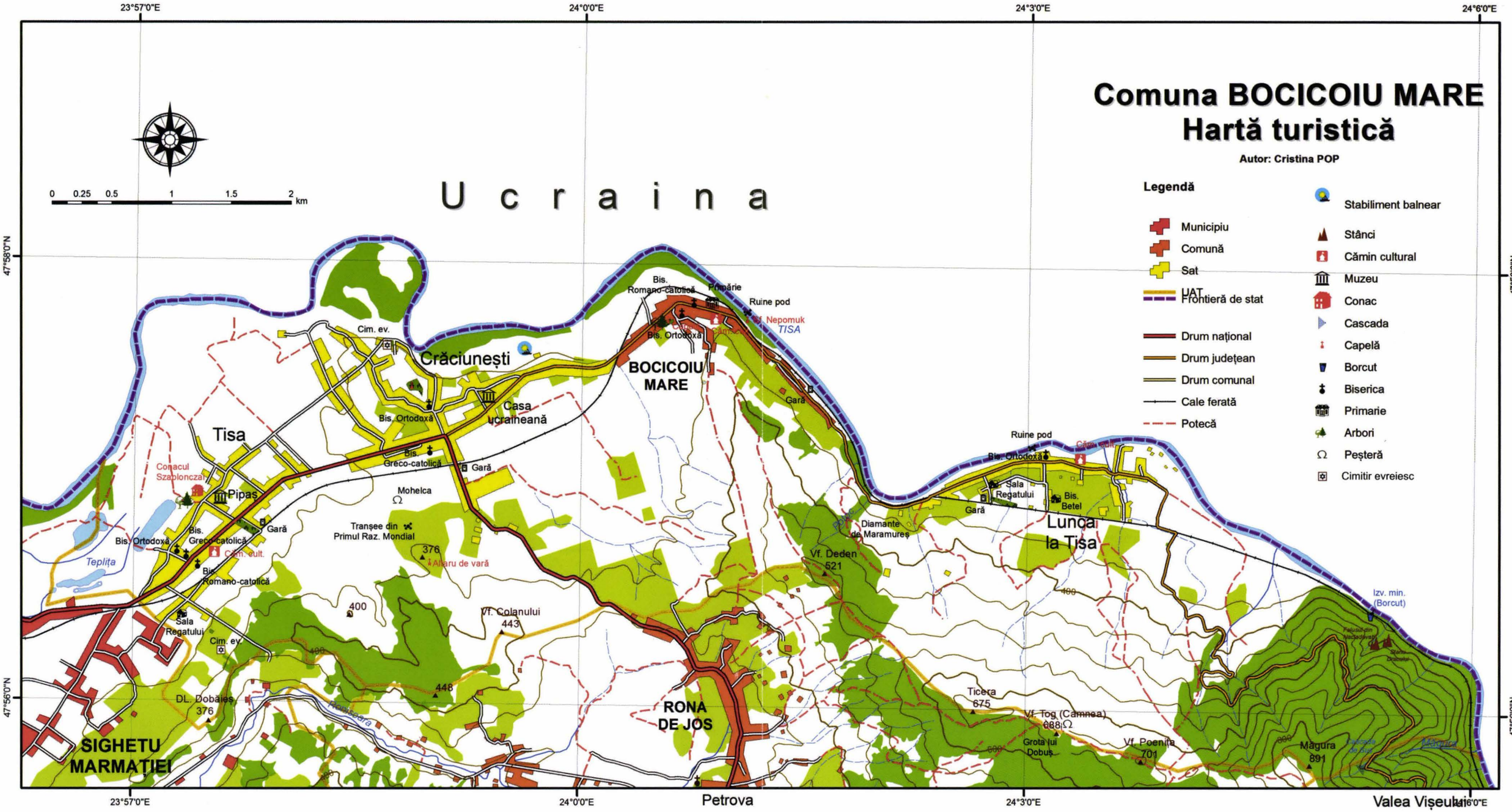
Chiș Vasile Timur, *Țara Maramureșului*, Sighetu Marmației, 2011

Chiș Vasile Timur, Zone umede din *Țara Maramureșului*, Sighetu Marmației, 2007

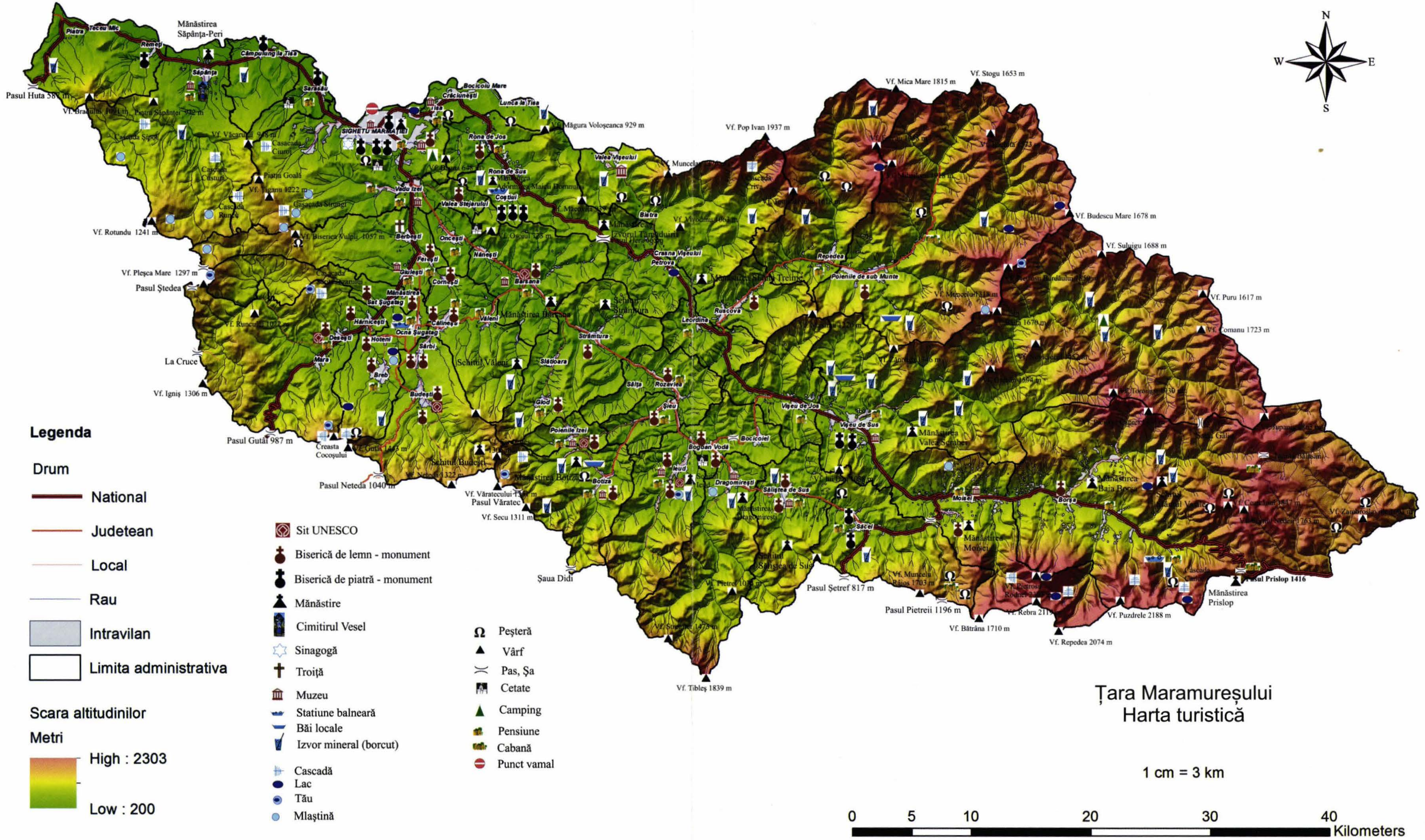
Chiș Vasile Timur, *Peșteri din Dealurile Maramureșului*, Revista Speomond, nr. 12, București, 2007

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Țara Maramureșului
Harta turistică
1 cm = 3 km
0 5 10 20 30 40
Kilometers
N
S
E
W
Legenda
Drum
National
Judetean
Local
Rau
Intravilan
Limita administrativa
Scara altitudinilor
Metri
High : 2303
Low : 200
Sit UNESCO
Biserică de lemn - monument
Biserică de piatră - monument
Mănăstire
Cimitirul Vesel
Sinagogă
Troiță
Muzeu
Statiune balneară
Băi locale
Izvor mineral (borcut)
Cascadă
Lac
Tău
Mlaștină
Peșteră
Vârf
Pas, Șa
Cetate
Camping
Pensiune
Cabană
Punct vamal
Mănăstirea Săpânța-Peri
Pasul Huta 587 m
Vf. Rotundu 1241 m
Vf. Pleșca Mare 1297 m
Pasul Ștedea
La Cruce
Vf. Igniș 1306 m
Pasul Gutâi 987 m
Creasta Cocoșului
Pasul Neteda 1040 m
Vf. Văratecului
Pasul Văratec
Vf. Secu 1311 m
Șaua Didi
Vf. Țibleș 1839 m
Pasul Șetref 817 m
Pasul Pietreii 1196 m
Vf. Bătrâna 1710 m
Vf. Repedea 2074 m
Vf. Puzdrele 2188 m
Mănăstirea Prislop
Pasul Prislop 1416
Vf. Pop Ivan 1937 m
Vf. Mica Mare 1815 m
Vf. Stogu 1653 m
Vf. Budescu Mare 1678 m
Vf. Suligu 1688 m
Vf. Puru 1617 m
Vf. Comanu 1723 m
Vf. Măgura Voloșeanca 929 m
Sighetu Marmației

ISBN 978-973-0-23126-7

https://biblioteca-digitala.ro